

*Situācijas izpēte par atbalsta
programmām uzņēmējdarbībai
un nodarbinātajiem Covid-19
krīzes pārvarēšanai*

Situācijas izpētes ziņojums

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Rīga 2022

Situācijas izpētes ziņojums

Datums skatāms dokumenta paraksta laika zīmogā un dokumenta numurs teksta failā.

“Situācijas izpēte par atbalsta programmām uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem Covid-19 krīzes pārvarēšanai”

Situācijas izpēti veica revīzijas grupas vadītājs vecākais valsts revidents Jānis Salenieks, atbildīgā sektora vadītāja Aija Feldmane un departamenta direktore Inga Vilka.

Situācijas izpētes veikšanā piedalījās arī – sektora vadītāja Natalja Mihailova, sektora vadītāja Larisa Reine, sektora vadītājs Uldis Kalniņš, vecākā valsts revidente Vineta Šņepste, vecākā valsts revidente Alda Smoļenska, vecākā valsts revidente Antra Apsīte, vecākā valsts revidente Līga Strazdiņa, valsts revidente Olga Kavliša un valsts revidents Valentīns Persaņs.

Situācijas izpēte veikta un ziņojums sagatavots finanšu revīzijas “Par Latvijas Republikas 2021.gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem” ietvaros (Valsts kontroles Revīzijas un metodoloģijas departamenta 17.08.2021. revīzijas grafiks Nr.2.4.1-26/2021) un pamatojoties uz Valsts kontroles likuma 3. panta trešā punkta c) apakšpunktu.

Vāka noformējumā izmantots attēls no tīmekļvietnes <http://depositphotos.com>, *Tree growing from coins*, autors *aeaydenphumi*, ID 50689663.

Saturs

Kāpēc veikta šī situācijas izpēte?	4
Kopsavilkums	6
1. Covid-19 seku mazināšanai uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem piešķirtais atbalsts	14
2. Nomas maksas samazinājums publisko institūciju īpašuma nomniekiem, kurus ietekmējusi Covid-19 pandēmija.....	26
3. Atbalsta saņēmēju darbības nozaru analīze	29
4. Atbalsta piešķiršanas kritēriji Covid-19 skartajām nozarēm	31
5. Covid-19 seku mazināšanai piešķirtā finansējuma pārdales.....	37
6. Atbalsta programmu administrēšanas izmaksas	41
7. Atbalsta saņēmēju turpmākā darbība pēc atbalsta saņemšanas	45
8. Atbalsta saņēmēju nodokļu maksājumu un piešķirtā atbalsta salīdzinājums	46
9. Darbinieku skaita izmaiņu analīze	48
Situācijas izpētes raksturojums un metodes	50
1.pielikums. Covid-19 seku mazināšanas atbalsta pasākumu klasifikācijas piemēri .	52
2.pielikums. Atbalsta programmas uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem Covid-19 krīzes pārvarēšanai un tām 2020. un 2021.gadā piešķirtais finansējums	54
3.pielikums. Covid-19 izraisītās krīzes skartajiem nomniekiem 2020. un 2021.gadā sniegtais atbalsts, <i>euro</i>	59
4.pielikums. Uzņēmumu neto apgrozījuma izmaiņas 2020. un 2021.gadā (salīdzinājumā ar 2019.gadu) sadalījumā pa nozarēm	60
5.pielikums. Ar Covid-19 ierobežojumiem saistītie kritēriji	63
6.pielikums. Darbinieku skaita izmaiņas uzņēmumos, kuri 2020. un 2021.gadā saņēma <i>Dīkstāves atbalstu</i> un <i>Algu subsīdijas</i> , un saņemtais atbalsta apmērs	66

Kāpēc veikta šī situācijas izpēte?

Covid-19 pandēmijas radītās krīzes pārvarēšana, seku mazināšana un novēršana ir prasījusi ievērojamus valsts budžeta līdzekļus. Publiskie līdzekļi tika atvēlēti dažāda rakstura pasākumiem, no aizsarglīdzekļu un vakcīnu iegādes, veselības aprūpes sistēmas stiprināšanas līdz līdzekļu piešķiršanai gan uzņēmumiem, gan strādājošajiem vairāku atbalsta instrumentu (programmu) ietvaros, gan pabalstiem atsevišķām iedzīvotāju grupām. Valsts budžeta līdzekļi Covid-19 pandēmijas krīzes pārvarēšanas ietvaros tika novirzīti arī, piemēram, transporta nozares valsts kapitālsabiedrību finanšu stiprināšanai, kultūras infrastruktūras atjaunošanai, ceļu uzlabošanai un citiem pasākumiem.

Covid-19 pandēmijai sākoties, Valsts kontrole pārorientēja savu darbu, daļu iestādes resursu novirzot Covid-19 pandēmijas pārvarēšanai, tās seku novēršanai un mazināšanai piešķirto valsts budžeta līdzekļu pieprasījumu pamatotības un faktiskā izlietojuma izvērtēšanai.

Valsts kontrole ir apzinājusi, ka divos gados – 2020. un 2021.gadā – Ministru kabinets ir pieņēmis lēmumus Covid-19 krīzes pārvarēšanai piešķirt valsts budžeta līdzekļus līdz 3 604 615 103 *euro*, attiecīgi 2020.gadā – līdz 1 238 192 125¹ *euro*, un 2021.gadā – līdz 2 366 422 978² *euro*. Arī 2022.gadā turpinās valsts budžeta līdzekļu piešķiršana Covid-19 seku pārvarēšanai. Plānotais Covid-19 seku pārvarēšanas atbalsta apjoms 2022.gadam³ ir 1 499 983 809 *euro*⁴.

Covid-19 pandēmijas situācijā bija jānodrošina gan operatīva cīņa ar pandēmiju, gan iespējami ātra rīcība tautsaimniecības atbalstam, gan vienlaikus atbildīga rīcība ar valsts budžeta līdzekļiem.

Lai palīdzētu lēmumu pieņēmējiem – Saeimai un Ministru kabinetam – izvērtēt līdzšinējo atbalstu Covid-19 seku mazināšanai un lai no pieredzes mācītos turpmākiem lēmumiem atbalsta sniegšanai, Valsts kontrole ir veikusi situācijas izpēti, kur vienkopus apkopota un salīdzināta informācija par Covid-19 krīzes seku pārvarēšanas atbalsta programmām, kuras var klasificēt kā tiešu atbalstu uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem, kas piešķirts, lai veicinātu tautsaimniecības stabilitāti.

Programmas tautsaimniecības atbalstam Latvijas Republikas valdība nolēma ieviest pēc iespējas ātrāk, iesaistot nozaru atbildīgās ministrijas atbalsta programmu veidošanā un noteikumu izstrādē. Covid-19 seku mazināšanas atbalsta programmas uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem sagatavoja atbildīgo nozaru ministrijas – Ekonomikas ministrija, Finanšu ministrija, Kultūras ministrija un Zemkopības ministrija –, un to īstenošanu nodrošināja dažādas institūcijas – Valsts ieņēmumu dienests, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra, akciju sabiedrība “Attīstības finanšu institūcija Altum” (turpmāk – Altum), Valsts kultūrkapitāla fonds un Lauku atbalsta dienests.

Šajā situācijas izpētē apkopota informācija par uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem Covid-19 krīzes pārvarēšanai 2020. un 2021.gadā piešķirto atbalstu 25 atbalsta programmās, kā arī analizēti atbalsta saņēmēji un to turpmākā darbība pēc atbalsta saņemšanas. 24 programmu īstenošanai tika atvēlēti valsts

¹ Valsts kontroles aplēse, kas balstīta uz Ministru kabineta lēmumiem par Covid-19 pandēmijas radītās krīzes pārvarēšanai, seku mazināšanai un novēršanai piešķirtajiem līdzekļiem.

² Valsts kontroles aplēse, kas balstīta uz Ministru kabineta lēmumiem par Covid-19 pandēmijas radītās krīzes pārvarēšanai, seku mazināšanai un novēršanai piešķirtajiem līdzekļiem.

³ Ņemot vērā valdības apstiprināto līdz 30.06.2022.

⁴ <https://www.fm.gov.lv/lv/pieskirto-valsts-budzeta-lidzeklu-sadalijums-un-izlietojums-covid-19-laika> [skatīts 18.07.2022.].

budžeta līdzekļi, bet viena programma saistīta ar komersantu izdevumu samazināšanu – nomas maksas atlaidēm, ko publiskā sektora īpašuma nomniekiem piešķir publiskā sektora institūcijas un to kapitālsabiedrības. Atbalsta piešķiršanas kritēriji un programmu administrēšanas izmaksas detalizēti ir analizētas 14 atbalsta programmās, kurām budžeta finansējums tika piešķirts 2021.gadā⁵. Uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem paredzēto atbalstu Covid-19 krīzes pārvarēšanai esam analizējuši šādā sadalījumā – granti, stipendijas, aizdevumi, garantijas, ieguldījums kapitālā.

Jānorāda, ka nav noteikta vienota atbalsta pasākumu klasifikācija – dažādas institūcijas dažādās situācijās publikācijās izmanto atšķirīgu Covid-19 seku mazināšanas atbalsta pasākumu klasifikāciju jeb grupēšanu, un līdz ar to arī analizētā informācija ir sniegta dažādos griezumos un nav salīdzināma. Valsts kontrole ir apkopojusi piemērus Covid-19 seku mazināšanas atbalsta pasākumu klasifikācijas atšķirībām dažādos informācijas avotos (skatīt 1.pielikumu).

No Covid-19 seku mazināšanai atvēlētajiem valsts budžeta līdzekļiem 2020. un 2021.gadā šajā situācijās izpētē skatīto 24 atbalsta programmu ietvaros tika paredzēti 40 % jeb 1,4 miljardi *euro*.

Ministrijas un atbalsta programmu īstenotāji savās tīmekļvietnēs sniedz informāciju par to administrēto atbalstu, piešķirtajām atbalsta summām un atbalsta saņēmējiem. Tomēr informācija ministriju un atbalsta programmu administrējošo institūciju tīmekļvietnēs par uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem piešķirto atbalstu Covid-19 seku mazināšanai ne visur ir pilnīga un ne visur vēl arvien ir pieejama par visiem atbalsta periodiem, kā arī šī informācija nav pieejama vienkopus.

Šajā situācijas izpētē Valsts kontrole pirmo reizi piedāvā interesentiem pašiem iepazīties ar dažādos aspektos vienkopus apkopotu publiski pieejamo informāciju par uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem faktiski piešķirto atbalstu datu analīzes un vizualizācijas rīka “Power BI” formā, kas dod iespēju arī pašiem tālāk analizēt šo informāciju.

Situācijas izpētē ir veikta faktu apkopošana, neizdarot secinājumus un nesniedzot ieteikumus.

⁵ Analīzē netika iekļautas šādas trīs atbalsta programmas, kurām budžeta finansējums tika piešķirts arī 2021.gadā: Apgrozāmo līdzekļu aizdevumi; Atbalsts tūrisma nozares saimnieciskās darbības veicējiem, Izmaksas par personu izmitināšanu tūristu mītnēs.

Kopsavilkums

- 2020. un 2021.gadā no valsts budžeta līdzekļiem dažādiem Covid-19 pandēmijas novēršanas, drošības un krīzes seku mazināšanas pasākumiem tika novirzīti līdzekļi **līdz 3,6 miljardiem euro**. Arī 2022.gadā valsts budžeta līdzekļi tiek novirzīti Covid-19 pandēmijas ierobežošanai un tās seku mazināšanai.
- 2020. un 2021.gadā no 3,6 miljardiem euro finansējums **līdz 1,4 miljardiem euro**⁶ bija paredzēts kā tiešs atbalsts uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem **24 atbalsta programmās**, lai kompensētu ierobežojumus saistībā ar saimnieciskās darbības aizliegumiem un veicinātu tautsaimniecības stabilitāti Covid-19 pandēmijas laikā.
- No uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem 2020. un 2021.gadā paredzētā atbalsta 1,4 miljardiem euro faktiski atbalsta saņēmējiem tika piešķirts **1 miljards euro** jeb **72 % no šīm programmām atvēlētajiem līdzekļiem**.
- **Papildus** tika piešķirts atbalsts publisko institūciju īpašumu nomniekiem, t.sk. uzņēmumiem, **9 miljonu euro** apmērā nomas maksas samazinājuma vai atbrīvojuma veidā⁷ (piecu miljonu euro apmērā no valsts institūcijām, četru miljonu euro apmērā no pašvaldību institūcijām).
- Šajā situācijas izpētē apkopota informācija par atbalstu uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem **25 atbalsta programmās**. 24 atbalsta programmu īstenošanai tika atvēlēti valsts budžeta līdzekļi, bet viena programma saistīta ar komersantu izdevumu samazināšanu – nomas maksas atlaidēm, ko publiskā sektora īpašuma nomniekiem piešķir publiskā sektora institūcijas un to kapitālsabiedrības.
- **3 atbalsta programmās**⁸ no 25 programmām netika iesniegts neviens pieteikums atbalsta saņemšanai. Faktiski uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem 2020. un 2021.gadā atbalsts tika sniegts 22 programmās.
- Šajā situācijas izpētē detalizētāka analīze ir veikta par **14 atbalsta programmām**, kurām budžeta finansējums tika piešķirts 2021.gadā⁹, analizējot atbalsta piešķiršanas kritērijus un programmu administrēšanas izmaksas.
- No valsts budžeta līdzekļiem atbalsts tika sniegts **grantu, stipendiju, aizdevumu, garantiju un ieguldījumu uzņēmumu kapitālā veidā**.
- Vislielāko atbalstu uzņēmumi un nodarbinātie ir saņēmuši **grantu** veidā – divos gados **848 miljoni euro**.

⁶ Ar Ministru kabineta rīkojumiem piešķirtais valsts budžeta finansējums atbalsta sniegšanai uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem.

⁷ Likuma "Par valsts apdraudējuma un tā seku novēršanas un pārvarēšanas pasākumiem sakarā ar Covid-19 izplatību" (spēkā no 22.03.2020. līdz 09.06.2020.) 13.panta trešā daļa;

Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likuma (spēkā no 10.06.2020.) 14.panta trešā daļa.

⁸ Garantijas lielajiem komersantiem; Krīzes aizdevumi un to procentu likmju subsīdijas lielajiem un vidējiem komersantiem konkurētspējas veicināšanai un Garantiju programma lauksaimniecībai.

⁹ Analīzē netika iekļautas šādas atbalsta programmas, kurām budžeta finansējums tika piešķirts arī 2021.gadā: Apgrozāmo līdzekļu aizdevumi; Atbalsts tūrisma nozares saimnieciskās darbības veicējiem; Izmaksas par personu izmitināšanu tūristu mītnēs.

Publiski pieejamā informācija par atbalsta saņēmējiem piešķirto atbalstu

Sabiedrībai nav pieejama pilnīga informācija par uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem no valsts budžeta līdzekļiem piešķirto atbalstu Covid-19 seku mazināšanai.

Vai institūcijām nebūtu pienākums publicēt pilnīgu, pārskatāmu un salīdzināmu informāciju par piešķirto atbalstu?

Šajā situācijas izpētē esam analizējuši informāciju par faktiski piešķirto atbalstu atbalsta saņēmējiem, izmantojot publiski pieejamo informāciju institūciju – atbalsta piešķirēju – tīmekļvietnēs (Valsts ieņēmumu dienests, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra, Lauku atbalsta dienests, Valsts kultūrkapitāla fonds un Altum), kā arī *De minimis atbalsta uzskaites sistēmā* (par nomas maksas samazinājumu vai atbrīvojumu). Vienlaikus jānorāda, ka daļu informācijas par atbalsta saņēmējiem valsts institūcijas nav publicējušas¹⁰, vai arī situācijas izpētes veikšanas laikā tā vairs nav publiski pieejama¹¹, vai arī publiskotā informācija nav pilnīga¹².

Valsts kontrole dažādās vietnēs publiski pieejamo informāciju par piešķirto atbalstu atbalsta saņēmējiem ir apkopojusi un publicējusi vienuviet. Šo informāciju iespējams skatīt dažādos veidos – [skatīt Valsts kontroles tīmekļvietnē datu analīzes un vizualizācijas rīka “Power BI” formā](#).

Komersanti un citi saimnieciskās darbības veicēji, kas nomāja publisku institūciju (valsts vai pašvaldību iestāžu un to kontrolēto kapitālsabiedrību) īpašumu (nekustamo īpašumu vai kustamu mantu), varēja saņemt arī atbalstu **nomas maksas samazinājuma vai atbrīvojuma veidā**. Šī atbalsta piešķiršanas rezultātā radušās izmaksas iznomātājam netiek tieši kompensētas no valsts budžeta.

Par kopējo nomniekiem sniegto atbalstu nomas maksas samazinājuma vai atbrīvojuma veidā nav publiski pieejamas un apkopotas informācijas.

Iznomātāju tīmekļvietnēs publicētā informācija ir dažādas detalizācijas pakāpes, norādot, piemēram, tikai atbalstu saņēmušo nomnieku sarakstu vai norādot gan nomniekus, gan laika periodu, kad atbalsts piešķirts, gan retos gadījumos atbalsta summu.

Situācijas izpētes veikšanas laikā Finanšu ministrija pēc Valsts kontroles pieprasījuma sniedza informāciju¹³ atbilstoši iznomātāju sniegtajai informācijai, ka 2020. un 2021.gadā kopumā nomnieki ir saņēmuši atbalstu nomas maksas samazinājuma vai atbrīvojuma veidā 9 miljonu *euro* apmērā, tajā skaitā 5 miljonu *euro* apmērā no valsts institūcijām un 4 miljonu *euro* apmērā no pašvaldību institūcijām¹⁴.

¹⁰ Dīkstāves atbalsts un Algu subsīdijas attiecībā uz atbalstu saņēmušajām pašnodarbinātajām personām, autoratlīdzību saņēmējiem un patentmaksātājiem, jo normatīvie akti neparedz pienākumu šo informāciju publicēt; Atbalsts nomas maksas samazinājuma vai atbrīvojuma veidā (par informāciju par sniegto atbalstu, kas nav komercdarbības atbalsts vai ir komercdarbības atbalsts Eiropas Komisijas Pagaidu regulējuma ietvaros; kā arī atbalsta piešķirēji ne vienmēr sniegto atbalstu publicē savās tīmekļvietnēs); Izmaksas par personu izmitināšanu tūristu mītnēs, jo normatīvie akti neparedz pienākumu šo informāciju publicēt.

¹¹ Dīkstāves atbalsta saņēmēji Covid-19 pandēmijas 1.vilnī.

¹² Piemēram, nav norādīts piešķirtā atbalsta apmērs pa atbalsta saņēmējiem – dīkstāves atbalsta saņēmējiem Covid-19 pandēmijas 1.vilnī, kā arī par atbalsta saņēmējiem apgrozāmo līdzekļu plūsmas krituma kompensēšanai līdz 19.03.2021. izmaksātajām summām; savukārt attiecībā uz portfelgarantijām ir publicēta informācija par faktiski izsniegto garantiju summu, bet nav publicēta informācija par atbalsta saņēmējiem piešķirto garantiju maksimālo summu.

¹³ Finanšu ministrijas 17.06.2022. vēstule Nr.1.2-8/15-2/1888.

¹⁴ Finanšu ministrija norādīja, ka dati par pašvaldību institūciju sniegto nomas maksas atlaīžu apmēru balstās uz Latvijas Pašvaldību savienības un Latvijas Lielo pilsētu asociācijas sniegtajiem datiem.

Kopējais atbalstu saņēmušo skaits

Atbalstu Covid-19 seku mazināšanai galvenokārt saņēma uzņēmumi nozarēs, kuras visvairāk ietekmēja Covid-19 izraisītā krīze.

Vairāk nekā trešā daļa uzņēmēju atbalstu saņēma vairākās atbalsta programmās.

Vai atbalsts Covid-19 seku mazināšanai mērķtiecīgi tika virzīts nozarēm ar vislielāko pandēmijas ietekmi?

Kopumā 2020. un 2021.gadā Covid-19 seku mazināšanas atbalstu ir saņēmuši 36 928 dažādi atbalsta saņēmēji.

Situācijas izpētes ietvaros veiktās analīzes rezultāti rāda, ka atbalstu galvenokārt ir saņēmuši uzņēmumi nozarēs, kas visvairāk ir tikušas ietekmētas no Covid-19 izraisītās krīzes un kurās apgrozījuma kritums bija lielāks nekā atbalstu nesaņēmušajās nozarēs un uzņēmumos.

Lielākais apgrozījuma kritums starp atbalstu saņēmušajiem uzņēmumiem bija vērojams administratīvo un apkalpojošo dienestu darbības nozarē, mākslas, izklaides un atpūtas nozarē, transporta un uzglabāšanas nozarē, kā arī izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu nozarē.

Būtiskākais atbalsts (gan piešķirtā atbalsta apmēra, gan uzņēmumu skaita ziņā) ir piešķirts vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības, automobiļu un motociklu remonta nozarē, kam seko izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu nozare, apstrādes rūpniecības nozare un būvniecības nozare.

Viens atbalsta saņēmējs atbalstu varēja saņemt vairākās programmās. Kopumā no 36 928 uzņēmumiem šo iespēju izmantojuši 11 648 uzņēmumi, saņemot atbalstu līdz pat septiņās dažādās atbalsta programmās. Vairāk nekā divas trešdaļas uzņēmumu ir saņēmuši atbalstu no vienas atbalsta programmas, gandrīz viena piektdaļa ir saņēmuši atbalstu no divām atbalsta programmām, bet vairāk nekā katrs desmitais uzņēmums ir saņēmis atbalstu no trīs vai vairāk atbalsta programmām.

Atbalsta piešķiršanas kritēriji Covid-19 skartajām nozarēm

Covid-19 pandēmijas ietekmi uz saimniecisko darbību visspilgtāk pamatoja ieņēmumu samazinājums. Atbalsta saņemšanai noteiktais ieņēmumu samazinājuma līmenis dažādās programmās bija atšķirīgs (no 5 % līdz pat 60 %), bet citās programmās pat netika prasīts kvantitatīvi pierādīt ieņēmumu samazinājumu.

Vai atšķirības ieņēmumu samazinājuma prasībām dažādās atbalsta programmās bija pamatotas?

Situācijas izpētē 14 atbalsta programmās tika analizēti atbalsta piešķiršanas kritēriji. Lielākā daļa – 11 no 14 analizētajām programmām – bija paredzētas konkrētu nozaru vai darbības veidu atbalstam, piemēram, lauksaimniecības nozarei, kultūras nozarei, tirdzniecības centriem u.c. Savukārt trīs atbalsta programmas – ar kopapjomā lielāko finansējumu – bija paredzētas plašam nozaru lokam ar minimālu nozaru ierobežojumu.

Lai saņemtu atbalstu uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem paredzētajās atbalsta programmās, atbalsta pretendentiem bija jāatbilst:

- gan tādiem kritērijiem, kas ir tieši saistīti ar Covid-19 pandēmijas radītajām sekām, kā, piemēram, ieņēmumu samazinājums;
- gan arī dažādiem citiem atbalsta piešķiršanas kritērijiem, kā, piemēram, nodokļu parāda apmēra ierobežojumam, komersants nedrīkstēja būt nonācis grūtībās¹⁵ u.c.

Lielākā daļa no finansējuma¹⁶ (96 %) 2021.gadā bija paredzēta septiņām atbalsta programmām, kurās atbalstu varēja saņemt, ja bija samazinājušies atbalsta pretendenta ieņēmumi. Ieņēmumu samazinājuma līmeņa prasības atkarībā no programmas bija ļoti atšķirīgas – par 5, 20, 30 vai 60 %, tajā skaitā četrās¹⁷ atbalsta programmās atbalsta pretendents bija jāpamato, ka ieņēmumu samazinājums ir tieši saistīts ar saimnieciskās darbības ierobežojumiem Covid-19 pandēmijas dēļ.

Lai saņemtu atbalstu, atkarībā no atbalsta programmas ieņēmumiem bija jāsamazinās vienā konkrētā laika posmā vai kādā no vairākiem laika posmiem, pie tam salīdzināmie periodi dažādās programmās arī bija ļoti atšķirīgi. Tas rada risku, ka ieņēmumu samazinājums varētu nebūt tieši saistīts ar noteiktajiem Covid-19 ierobežojumiem, bet citiem iemesliem, piemēram, sezonalitāti. Valsts kontrole šādu situāciju konstatēja būvniecības nozarē¹⁸.

Pārējais finansējums (4 %) bija paredzēts programmām, kurās nebija noteikti Covid-19 ietekmi raksturojoši kvantitatīvi kritēriji. Šajās programmās Covid-19 ietekme tika pamatota dažādi. Piemēram, Zemkopības ministrija sniedza pamatojumu par nozari kopumā, citos gadījumos šo ietekmi apliecināja tikai atbalsta pretendents, nesniedzot detalizētāku informāciju pamatojumam¹⁹.

Covid-19 krīzes skartajiem uzņēmumiem bija jāatbilst arī dažādiem citiem – ar Covid-19 ietekmi nesaistītiem – kritērijiem, tostarp jāsniedz dažādi apliecinājumi, piemēram, par darbības turpināšanu noteiktā laikā periodā. Astoņās programmās atbalstu nevarēja saņemt, ja pretendents bija nodokļu parādi (virs 150 vai 1000 euro), astoņās programmās atbalstu saņemt nevarēja grūtībās nonākuši komersanti²⁰, tāpat atsevišķām atbalsta programmām bija noteikti specifiski kritēriji – telpu platība, epidemioloģisko prasību ievērošana u.c.

¹⁵ Saskaņā ar Eiropas Komisijas pagaidu regulējumu (*Komisijas Paziņojums "Pagaidu regulējums valsts atbalsta pasākumiem, ar ko atbalsta ekonomiku pašreizējā Covid-19 uzliesmojuma situācijā"* 2020/C 91 I/01 (19.03.2020. C(2020) 1863), 22(c), 25(h), 27(g) un 49(d) punkts) atbalstu nevar piešķirt uzņēmumiem, kuri 31.12.2019. jau bija nonākuši grūtībās.

¹⁶ Ar Ministru kabineta rīkojumu piešķirtais atbalsta programmas finansējums.

¹⁷ Vienā atbalsta programmā *Atbalsts ražotājiem un citiem uzņēmumiem lauksaimniecības, zivsaimniecības un pārtikas nozarē* tas attiecas tikai uz mikrozaļumu ražošanas un zvejniecības un akvakultūras nozarēm.

¹⁸ Valsts kontroles 28.04.2022. revīzijas ziņojums "Par Finanšu ministrijas 2021.gada pārskatu". Pieejams: <https://www.lrvk.gov.lv/lv/revizijas/revizijas/noslektas-revizijas/par-finansu-ministrijas-2021gada-parskata-sagatavosanas-pareizibu> [skatīts 10.06.2022.].

¹⁹ Radošo personu nodarbinātības programma.

²⁰ Saskaņā ar Eiropas Komisijas pagaidu regulējumu (*Komisijas Paziņojums "Pagaidu regulējums valsts atbalsta pasākumiem, ar ko atbalsta ekonomiku pašreizējā Covid-19 uzliesmojuma situācijā"* 2020/C 91 I/01 (19.03.2020. C(2020) 1863), 22(c), 25(h), 27(g) un 49(d) punkts) atbalstu nevar piešķirt uzņēmumiem, kuri 31.12.2019. jau bija nonākuši grūtībās.

Covid-19 seku mazināšanai piešķirtā finansējuma pārdales

Ne visi plānotā atbalsta veidi uzņēmējdarbībai Covid-19 krīzes pārvarēšanai tika izmantoti – divās Ekonomikas ministrijas programmās netika iesniegts neviens pieteikums atbalsta saņemšanai. 63 miljoni *euro*, kas sākotnēji bija paredzēti Covid-19 seku mazināšanai, ir pārdalīti ar Covid-19 seku mazināšanu tieši nesaistītu programmu finansēšanai.

Vai, plānojot atbalstu Covid-19 seku mazināšanai, tika vērtēts uzņēmējdarbībai nepieciešamākais atbalsta veids?

2021.gadā no četrām Covid-19 seku mazināšanai paredzētajām atbalsta programmām²¹ – finansējums 63 miljonu *euro* apmērā tika pārdalīts ar Covid-19 seku mazināšanu tieši nesaistītu programmu finansēšanai.

Finansējuma pārdale ir veikta, jo atbalsta pieprasījums programmās bija mazāks, nekā sākotnēji plānots, piemēram, divās Ekonomikas ministrijas programmās²² pat netika iesniegts neviens pieteikums atbalsta saņemšanai, lai arī tika plānots, ka šajās programmās uzņēmumiem būs nepieciešams atbalsts vismaz 90 miljonu *euro* apmērā. Lai arī šajās konkrētajās atbalsta programmās netika iesniegts neviens pieteikums, programmu administrēšanai Altum līdz 2021.gada beigām ir izlietojusi 120 tūkstošus *euro*.

Jānorāda, ka, jau plānojot vienu no programmām²³, kurā netika iesniegts neviens pieteikums atbalsta saņemšanai, Finanšu nozares asociācija vairākkārt aicināja Ekonomikas ministriju pārtraukt šīs programmas izstrādes tālāku virzību, aicinot precīzi apzināt tirgus nepilnību un norādot, ka lielo komersantu finansēšanā nesaskata tirgus nepilnību, jo šiem uzņēmumiem finansējuma pieejamību spēj nodrošināt privātais sektors.

Atbalsta programmu administrēšanas izmaksas

Nav zināms, cik izmaksāja uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem piešķirtā atbalsta Covid-19 seku mazināšanai administrēšana.

Vai nevajadzētu apzināt, cik ir izmaksājusi Covid-19 seku mazināšanas atbalsta programmu administrēšana?

No izlases veidā pārbaudītajām 14 uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem paredzētajām Covid-19 seku mazināšanas atbalsta programmām astoņās programmās 2021.gadā no valsts budžeta līdzekļiem Valsts ieņēmumu dienestam, Valsts kultūrkapitāla fondam un Altum ir piešķirts atsevišķs valsts budžeta finansējums programmu administrēšanai. Sešu programmu²⁴ administrēšanai Valsts ieņēmumu dienestam un Valsts kultūrkapitāla fondam ir piešķirts finansējums vairāk nekā viena miliona *euro* apmērā, bet

²¹ Kredīta brīvdienu garantijas, Portfelgarantijas, Garantijas lielajiem komersantiem un Krīzes aizdevumi un to procentu likmju subsīdijas lielajiem un vidējiem komersantiem konkurētspējas veicināšanai.

²² Garantijas lielajiem komersantiem un Krīzes aizdevumi un to procentu likmju subsīdijas lielajiem un vidējiem komersantiem konkurētspējas veicināšanai.

²³ Krīzes aizdevumi un to procentu likmju subsīdijas lielajiem un vidējiem komersantiem konkurētspējas veicināšanai.

²⁴ Algu subsīdijas; Dīkstāves atbalsts; Atbalsts apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai; Radošo personu nodarbinātības programma; Biļešu kompensācija kultūras pasākumu rīkotājiem, Kultūras institūciju ilgtspēja.

divām Altum administrētajām programmām²⁵ informācijai par plānotajām programmu administrēšanas izmaksām Altum ir piemērojusi *ierobežotas pieejamības informācijas* statusu²⁶.

Pēc Valsts kontroles 2020.gadā veiktajā revīzijā²⁷ sniegtajiem ieteikumiem Altum savā tīmekļvietnē ir sākusi publicēt informāciju par programmu **faktiskajām** administrēšanas (pārvaldīšanas) izmaksām. Publiski ir pieejama informācija, ka Altum 2020. un 2021.gadā septiņu atbalsta programmu administrēšanai kopumā ir izlietojusi 2,3 miljonus *euro*, piešķirot atbalstu 167 miljonu *euro* apmērā²⁸.

Valsts ieņēmumu dienests un Valsts kultūrkapitāla fonds papildus piešķirtajam finansējumam atbalsta programmu administrēšanu finansēja arī no iestāžu esošā budžeta līdzekļiem. Šīs institūcijas nav veikušas aprēķinus par faktiski izlietoto finansējumu programmu administrēšanai, tas ir, iestādes nav aprēķinājušas, cik lielu daļu no iestāžu esošā budžeta līdzekļiem tās ir izlietojušas Covid-19 seku mazināšanas atbalsta programmu administrēšanai. Finanšu ministrija ir norādījusi²⁹, ka:

Valsts ieņēmumu dienesta darbinieki vienlaikus ar atbalsta iesniegumu izskatīšanu veica arī savus tiešos amata pienākumus, līdz ar to nav iespējams veikt aprēķinus par faktiski izlietoto finansējumu programmu administrēšanai.

Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra programmu administrēšanu nodrošināja iestādes esošā budžeta ietvaros, bet programmu administrēšanas izmaksas ir aprēķinājusi tikai daļēji, tas ir, no budžeta programmas “Apropriācijas rezerve” piešķirtā finansējuma daļas.

Lauku atbalsta dienests, kas četru Covid-19 seku mazināšanas atbalsta programmu administrēšanu veica **sava esošā budžeta ietvaros**, ir aprēķinājis viena izmaksātā valsts atbalsta maksājuma *euro* administrēšanas izmaksas.

Valsts institūcijas 2020. un 2021.gadā ir piešķirušas atbalstu uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem vairāk nekā viena miljarda *euro* apmērā, bet tikai divas institūcijas – Altum un Lauku atbalsta dienests – ir aprēķinājušas faktiskos izdevumus programmu administrēšanai.

Līdz ar to nav pieejama salīdzināma informācija par atbalsta programmu administrēšanas izmaksām.

²⁵ Atbalsts mākslas, izklaides un atpūtas nozaru komersantiem; Garantiju programma lauksaimniecībai.

²⁶ Programmas rādītāju novērtējums aizdevumu un grantu programmai, kas tiks īstenota saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem “Noteikumi par atbalstu kultūras nozaru komersantiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” (apstiprināts Altum valdes 20.01.2021. sēdē, protokols Nr.6);

Programmas rādītāju novērtējums Lauksaimnieku garantiju programmai (apstiprināts Altum valdes 26.05.2021. sēdē, protokols Nr.49).

²⁷ Valsts kontroles 29.12.2020. starpziņojums “Ekonomikas ministrijai piešķirtie līdzekļi ieskaitīšanai akciju sabiedrības “Attīstības finanšu institūcija Altum” rezerves kapitālā saimnieciskās darbības veicēju atbalstam Covid-19 krīzes seku mazināšanai”. Pieejams: <https://lrvk.gov.lv/lv/revizijas/revizijas/noslegtas-revizijas/ekonomikas-ministrijai-pieskirtie-lidzekli-ieskaitisanai-akciju-sabiedribas-attistibas-finansu-institucija-altum-rezerves-kapitala-saimnieciskas-darbibas-veiceju-atbalstam-covid-19-krizes-seku-mazinasanai> [skatīts 03.08.2022.].

²⁸ https://www.altum.lv/wp-content/uploads/2022/07/covid_19_informacija_majas_lapai_31_12_2021_precizets_0706-1.xlsx [skatīts 05.08.2022.].

²⁹ Finanšu ministrijas 02.08.2022. vēstule Nr.1.2-8/15-2/2348-ip.

Atbalsta saņēmēju turpmākā darbība pēc atbalsta saņemšanas

Pēc 17,9 miljonu *euro* atbalsta saņemšanas 722 uzņēmumi jeb 2,71 % no kopējā atbalstu saņēmušo uzņēmumu skaita ir pārtraukuši savu darbību. Nozarēs ar mērķētu atbalstu šādu uzņēmumu īpatsvars ir zemāks.

Vai šo uzņēmumu darbības pārtraukšanas iemesls bija Covid-19 pandēmija?

Covid-19 izplatības un noteikto ierobežojumu seku mazināšanai izstrādāto atbalsta programmu darbības laikā un pēc šo programmu darbības beigām 2,71 % jeb 722 no kopējā atbalstu saņēmušo uzņēmumu skaita ir likvidēti, to saimnieciskā darbība ir apturēta vai uzņēmumiem ir uzsākts maksātnespējas vai tiesiskās aizsardzības process. Šiem atbalsta saņēmējiem atbalsts ir piešķirts 17,9 miljonu *euro* apmērā, un tas ir 1,78 % no kopējā uzņēmumiem piešķirtā atbalsta apmēra.

Nozarēs, kurās strādājošiem uzņēmumiem ir sniegts mērķēts atbalsts, uzņēmumu, kuriem ir uzsākts maksātnespējas vai tiesiskās aizsardzības process, apturēta saimnieciskā darbība vai kuri ir likvidēti, īpatsvars ir zemāks, piemēram, lauksaimniecības nozarē tikai 0,66 % no kopējā lauksaimniecības nozarē atbalstīto uzņēmumu skaita.

Atbalsta saņēmēju nodokļu maksājumu un piešķirtā atbalsta salīdzinājums

Lai arī uzņēmumu samaksātais nodokļu apmērs pārsvarā bija lielāks nekā izmaksātais atbalsts, 2020.gadā atbalstu saņēma 10 %, bet 2021.gadā – jau 40 % uzņēmumu, kuri nodokļos 2019.gadā samaksāja mazāk nekā saņēma atbalstu (granta veidā).

Vai sniegtā atbalsta apmērs ir saistāms ar samaksāto nodokļu lielumu?

Lielākajai daļai atbalsta saņēmēju samaksātais nodokļu apmērs gadā pirms Covid-19 izraisītās krīzes sākuma (2019.gadā) pārsniedza gan 2020., gan 2021.gadā saņemto atbalstu **granta veidā**.

No 2020.gadā atbalstu saņēmušajiem uzņēmumiem 90 % uzņēmumu 2019.gadā samaksātais nodokļu apmērs pārsniedza saņemtā atbalsta apmēru. 2021.gadā, salīdzinot ar 2020.gadu, 3,6 reizes pieaugot saņemtajam atbalsta apmēram, uzņēmumu īpatsvars, kuru samaksātais nodokļu apmērs pārsniedza saņemtā atbalsta apmēru, samazinājās līdz 60 %.

Tomēr jānorāda, ka virknei uzņēmumu atbalsta apmērs pārsniedza 2019.gadā samaksāto nodokļu apmēru pat vairākus simtus reizes, piemēram, vienam atbalsta saņēmējam 2021.gadā piešķirtais atbalsts 210 reizes pārsniedza nodokļos samaksāto summu.

Darbinieku skaita izmaiņu analīze

Gandrīz pusē uzņēmumu pēc *Dīkstāves atbalsta* un *Algu subsīdiu atbalsta* saņemšanas darbinieku skaits 2021.gadā bija samazinājies salīdzinājumā ar 2019.gadu.

Vai sniegtais atbalsts nodrošina darbinieku nodarbināšanu tādā skaitā kā pirms ārkārtējās situācijas?

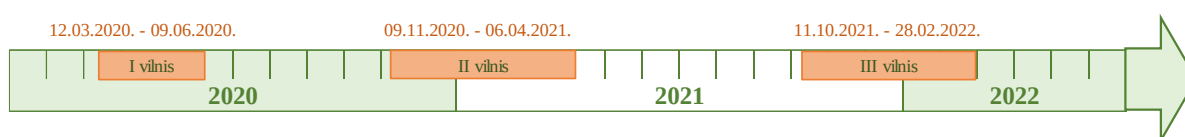
Situācijas izpētes ietvaros tika analizētas nodarbināto skaita izmaiņas 2021.gadā, salīdzinot ar 2019.gadu, uzņēmumos, kuri 2020. un 2021.gadā saņēma algu subsīdijas un dīkstāves atbalstu, kas bija paredzēts, lai nodrošinātu darbinieku nodarbināšanu tādā skaitā kā pirms ārkārtējās situācijas³⁰.

Gandrīz pusē (46 %) no uzņēmumiem, kuri kopumā saņēma atbalstu 135,3 miljonu *euro* apmērā, darbinieku skaits 2021.gadā ir samazinājies no viena līdz pat 554 darbiniekiem. Trešajā daļā uzņēmumu, saņemot atbalstu 18,3 miljonu *euro*, darbinieku skaits ir palicis nemainīgs. Ceturtajā daļā uzņēmumu, ar saņemto atbalstu 39,8 miljonu *euro* apmērā, darbinieku skaits ir palielinājies no viena līdz 224 darbiniekiem.

³⁰ MK 24.11.2020. noteikumu Nr.709 "Noteikumi par atbalstu par dīkstāvi nodokļu maksātājiem to darbības turpināšanai Covid-19 izraisītās krīzes apstākļos" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija).

1. Covid-19 seku mazināšanai uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem piešķirtais atbalsts

Lai ierobežotu Covid-19 vīrusa izplatību, Latvijā trīs reizes – no 12.03.2020. līdz 09.06.2020.; no 09.11.2020. līdz 06.04.2021. un no 11.10.2021. līdz 28.02.2022.³¹ – tika izsludināta ārkārtējā situācija un ieviesti Covid-19 izplatību ierobežojoši pasākumi (skatīt 1.attēlu).

1.attēls. Covid-19 izplatības dēļ Latvijā noteiktās ārkārtējās situācijas periodi

Pēc ārkārtējās situācijas atcelšanas daudzi ierobežojumi tika saglabāti, jo epidemioloģiskā situācija valstī joprojām bija nestabila. Ārkārtējās situācijas izsludināšana un tās ietvaros noteiktie ierobežojumi būtiski ietekmēja arī uzņēmējdarbības vidi.

Atkarībā no nozares uzņēmumiem tika noteikti tādi ierobežojumi, kā, piemēram:

- darbības aizliegums, tajā skaitā publisko pasākumu, izklaides pasākumu rīkošanas aizliegums, skaistumkopšanas un labsajūtas pakalpojumu sniegšanas aizliegums, dažādu citu pakalpojumu sniegšanas klātienē aizliegums;
- darba laika ierobežojumi dažādu pakalpojumu sniegšanā, tajā skaitā arī ierobežojot darbu brīvdienās un svētku dienās;
- pasākumu apmeklētāju skaita un telpu piepildījuma ierobežojums dažādiem pasākumiem, tajā skaitā kultūras pasākumiem, nosakot prasības par fiksētām sēdvietām un to izkārtojumu; ēdināšanas jomā nosakot noteiktu attālumu starp galdiņiem un apmeklētāju skaitu;
- minimālās platības vienam apmeklētājam nodrošināšana tirdzniecības vietās un dažādu pakalpojumu sniegšanā.

Lai kompensētu ierobežojumus saistībā ar saimnieciskās darbības aizliegumiem un veicinātu tautsaimniecības stabilitāti Covid-19 pandēmijas laikā, uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem atbalsta sniegšanai tika izstrādātas 25 Covid-19 seku mazināšanas atbalsta programmas, divos gados paredzot valsts budžeta līdzekļus līdz 1 448 925 953 euro³². 2020.gadā uzņēmējdarbības un nodarbināto atbalstam tika paredzēts finansējums līdz 502 683 978 euro, 2021.gadā – līdz 946 241 975 euro (skatīt 2.attēlu).

³¹ MK 12.03.2020. rīkojums Nr.103 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" (spēkā līdz 09.06.2020.); MK 06.11.2020. rīkojums Nr.655 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" (spēkā līdz 06.04.2021.); MK 09.10.2021. rīkojums Nr.720 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" (spēkā līdz 28.02.2022.).

³² Ar Ministru kabineta rīkojumiem piešķirtais valsts budžeta finansējums atbalsta sniegšanai uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem.

2020

līdz 503 miljoniem
euro

2021

līdz 946 miljoniem
euro

2.attēls. Uzņēmējdarbības un nodarbināto atbalstam plānotais valsts budžeta finansējums 2020. un 2021.gadā

Tāpat 2020. un 2021.gadā publiskā sektora institūciju īpašuma nomnieki, t.sk. uzņēmumi, varēja saņemt atbalstu nomas maksas samazinājuma vai atbrīvojuma veidā, ko nomniekiem piemēroja publiskas personas un tās kapitālsabiedrības. Šī atbalsta piešķiršanas rezultātā radušās izmaksas iznomātājam netiek tieši kompensētas no valsts budžeta³³. Par šo atbalsta veidu detalizētāka informācija iekļauta 2.nodaļā “Nomas maksas samazinājums publisko institūciju īpašuma nomniekiem, kurus ietekmējusi Covid-19 pandēmija”.

Dati par 2020. un 2021.gadā uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem Covid-19 pandēmijas pārvarēšanai plānoto atbalstu un faktiski piešķirtā atbalsta apmēru sadalījumā pa 25 atbalsta programmām apkopoti 2.pielikumā.

Lai rastu risinājumus, kas būtiski atvieglotu Covid-19 radītās īstermiņa ekonomiskās grūtības uzņēmējiem un darba ņēmējiem, tika izveidota Vadības grupa Covid-19 radīto ekonomisko seku operatīvai novēršanai uzņēmējdarbībā un nodarbināto atbalstam³⁴. Uzņēmējdarbības un nodarbināto atbalstam izstrādātās 25 Covid-19 seku mazināšanas atbalsta programmas pirms to apstiprināšanas Ministru kabinetā tika izskatītas Vadības grupā Covid-19 radīto ekonomisko seku operatīvai novēršanai uzņēmējdarbībā un nodarbināto atbalstam.

No 2020. un 2021.gadā paredzētā atbalsta 1 448 925 953 *euro* uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem faktiski ir piešķirti 1 044 979 866 *euro* jeb 72 %. Papildus tika piešķirts atbalsts nomniekiem, t.sk. uzņēmumiem, kopā deviņu miljonu *euro* apmērā nomas maksas samazinājuma vai atbrīvojuma veidā – no valsts institūcijām 5 miljonu *euro* apmērā, no pašvaldību institūcijām – 4 miljonu *euro* apmērā. Vienlaikus jānorāda, ka daļu informācijas par atbalsta saņēmējiem valsts institūcijas nav publicējušas.

Publiski pieejamā informācija par atbalsta saņēmējiem piešķirto atbalstu

Situācijas izpētē informācija par faktiski piešķirto atbalstu atbalsta saņēmējiem ir analizēta, izmantojot publiski pieejamo informāciju institūciju – atbalsta piešķirēju (Valsts ieņēmumu dienests, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra, Lauku atbalsta dienests, Valsts kultūrkapitāla fonds un Altum) – tīmekļvietnēs, kā arī *De minimis atbalsta uzskaites sistēmā* (par nomas maksas samazinājumu vai atbrīvojumu). Informācija par kopumā piešķirto atbalstu uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem līdz šim nav tikusi apkopota un publicēta.

Normatīvajos aktos par atbalsta programmām noteiktās prasības attiecībā uz informācijas par atbalsta saņēmēju publicēšanu nav konsekventas – ne visām atbalsta programmām sākotnēji bija un joprojām ir

³³ Likuma “Par valsts apdraudējuma un tā seku novēršanas un pārvarēšanas pasākumiem sakarā ar Covid-19 izplatību” (spēkā no 22.03.2020. līdz 09.06.2020.) 13.panta trešā daļa;

Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likuma (spēkā no 10.06.2020.) 14.panta trešā daļa.

³⁴ Ministru prezidenta 16.03.2020. rīkojums Nr.2020/1.2.1.-62 “Par vadības grupu Covid-19 radīto ekonomisko seku operatīvai novēršanai uzņēmējdarbībā un nodarbināto atbalstam”.

noteikta prasība publiskot informāciju par atbalsta saņēmējiem, atšķirīgs ir arī publiskojamās informācijas tvērums (gan attiecībā uz informācijas apjomu, gan attiecībā uz atbalsta saņēmēju loku).

Ja netiek nodrošināta caurskatāma, aktuāla un pilnīga informācija par Covid-19 seku mazināšanas valsts atbalsta programmu izdevumiem, par sniegto atbalstu un tā apmēru konkrētiem saimnieciskās darbības veicējiem, sabiedrība nevar gūt pārliecību par valsts budžeta līdzekļu atbildīgu un efektīvu apsaimniekošanu. Tāpēc, piemēram, pēc Valsts kontroles 2020.gadā veiktā izvērtējuma par Ekonomikas ministrijai piešķirtajiem līdzekļiem ieskaitīšanai Altum rezerves kapitālā saimnieciskās darbības veicēju atbalstam Covid-19 krīzes seku mazināšanai³⁵ un sniegtajiem ieteikumiem Altum savā tīmekļvietnē sāka publiskot aktuālo informāciju par Covid-19 krīzes seku pārvarēšanas atbalsta programmu līdzekļu izlietojumu, ieņēmumiem un to faktisko atlikumu, kā arī informāciju par saimnieciskās darbības veicējiem sniegto atbalstu.

Attiecībā uz dīkstāves atbalstu Covid-19 pandēmijas 1.vilnī normatīvais akts³⁶ noteica, ka Valsts ieņēmumu dienests publicē savā tīmekļvietnē to krīzes skarto nozaru darba devēju sarakstu, kuru darbinieki saņēmuši dīkstāves pabalstu, nenosakot pienākumu publicēt atbalsta apmēru pa atbalsta saņēmējiem.

Situācijas izpētes veikšanas laikā normatīvais akts³⁷ nosaka, ka Valsts ieņēmumu dienests savā tīmekļvietnē publicē:

- to darba devēju sarakstu, kuru darbinieki saņēmuši dīkstāves atbalstu un atbalstu algu subsīdijām, un katram darba devējam piešķirtā atbalsta kopējo apmēru³⁸;
- to nodokļu maksātāju sarakstu, kuriem piešķirts Ministru kabineta noteiktais atbalsts apgrozāmo līdzekļu plūsmas krituma kompensēšanai, un katram nodokļu maksātājam piešķirtā atbalsta apmēru³⁹.

Jānorāda, ka 2022.gada jūnijā Valsts ieņēmumu dienesta tīmekļvietnē vairs nav pieejama informācija par dīkstāves atbalsta saņēmējiem Covid-19 pandēmijas 1.vilnī (atbalsta periods no 14.03. līdz 30.06.2020.)⁴⁰, savukārt iepriekš šajā vietnē bija norādīts tikai atbalsta saņēmēju reģistrācijas numurs, nosaukums un atbalsta izmaksas datums, bet nebija norādīts piešķirtā atbalsta apmērs pa atbalsta saņēmējiem, jo normatīvie akti nenoteica pienākumu publicēt atbalsta apmēru pa atbalsta saņēmējiem. Tāpat attiecībā uz atbalstu apgrozāmo līdzekļu plūsmas krituma kompensēšanai Valsts ieņēmumu dienesta tīmekļvietnē publicētajai informācijai no 30.12.2020. līdz 19.03.2021. nav norādīts piešķirtā atbalsta apmērs pa atbalsta saņēmējiem⁴¹, jo normatīvie akti nenoteica pienākumu publicēt atbalsta apmēru pa atbalsta saņēmējiem.

³⁵ Valsts kontroles 29.12.2020. starpziņojums "Ekonomikas ministrijai piešķirtie līdzekļi ieskaitīšanai akciju sabiedrības "Attīstības finanšu institūcija Altum" rezerves kapitālā saimnieciskās darbības veicēju atbalstam Covid-19 krīzes seku mazināšanai". Pieejams: <https://lrvk.gov.lv/lv/revizijas/revizijas/noslegtas-revizijas/ekonomikas-ministrijai-pieskirtie-lidzekli-ieskaitisanai-akciju-sabiedribas-attistibas-finansu-institucija-altum-rezerves-kapitala-saimnieciskas-darbibas-veiceju-atbalstam-covid-19-krizes-seku-mazinasanai> [skatīts 03.08.2022.].

³⁶ Ministru kabineta (turpmāk – MK) 26.03.2020. noteikumu Nr.165 "Noteikumi par Covid-19 izraisītās krīzes skartiem darba devējiem, kuri kvalificējas dīkstāves pabalstam un nokavēto nodokļu maksājumu samaksas sadalei termiņos vai atlikšanai uz laiku līdz trim gadiem" (spēkā līdz 31.12.2020.) 18.punkts.

³⁷ Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likums.

³⁸ Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likuma 15. panta 2.⁴ daļa (spēkā no 23.12.2020.).

³⁹ Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likuma 15. panta 2.⁴ daļa (spēkā no 20.03.2021.).

⁴⁰ <https://vid.gov.lv/lv/statistika-3> [skatīts 30.06.2022.].

⁴¹ https://www.vid.gov.lv/sites/default/files/izmaksatais_atbalsts_covid-19_krizes_skartajiem_uznemumiem_apgrozamo_lidzeklu_plusmas_nodrosinasanai_0.xlsx [skatīts 30.06.2022.].

Grozījumi normatīvajā aktā⁴², kas paredzēja pienākumu publicēt katram darba devējam un nodokļu maksātājam piešķirtā attiecīgā atbalsta kopējo apmēru, stājās spēkā attiecībā uz atbalstu par dīkstāvi un algu subsīdiju no 23.12.2020.⁴³ un uz atbalstu apgrozāmo līdzekļu plūsmas krituma kompensēšanai no 20.03.2021.⁴⁴

Līdz ar to arī informācijas maksas pakalpojumu sniedzēju (piemēram, lursoft.lv, firmas.lv) datubāzēs apkopotajā informācijā par valsts atbalstu iepriekš minētā informācija nav pieejama pilnīga un lietotājiem var radīt maldīgu priekšstatu par uzņēmuma faktiski saņemto atbalstu.

Vienlaikus jānorāda, ka Valsts ieņēmumu dienesta tīmekļvietnē nav publiskota informācija par dīkstāves atbalstu un algu subsīdiju atbalstu saņēmušajām pašnodarbinātajām personām, autoratlīdzību saņēmējiem un patentmaksātājiem, jo normatīvie akti neparedz pienākumu publicēt šo informāciju. Lai nodrošinātu vienlīdzīgu attieksmi pret visiem nodokļu maksātājiem, kuri ir saņēmuši atbalstu, Finanšu ministrija bija virzījusi grozījumus Covid-19 infekcijas seku izplatības seku pārvarēšanas likumā, lai precizētu pienākumu attiecībā uz šo datu publiskošanu⁴⁵, tomēr šāds priekšlikums neguva atbalstu Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijā, jo Saeimas Juridiskais birojs bija uzsvēris⁴⁶, ka:

vienlīdzīgas pieejas nodrošināšana attiecībā uz nodokļu maksātājiem juridiskām un fiziskām personām – komercdarbības atbalsta saņēmējiem pats par sevi nevar būt izšķirošs nosacījums fizisko personu datu publiskošanai.

Jāņem vērā, ka institūcijas veic pārbaudes arī pēc atbalsta piešķiršanas un nepieciešamības gadījumā notiek atbalsta atgūšana. Bet par to informācija netiek publicēta. Finanšu ministrija Valsts kontrolei norādīja⁴⁷, ka:

tiesiskais regulējums⁴⁸ paredz iespēju sabiedrībai saņemt informāciju par atbalstiem, kas piešķirti, bet ir konstatēts, ka minētā atbalsta pieprasīšana vai saņemšana nav bijusi pamatota.

Līdz ar to pēc interesentu pieprasījuma šāda informācija tiktu sniegta.

Tāpat netiek publicēta apkopota informācija par kopējo publiskā sektora institūciju sniegtā atbalsta apmēru nomniekiem, piešķirot tiem nomas maksas samazinājumu vai atbrīvojumu⁴⁹.

Tā kā informācija par piešķirto atbalstu atbalsta saņēmējiem kopumā līdz šim nav tikusi apkopota un publicēta vienuviet, Valsts kontrole dažādās vietnēs publiski pieejamo informāciju 2020. un 2021.gadā piešķirto atbalstu atbalsta saņēmējiem ir apkopojusi un publicējusi vienuviet. Šo informāciju iespējams skatīt dažādos veidos – [skatīt šeit](#).

⁴² Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likums.

⁴³ Grozījumi Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likumā (Saeimā pieņemti 18.12.2020., spēkā no 23.12.2020.).

⁴⁴ Grozījumi Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likumā (Saeimā pieņemti 18.03.2021., spēkā no 20.03.2021.).

⁴⁵ MK 26.10.2021. noteikumu Nr.723 "Grozījumi Ministru kabineta 2020.gada 10.novembra noteikumos Nr.675 "Noteikumi par atbalsta sniegšanu nodokļu maksātājiem to darbības turpināšanai Covid-19 krīzes apstākļos"" sākotnējās ietekmes (ex-ante) novērtējuma ziņojums (anotācija). Pieejams: <https://tapportals.mk.gov.lv/annotation/9cf3c111-c2b5-413a-bc88-d577bc4dd60c> [skatīts 30.06.2022.].

⁴⁶ Finanšu ministrijas 02.08.2022. vēstule Nr.1.2-8/15-2/2348-ip.

⁴⁷ Finanšu ministrijas 02.08.2022. vēstule Nr.1.2-8/15-2/2348-ip.

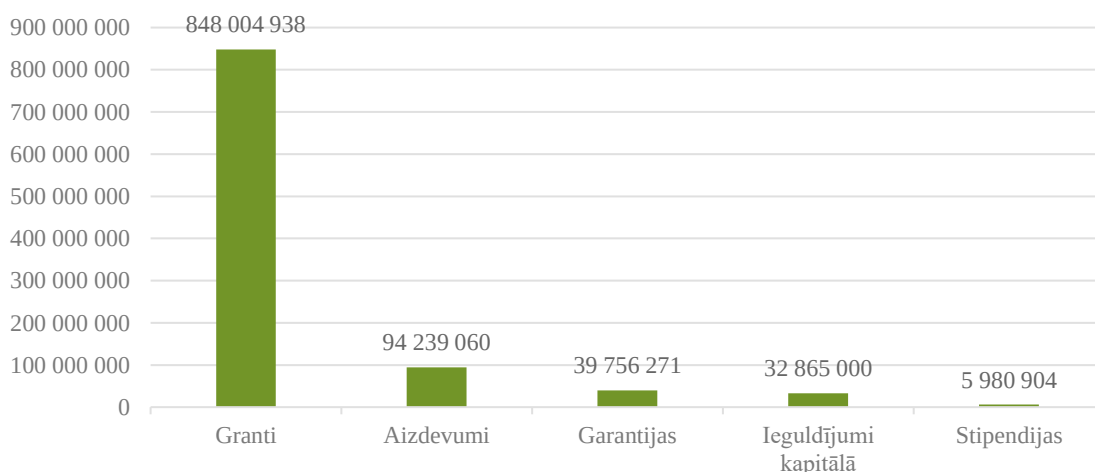
⁴⁸ Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likuma 20.pants.

⁴⁹ Informācija ir pieejama tikai *De minimis atbalsta uzskaites sistēmā*, bet tajā ir informācija tikai par atbalsta saņēmējiem *de minimis* ietvaros sniegto atbalstu, bet nav informācijas par sniegto atbalstu, kas nav komercdarbības atbalsts vai ir komercdarbības atbalsts Eiropas Komisijas Pagaidu regulējuma ietvaros.

Ņemot vērā iepriekš minēto par to, ka daļu informācijas par atbalsta saņēmējiem valsts institūcijas nav publiskojušas, Valsts kontroles publiski pieejamajā apkopotajā informācijā piešķirtais atbalsts atbalsta saņēmējiem vairākās atbalsta programmās ir mazāks, nekā faktiski ir piešķirts. Vienlaikus arī jānorāda, ka piešķirtais atbalsts var mainīties, ņemot vērā pēc atbalsta piešķiršanas atmaksātās summas, kas valsts institūciju tīmekļvietnēs nav publiskas.

Atbalstu uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem bija iespējams saņemt 25 atbalsta programmās, no tām trīs atbalsta programmās – *Garantijas lielajiem komersantiem, Krīzes aizdevumi un to procentu likmju subsīdijas lielajiem un vidējiem komersantiem konkurētspējas veicināšanai un Garantiju programmā lauksaimniecībai* – netika iesniegts neviens pieteikums atbalsta saņemšanai. Detalizētāka informācija par šo atbalsta programmu ietvaros veiktajām pārdalēm sniegta 5.nodaļā “Covid-19 seku mazināšanai piešķirtā finansējuma pārdales”.

Faktiski uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem 2020. un 2021.gadā atbalsts tika sniegts 22 programmās. Atbalsts tika piešķirts grantu, stipendiju, aizdevumu, garantiju un ieguldījumu uzņēmumu kapitālā veidā kopumā 1 020 846 173 *euro* apmērā⁵⁰. Piešķirtā atbalsta sadalījums pa veidiem sniegts 3.attēlā.

3.attēls. Uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem 2020. un 2021.gadā piešķirtais atbalsts Covid-19 seku mazināšanai pa atbalsta veidiem

Vislielāko atbalstu uzņēmumi un nodarbinātie ir saņēmuši grantu veidā – 848 miljoni *euro* jeb 83 % no kopējā atbalsta saņēmējiem piešķirtā atbalsta.

Grantus (tiešos maksājumus, kas nav jāatmaksā, jeb dāvinājumus) uzņēmēji un nodarbinātie varēja saņemt 17 atbalsta programmās⁵¹, un tie bija paredzēti algu subsīdijām, atbalstam par dīkstāvi, darba samaksas kompensēšanai preču un pakalpojumu eksportētājiem, apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai, biļešu kompensācijām kultūras pasākumu rīkotājiem, sporta centru un tirdzniecības centru apgrozījuma krituma kompensēšanai, kredītprocentu dzēšanai (lauksaimniecības nozarē), ienākumu stabilizēšanai lauksaimniecības nozarē u.c. Arī publiskā sektora institūciju sniegtais nomas maksas samazinājums vai atbrīvojums šajā situācijas izpētes ziņojumā tiek klasificēts kā atbalsts grantu veidā⁵².

⁵⁰ Saskaņā ar apkopoto publiski pieejamo informāciju par atbalsta saņēmējiem piešķirto atbalstu.

⁵¹ Ieskaitot atbalstu mākslas, izklaides un atpūtas nozaru komersantiem, kurā vienlaikus tika sniegts gan aizdevums, gan grants.

⁵² Jānorāda, ka *De minimis atbalsta uzskaites sistēmā* piešķirto atbalstu nomas maksas samazinājuma vai atbrīvojuma veidā atbalsta sniedzēji ir klasificējuši dažādi, kā atbalsta instrumentu norādot: Citi; Tiešais maksājums (grants); Nodokļa (un nodevas) likmju

Stipendijas bija iespējams saņemt *Radošo personu nodarbinātības programmas* ietvaros, lai finansētu radoša darba veikšanu radošām personām kultūras nozarē. *Radošo personu nodarbinātības programmas* atbalsts 2020.gadā nebija nosaukts par stipendiju, bet tas tika sniegts radošā darba veikšanai, bet jau no 2021.gada atbalsts tika saukts kā stipendija. Situācijas izpētes ietvaros gan 2020., gan 2021.gadā sniegtais atbalsts *Radošo personu nodarbinātības programmas* ietvaros tiek klasificēts kā stipendija.

Atbalsts **aizdevumu** veidā bija pieejams trīs atbalsta programmās⁵³ – aizdevumiem apgrozāmo līdzekļu finansēšanai divās atbalsta programmās un aizdevumiem lielajiem komersantiem investīcijām materiālos un nemateriālos aktīvos ražošanas uzsākšanai un paplašināšanai. Jāņem vērā, ka tiek sagaidīts, ka aizdevumi tiks atmaksāti un pēc tam šie līdzekļi var tikt ieskaitīti atpakaļ valsts budžetā.

Atbalstam **garantiju** veidā bija izstrādātas četras atbalsta programmas – esošo aizdevumu nodrošinājumam un jaunam aizdevumam apgrozāmo līdzekļu finansēšanai. Arī šie līdzekļi līdzīgi kā aizdevumi sekmīgas darbības gadījumā var tikt ieskaitīti atpakaļ valsts budžetā. Vienlaikus jāņem vērā, ka garantijas var piešķirt par lielāku summu, nekā tām no valsts budžeta paredzēts finansējums, ņemot vērā, ka ne visām garantijām būs jāsedz zaudējumi.

Ieguldījumi uzņēmumu kapitālā bija paredzēti komersanta biznesa modeļa pielāgošanai, eksporta spējas uzlabošanai un jaunu tirgu iekarošanai, jaunām tehnoloģijām un procesu optimizācijai, kā arī produktu izstrādei. Tiek sagaidīts, ka pēc noteikta laika ieguldījums tiek atmaksāts un attiecīgi šie līdzekļi var tikt atmaksāti valsts budžetā.

Atbalsta piešķiršanu Covid-19 seku mazināšanai nodrošināja piecas institūcijas – Valsts ieņēmumu dienests, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra, Altum, Lauku atbalsta dienests un Valsts kultūrkapitāla fonds –, kopumā administrējot 24 atbalsta programmas (skatīt 4.attēlu). Tāpat publiskas personas un tās kapitālsabiedrības sniedza atbalstu nomas maksas segšanai – piemērojot nomas maksas samazinājumu vai atbrīvojumu.

Jānorāda, ka Altum administrētajās Covid-19 seku mazināšanas atbalsta programmās atbalsta saņēmēji par saņemto atbalstu maksā komisijas maksas un procentu maksājumus Altum.

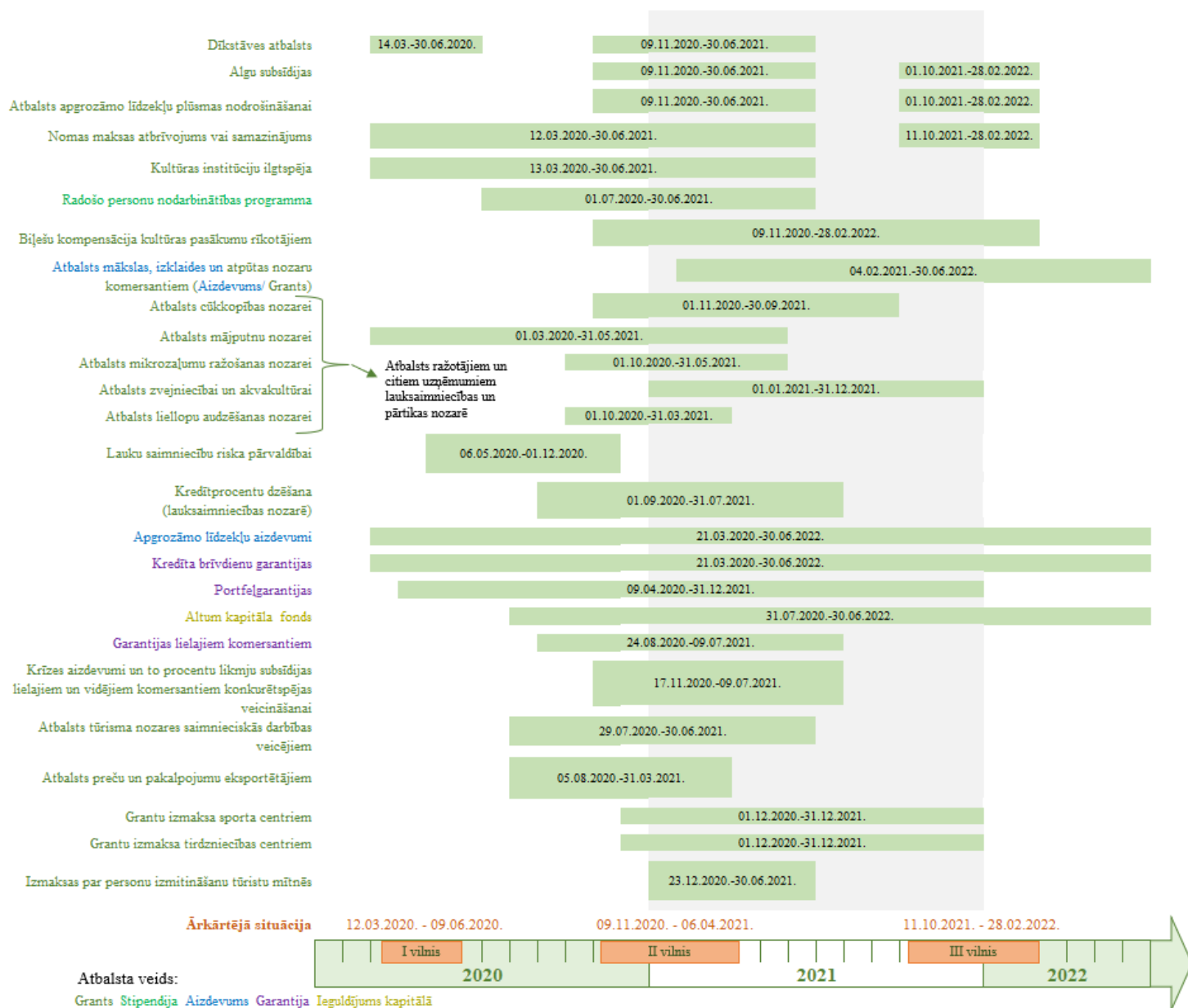
Valsts ieņēmumu dienests	Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra	Altum	Lauku atbalsta dienests	Valsts kultūrkapitāla fonds
• 3 programmas	• 5 programmas	• 8 programmas	• 5 programmas	• 3 programmas
• 716,51 milj. euro	• 62,99 milj. euro	• 167,6 milj. euro	• 54,65 milj. euro	• 13,65 milj. euro

4.attēls. Institūciju administrēto Covid-19 seku mazināšanas programmu skaits un atbalsta saņēmējiem piešķirtais atbalsts 2020. un 2021.gadā

Atbalsta piešķiršanas laika posmus atbalsta programmām uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem Covid-19 krīzes pārvarēšanai skatīt 5.attēlā.

samazināšana; Parādu norakstīšana; Aizdevums uz atvieglotiem nosacījumiem; Atmaksājams aizdevums; Nodokļu (un nodevu) atbrīvojumi; Cits nodokļu pasākums.

⁵³ Ieskaitot atbalstu mākslas, izklaides un atpūtas nozaru komersantiem, kurā vienlaikus tika sniegts gan aizdevums, gan grants.

5.attēls. Atbalsta piešķiršanas laika periodi atbalsta programmām uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem Covid-19 seku mazināšanai⁵⁴

Kopumā 2020. un 2021.gadā Covid-19 seku mazināšanas atbalstu ir saņēmuši 36 928 dažādi atbalsta saņēmēji. Atbalsta programmās piešķirtā atbalsta apmērs un atbalsta saņēmēju skaits apkopots 1.tabulā. Viens atbalsta saņēmējs atbalstu varēja saņemt vairākās programmās.

⁵⁴ Šādās atbalsta programmās atbalsts nav attiecināms uz noteiktu laika periodu – Atbalsts mazo un vidējo kooperatīvo sabiedrību attīstībai; Atbalsts īso piegādes ķēžu digitālās platformas pieejamībai; Garantiju programma lauksaimniecībai.

1.tabula

Covid-19 seku mazināšanai 2020. un 2021.gadā piešķirtais atbalsts⁵⁵ pa atbalsta veidiem un programmām, kā arī atbalstu saņēmēju skaits

Atbalsta veids un atbalsta programma	Piešķirtais atbalsts, milj. euro	Atbalsta saņēmēju skaits
Granti	848,0	x
Atbalsts apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai	514,0	11 397
Dīkstāves atbalsts	168,0	17 688
Algu subsīdijas	34,5	8009
Biļešu kompensācija kultūras pasākumu rīkotājiem	2,5	81
Kultūras institūciju ilgtspēja	5,2	175
Atbalsts preču un pakalpojumu eksportētājiem	30,4	260
Atbalsts tūrisma nozares saimnieciskās darbības veicējiem	18,2	957
Grantu izmaksa sporta centriem	6,4	74
Grantu izmaksa tirdzniecības centriem	7,9	20
Izmaksas par personu izmitināšanu tūristu mītnēs	0,1	26
Atbalsts ražotājiem un citiem uzņēmumiem lauksaimniecības, zivsaimniecības un pārtikas nozarē (ietver četras lauksaimniecības nozares)	38,1	9446
Lauku saimniecību riska pārvaldībai	5,0	1022
Kredītprocentu dzēšana (lauksaimniecības nozarē)	11,0	1834
Atbalsts mazo un vidējo kooperatīvo sabiedrību attīstībai	0,3	14
Atbalsts īso piegādes ķēžu digitālās platformas pieejamībai	0,3	1
Atbalsts mākslas, izklaides un atpūtas nozaru komersantiem ⁵⁶	0,7	15
Nomas maksas samazinājums vai atbrīvojums (<i>de minimis</i>)	5,4	687
Stipendijas	6,0	x
Radošo personu nodarbinātības programma	6,0	1767
Aizdevumi	94,2	x
Apgrozāmo līdzekļu aizdevumi	93,1	586
Krīzes aizdevumi un to procentu likmju subsīdijas lielajiem un vidējiem komersantiem konkurētspējas veicināšanai	0	0
Atbalsts mākslas, izklaides un atpūtas nozaru komersantiem ⁵⁶	1,1	15
Garantijas	39,8	x
Garantijas lielajiem komersantiem	0	0
Kredīta brīvdienų garantijas	39,7	39
Portfeļgarantijas	0,1	16
Garantiju programma lauksaimniecībai	0	0
Ieguldījumi kapitālā⁵⁷	32,9	x
Altum kapitāla fonds	32,9	5

⁵⁵ Atbalsta saņēmēju skaitā ir uzrādīti uzņēmumi, kuros nodarbinātie ir saņēmuši atbalstu.

⁵⁶ Atbalsta programmas ietvaros vienlaikus tika piešķirts gan aizdevums, gan grants.

⁵⁷ Ieguldījumi komersanta pamatkapitālā; ieguldījumi komersanta pamatkapitālā kopā ar citu privāto investoru, kredītiestādi vai citu privāto kapitāla fondu, veicot paralēlo ieguldījumu; kvazi-kapitāla ieguldījumi, tai skaitā konvertējami aizdevumi; ieguldījumi korporatīvajās obligācijās, tai skaitā konvertējamās.

Vislielākais atbalsta saņēmēju skaits bija atbalsta programmā, kas tika uzsākta uzreiz pēc ārkārtējās situācijas izsludināšanas 2020.gada martā – dīkstāves atbalsta programmā, kurā 2020. un 2021.gadā tika piešķirts atbalsts 17 688 atbalsta saņēmējiem. Jānorāda, ka atbalsta periodā no 14.03.2020. līdz 30.06.2020. šo atbalstu sauca par dīkstāves pabalstu, bet periodā no 09.11.2020. līdz 30.06.2021. – atbalsts par dīkstāvi, un to regulēja atšķirīgi normatīvie akti⁵⁸. Šīs situācijas izpētes ietvaros šis atbalsta veids tiek saukts par dīkstāves atbalstu⁵⁹.

Līdz 2021.gada beigām vislielākais atbalsta apmērs – 514 miljoni *euro* – ir sniegts programmā ar atbalstu apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai, kas tika uzsākta 2020.gada novembrī⁶⁰.

Ņemot vērā, ka viens atbalsta saņēmējs atbalstu varēja saņemt vairākās programmās, kopumā no 36 928 uzņēmumiem šo iespēju izmantojuši 11 648 uzņēmumi, saņemot atbalstu līdz pat septiņās dažādās atbalsta programmās. Vairāk nekā divas trešdaļas uzņēmumu ir saņēmuši atbalstu no vienas atbalsta programmas (68,5 %), gandrīz viena piektdaļa (19,4 %) ir saņēmuši atbalstu no divām atbalsta programmām, vairāk nekā katrs desmitais (12,2 %) uzņēmums ir saņēmis atbalstu no trīs vai vairāk atbalsta programmām. Septiņās atbalsta programmās iespēju saņemt atbalstu ir izmantojuši trīs uzņēmumi (skatīt 2.tabulu).

Vienlaikus Kultūras ministrija vērš uzmanību⁶¹ uz iemesliem, kādēļ daudzi kultūras nozares komersanti ir izmantojuši vairāk atbalsta instrumentus kā citu nozaru komersanti:

kultūras nozares komersanti, biedrības un nodibinājumi vienu un to pašu izdevumu kompensācijai atšķirīgos laika posmos saņēma atbalstu no atšķirīgām programmām – līdz 30.06.2021. atbalsts tika sniegts no programmas “Covid-19 ietekmēto kultūras institūciju ilgtspēja”, savukārt no 01.10.2021. atbalsts tika sniegts no atbalsta programmas Covid-19 krīzes skartajiem tirdzniecības un sporta centriem un kultūras, atpūtas un izklaides vietām⁶² ar ēku un telpu lietošanu saistīto operacionālo izmaksu kompensēšanai, no algu subsīdiju atbalsta programmas darbinieku atlīdzības kompensēšanai un no apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanas programmas citu izdevumu kompensēšanai; līdztekus kultūras nozares komersantiem bija pieejama arī finanšu institūcijas „Altum” atbalsta programma mākslas, izklaides un atpūtas nozares komersantiem, daļa no kura tika piešķirta kā grants.

⁵⁸ MK 26.03.2020. noteikumi Nr.165 “Noteikumi par Covid-19 izraisītās krīzes skartiem darba devējiem, kuri kvalificējas dīkstāves pabalstam un nokavēto nodokļu maksājumu samaksas sadalei termiņos vai atlikšanai uz laiku līdz trim gadiem” (spēkā no 28.03.2020. līdz 31.12.2020.);

MK 24.11.2020. noteikumi Nr.709 “Noteikumi par atbalstu par dīkstāvi nodokļu maksātājiem to darbības turpināšanai Covid-19 izraisītās krīzes apstākļos” (spēkā no 28.11.2020.).

⁵⁹ Valsts kontrole šo atbalstu ir vērtējusi 2020.gada finanšu revīzijā un 2020.gada novembrī publicēja starpziņojumu “Finanšu ministrijai piešķirtā finansējuma izlietojums dīkstāves pabalsta izmaksai”. Pieejams: <https://www.lrvk.gov.lv/lv/revizijas/revizijas/noslegtas-revizijas/finansu-ministrijai-pieskirta-finansejuma-izlietojums-dikstaves-pabalsta-izmaksai> [skatīts 03.08.2022.], bet 2021.gada maijā publicētajā finanšu revīzijas ziņojumā “Par Finanšu ministrijas 2020.gada pārskatu” tika iekļauts vērtējums atbalstam par dīkstāvi periodā līdz 31.12.2020. Pieejams: <https://www.lrvk.gov.lv/lv/revizijas/revizijas/noslegtas-revizijas/par-finansu-ministrijas-2020gada-parskata-sagatavosanas-pareizibu> [skatīts 03.08.2022.].

⁶⁰ Valsts kontroles vērtējums par šo programmu iekļauts 2022.gada maijā publicētajā finanšu revīzijas ziņojumā “Par Finanšu ministrijas 2021.gada pārskatu”. Pieejams: <https://www.lrvk.gov.lv/lv/revizijas/revizijas/noslegtas-revizijas/par-finansu-ministrijas-2021gada-parskata-sagatavosanas-pareizibu> [skatīts 03.08.2022.].

⁶¹ Kultūras ministrijas 01.08.2022. vēstule Nr.2.4-6-IPI-45.

⁶² MK 09.11.2021. noteikumi Nr.772 „Noteikumi par atbalstu Covid-19 krīzes skartajiem tirdzniecības un sporta centriem un kultūras, atpūtas un izklaides vietām” (situācijas izpētes apjomā šī atbalsta programma netika iekļauta, jo valsts budžeta finansējums šai atbalsta programmai tika piešķirts 2022.gadā – ar [MK 18.01.2022. rīkojumu Nr.33](#)).

2.tabula

Piešķirtais atbalsts pēc atbalsta programmu skaita 2020. un 2021.gadā

Atbalsta programmu skaits	Uzņēmumu skaits	Uzņēmumu skaits no kopējā, %
1	25 280	68,5
2	7155	19,4
3	3641	9,9
4	688	1,9
5	133	0,4
6	28	0,1
7	3	0,01
Kopā:	36 928	100,0

Piemēram:

Lielākie atbalsta saņēmēji pēc atbalsta programmu skaita

Atbalsta saņēmējs A

Pamatdarbības veids: Medicīnas un ortopēdisko preču mazumtirdzniecība specializētajos veikalos

- Dīkstāves atbalsts (grants): 335 123 euro
- Algu subsīdijas (grants): 288 425 euro
- Atbalsts apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai (grants): 250 000 euro
- Nomas maksas atbrīvojums vai samazinājums (*de minimis*) (grants): 4 659 euro
- Apgrozāmo līdzekļu aizdevumi (aizdevums): 1 000 000 euro
- Kredīta brīvdienų garantijas (garantija): 1 400 737 euro
- Altum kapitāla fonds (ieguldījums kapitālā): 7 000 000 euro

Atbalsta saņēmējs B

Pamatdarbības veids: Pasažieru dzelzceļa transports

- Atbalsts apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai (grants): 600 000 euro
- Atbalsts preču un pakalpojumu eksportētājiem (grants): 350 000 euro
- Algu subsīdijas (grants): 297 391 euro
- Dīkstāves atbalsts (grants): 213 881 euro
- Nomas maksas atbrīvojums vai samazinājums (*de minimis*) (grants): 15 738 euro
- Apgrozāmo līdzekļu aizdevumi (aizdevums): 1 000 000 euro
- Kredīta brīvdienų garantijas (garantija): 1 457 436 euro

Atbalsta saņēmējs C

Pamatdarbības veids: Cita izklaides un atpūtas darbība

- Atbalsts mākslas, izklaides un atpūtas nozaru komersantiem (aizdevums/grants): 532 650 euro
- Biļešu kompensācija kultūras pasākumu rīkotājiem (grants): 434 005 euro
- Kultūras institūciju ilgtspēja (grants): 19 259 euro
- Atbalsts apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai (grants): 11 368 euro
- Atbalsts tūrisma nozares saimnieciskās darbības veicējiem (grants): 3 386 euro
- Dīkstāves atbalsts (grants): 2759 euro
- Algu subsīdijas (grants): 841 euro

Lielākie atbalsta saņēmēji pēc piešķirtā atbalsta apmēra (ieskaitot atmaksājamo atbalstu)

Atbalsta saņēmējs D

Pamatdarbības veids: Restorānu un mobilo ēdināšanas vietu pakalpojumi

- Dīkstāves atbalsts (grants): 2 864 913 euro
- Algu subsīdijas (grants): 1 792 029 euro
- Atbalsts tūrisma nozares saimnieciskās darbības veicējiem (grants): 800 000 euro
- Atbalsts apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai (grants): 550 000 euro
- Apgrozāmo līdzekļu aizdevumi (aizdevums): 1 000 000 euro
- Kredīta brīvdienų garantijas (garantija): 5 000 000 euro

Atbalsta saņēmējs A – skatīt iepriekš

Atbalsta saņēmējs E

Pamatdarbības veids: Smaržu un kosmētisko līdzekļu ražošana⁶³

- Altum kapitāla fonds (ieguldījums kapitālā⁶⁴): 10 000 000 euro

Atbalsta saņēmējs F

Pamatdarbības veids: Grīdas un sienu apdare

- Atbalsts preču un pakalpojumu eksportētājiem (grants): 548 109 euro
- Dīkstāves atbalsts (grants): 33 736 euro
- Apgrozāmo līdzekļu aizdevumi (aizdevums): 1 000 000 euro
- Altum kapitāla fonds (ieguldījums kapitālā): 8 000 000 euro

Atbalsta saņēmējs G

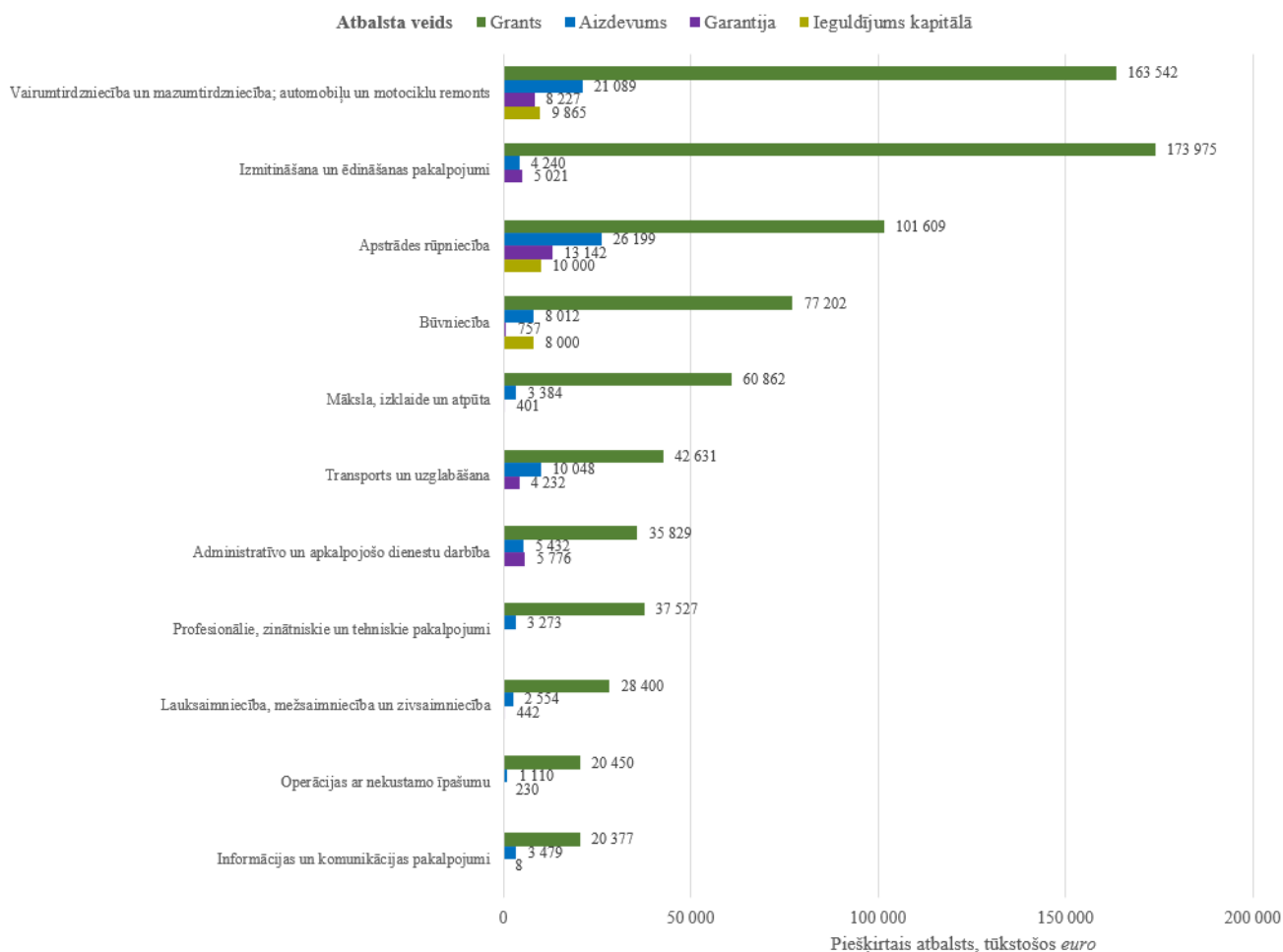
Pamatdarbības veids: Degvielas, cietā, šķidrā un gāzveida kurināmā un līdzīgu produktu vairumtirdzniecība

- Atbalsts preču un pakalpojumu eksportētājiem (grants): 353 098 euro
- Nomas maksas atbrīvojums vai samazinājums (*de minimis*) (grants): 384 euro
- Apgrozāmo līdzekļu aizdevumi (aizdevums): 1 000 000 euro
- Kredīta brīvdienų garantijas (garantija): 4 999 717 euro

Piešķirto atbalstu 2020. un 2021.gadā sadalījumā pa lielākajām atbalsta saņēmēju darbības nozarēm (pēc NACE klasifikācijas) un atbalsta veidiem skatīt 6.attēlā. Lielākais kopējais atbalsts ir piešķirts vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības, automobiļu un motociklu remonta nozarē, kam seko izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu nozare, apstrādes rūpniecības nozare un būvniecības nozare.

⁶³ Valsts ieņēmumu dienesta dati par komersantu darbības nozarēm 2019.–2021.gadā (atskaite “[Komersantu iepriekšējos trīs taksācijas gados samaksāto VID administrēto nodokļu kopsummās](#)”).

⁶⁴ Konkrētajam atbalsta saņēmējam – aizdevums.

6.attēls. Piešķirtais atbalsts 2020. un 2021.gadā sadalījumā pa lielākajām atbalsta saņēmēju darbības nozarēm un atbalsta veidiem

Sīkāku sadalījumu pa atbalsta saņēmēju darbības nozarēm (pēc NACE klasifikācijas) grupu līmenī un atbalsta veidiem [skatīt šeit](#).

2. Nomas maksas samazinājums publisko institūciju īpašuma nomniekiem, kurus ietekmējusi Covid-19 pandēmija

Viens no atbalsta veidiem⁶⁵ publisko institūciju īpašuma nomniekiem, tas ir, komersantiem, citiem saimnieciskās darbības veicējiem, biedrībām un nodibinājumiem, kurus ietekmējusi ar Covid-19 izplatību noteiktā ārkārtējā situācija, ir publiskas personas un publiskas personas kontrolētas kapitālsabiedrības nekustamā īpašuma vai kustamās mantas **nomas maksas samazinājumi vai atbrīvojumi**, kā arī kavējuma procentu un līgumsodu nepiemērošana samaksas kavējuma gadījumā (izņemot maksājumus par patērētajiem pakalpojumiem – elektroenerģiju, siltumenerģiju, ūdensapgādi un citiem īpašuma uzturēšanas pakalpojumiem)⁶⁶.

Šī atbalsta piešķiršanas rezultātā radušās izmaksas iznomātājam (valsts un pašvaldību iestādei, kā arī atvasinātai publiskai personai un publiskas personas kontrolētai kapitālsabiedrībai, brīvostai un speciālajai ekonomiskajai zonai) netiek tieši kompensētas no valsts budžeta⁶⁷.

Iznomātājiem savā tīmekļvietnē jāpublicē nomnieku saraksts, kuri saņēmuši nomas maksas samazinājumu⁶⁸. Iepazīstoties ar iznomātāju publiski sniegto informāciju par nomniekiem, kuri saņēmuši nomas maksas samazinājumu vai atbrīvojumu, konstatēts, ka iznomātāji par nomniekiem piemēroto nomas maksas samazinājumu sniedz dažādas detalizācijas pakāpes informāciju, piemēram:

- Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra ir sniegusi izsmeļošu informāciju par piešķirto atbalstu, tajā skaitā, norādot lēmuma pieņemšanas datumu, nomniekam piešķirtā atbalsta veidu, laika periodu, kad atbalsts piešķirts, un arī atbalsta summu⁶⁹;
- valsts akciju sabiedrība “Latvijas autoceļu uzturētājs” papildus komersantu nosaukumam ir norādījusi lēmuma pieņemšanas datumu un laika periodu, par kuru ir piešķirts atbalsts⁷⁰;
- valsts akciju sabiedrība “Latvijas dzelzceļš” ir norādījusi nomnieka nosaukumu, kurš saņēmis atbalstu, un lēmuma datumu⁷¹;
- valsts akciju sabiedrība “Valsts nekustamie īpašumi” par periodu līdz 30.06.2021. norādījusi ne tikai uzņēmumus, bet arī fiziskas personas (norādot vārdu, uzvārdu), bet par periodu līdz 28.02.2022. fiziskas personas netiek nosauktas, tikai norādīts “fiziska persona” un lēmuma datums⁷²;

⁶⁵ MK 02.04.2020. noteikumi Nr.180 “Noteikumi par publiskas personas un publiskas personas kontrolētas kapitālsabiedrības mantas nomas maksas atbrīvojuma vai samazinājuma piemērošanu sakarā ar Covid-19 izplatību” (spēkā līdz 17.07.2020.); MK 14.07.2020. noteikumi Nr.453 “Noteikumi par publiskas personas un publiskas personas kontrolētas kapitālsabiedrības mantas nomas maksas atbrīvojuma vai samazinājuma piemērošanu sakarā ar Covid-19 izplatību” (spēkā no 18.07.2020.).

⁶⁶ Šīs situācijas izpētes ietvaros šis atbalsta pasākuma veids saīsināti tiek dēvēts par **nomas maksas samazinājumiem vai atbrīvojumiem**.

⁶⁷ Likuma “Par valsts apdraudējuma un tā seku novēršanas un pārvarēšanas pasākumiem sakarā ar Covid-19 izplatību” (spēkā no 22.03.2020. līdz 09.06.2020.) 13.panta trešā daļa;

Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likuma (spēkā no 10.06.2020.) 14.panta trešā daļa.

⁶⁸ MK 02.04.2020. noteikumi Nr.180 “Noteikumi par publiskas personas un publiskas personas kontrolētas kapitālsabiedrības mantas nomas maksas atbrīvojuma vai samazinājuma piemērošanu sakarā ar Covid-19 izplatību” (spēkā līdz 17.07.2020.) 8.punkts; MK 14.07.2020. noteikumi Nr.453 “Noteikumi par publiskas personas un publiskas personas kontrolētas kapitālsabiedrības mantas nomas maksas atbrīvojuma vai samazinājuma piemērošanu sakarā ar Covid-19 izplatību” (spēkā no 18.07.2020.) 9.punkts.

⁶⁹ Pieejams: <https://www.liaa.gov.lv/lv/par-mums/ipasumi> [skatīts 26.05.2022.].

⁷⁰ Pieejams: <https://www.lau.lv/lv/nomas-pakalpojumi/nekustamie-ipasumi/atbalsts-nomniekiem> [skatīts 26.05.2022.]; valsts akciju sabiedrības “Latvijas autoceļu uzturētājs” vienotais reģistrācijas numurs 40003356530.

⁷¹ Pieejams: <https://www.ldz.lv/lv/nomas-maksas-atbrivojumi-vai-samazinajumi> [skatīts 24.05.2022.]; valsts akciju sabiedrības “Latvijas dzelzceļš” vienotais reģistrācijas numurs 40003032065.

⁷² Pieejams: <https://www.vni.lv/pakalpojumi/parvaldiba-un-uzturesana/atbalsts-klienti-kas-grutibas-nonakusi-arkartas-situacijas-del> [skatīts 23.05.2022.]; valsts akciju sabiedrības “Valsts nekustamie īpašumi” vienotais reģistrācijas numurs 40003294758.

- Rīgas brīvostas pārvalde ir publicējusi atbalstu saņēmušo nomnieku sarakstu⁷³.

Tā kā vienkopus nav pieejama informācija par nomas maksas atlaižu sniedzējiem, nav iespējams pārliecināties, vai visi iznomātāji savās tīmekļvietnēs ir publicējuši informāciju par nomniekiem, kas saņēmuši nomas maksas samazinājumu vai atbrīvojumu. Piemēram, Valsts kontrole 2021.gadā veiktajā revīzijā⁷⁴ konstatēja, ka valsts SIA “Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi”⁷⁵ savā tīmekļvietnē šādu informāciju nebija publicējusi. Revīzijas laikā tas tika novērsts.

Atbalsts nomas maksas samazinājumam vai atbrīvojumam nomniekiem tiek piešķirts:

- kā atbalsts, kas **nav** kvalificējams kā komercdarbības atbalsts vai
- kā atbalsts, kas **ir** kvalificējams kā komercdarbības atbalsts, piešķirot to:
 - kā *de minimis* atbalstu⁷⁶ vai
 - kā atbalstu⁷⁷ atbilstoši Eiropas Komisijas Pagaidu regulējumam valsts atbalsta pasākumiem, ar ko atbalsta ekonomiku pašreizējā Covid-19 uzliesmojuma situācijā.

*Komercdarbības atbalsts ir jebkura priekšrocība, ko valsts, pašvaldība vai citas publiskās iestādes selektīvi piešķir no valsts vai pašvaldības resursiem jebkuram saimnieciskās darbības veicējam (uzņēmumam), ja šis atbalsts potenciāli varētu izkropļot konkurenci vai tam būtu ietekme uz tirdzniecību Eiropas Savienībā. Komercdarbības atbalsta definīcija ir ļoti plaša, jo “priekšrocība” var izpausties dažādos veidos*⁷⁸.

*De minimis atbalsts nozīmē, ka atbalsts viena vienota uzņēmuma līmenī nepārsniedz 200 000 euro*⁷⁹ robežu trīs gadu periodā, neietekmē tirdzniecību starp dalībvalstīm un/vai neizkropļo konkurenci, vai nedraud kropļot to⁸⁰.

*Eiropas Komisijas izstrādātajā Pagaidu regulējumā*⁸¹ *ir ietverta informācija par komercdarbības atbalsta pasākumiem, kādi var tikt izstrādāti Covid-19 krīzes seku risināšanai, atbalsta maksimālajam apjomam vienam uzņēmumam (grantu, kā arī citas formas atbalsta kopsummai) nepārsniedzot 2,3 miljonus euro*⁸².

⁷³ Pieejams: <https://rop.lv/lv/uznemumi-kas-saskana-ar-mk-noteikumiem-nr-453-sanemusi-nomas-maksu-samazinajumu-no-rigas-brivostas> [skatīts 24.05.2022.].

⁷⁴ Valsts kontroles 19.10.2021. apvienotā (atbilstības/lietderības) revīzija Nr.2.4.1-13/2021 “Vai VSIA “Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi” veiktā nekustamā īpašuma Republikas laukumā 2, Rīgā, pārvaldīšana atbilst tiesību aktiem un šī nekustamā īpašuma pārvaldīšana atbilst valsts kā īpašnieces interesēm?”.

⁷⁵ Vienotais reģistrācijas numurs 40003338357.

⁷⁶ MK 02.04.2020. noteikumu Nr.180 “Noteikumi par publiskas personas un publiskas personas kontrolētas kapitālsabiedrības mantas nomas maksas atbrīvojuma vai samazinājuma piemērošanu sakarā ar Covid-19 izplatību” (spēkā līdz 17.07.2020.) 11.punkts; MK 14.07.2020. noteikumu Nr.453 “Noteikumi par publiskas personas un publiskas personas kontrolētas kapitālsabiedrības mantas nomas maksas atbrīvojuma vai samazinājuma piemērošanu sakarā ar Covid-19 izplatību” (spēkā no 18.07.2020.) 12.punkts.

⁷⁷ MK 02.04.2020. noteikumu Nr.180 “Noteikumi par publiskas personas un publiskas personas kontrolētas kapitālsabiedrības mantas nomas maksas atbrīvojuma vai samazinājuma piemērošanu sakarā ar Covid-19 izplatību” (spēkā līdz 17.07.2020.) 13.punkts; MK 14.07.2020. noteikumu Nr.453 “Noteikumi par publiskas personas un publiskas personas kontrolētas kapitālsabiedrības mantas nomas maksas atbrīvojuma vai samazinājuma piemērošanu sakarā ar Covid-19 izplatību” (spēkā no 18.07.2020.) 14.punkts.

⁷⁸ <https://www.fm.gov.lv/lv/vispariga-informacija> [skatīts 22.06.2022].

⁷⁹ Uzņēmumam, kurš darbojas kravu autopārvadājumu nozarē, *de minimis* robeža ir 100 000 euro; uzņēmumam, kurš darbojas zvejniecības un akvakultūras nozarē, *de minimis* robeža ir 30 000 euro; uzņēmumam, kurš darbojas lauksaimniecības nozarē, *de minimis* robeža ir 25 000 euro.

⁸⁰ <https://www.fm.gov.lv/lv/de-minimis-regula> [skatīts 29.06.2022.]; <https://www.zm.gov.lv/zemkopibas-ministrija/statiskas-lapas/de-minimis?id=5576#jump> [skatīts 29.06.2022.].

⁸¹ Komisijas 19.03.2020. paziņojums “Pagaidu regulējums valsts atbalsta pasākumiem, ar ko atbalsta ekonomiku pašreizējā Covid-19 uzliesmojuma situācijā”, Nr.2020/C 91 I/01, 22.punkta “a” apakšpunkts un 23.punkta “a” apakšpunkts.

⁸² Vienam uzņēmumam, kurš darbojas zvejniecības un akvakultūras nozarē, atbalsts nedrīkst pārsniegt 345 000 euro, savukārt nodokļu maksātājam, kas darbojas lauksaimniecības produktu primārajā ražošanā, atbalsts nedrīkst pārsniegt 290 000 euro.

Publiski nav pieejama apkopota informācija par kopējo atbalsta apmēru, kas sniegts nomniekiem, piešķirot tiem nomas maksas samazinājumu vai atbrīvojumu.

Informācija par nomniekiem piešķirto atbalstu *de minimis* veidā tiek ievadīta *De minimis atbalsta uzskaites sistēmā*, kas ir publiski pieejama⁸³. Līdz ar to informācija par nomniekiem piešķirto atbalstu nomas maksas samazinājuma vai atbrīvojuma veidā, tajā skaitā piemērotā atbalsta summa, ir pieejama tikai par tiem nomniekiem, kuriem šis atbalsts piešķirts kā *de minimis* atbalsts.

Tomēr situācijas izpētes veikšanas laikā konstatēts, ka piešķirtā atbalsta atrašana *De minimis atbalsta uzskaites sistēmā*⁸⁴ ir apgrūtināta, jo piešķirtais atbalsts nomas maksas samazinājuma vai atbrīvojuma veidā ir ievadīts kādā no septiņiem dažādiem atbalsta programmu nosaukumiem⁸⁵ vai arī atbalsta programma vispār nav norādīta⁸⁶, lai arī 2020. un 2021.gadā bija spēkā divas atbalsta programmas⁸⁷.

Analizējot *De minimis atbalsta uzskaites sistēmā* pieejamo informāciju, situācijas izpētes veikšanas laikā tika identificēts, ka 2020. un 2021.gadā atbalstu nomas maksas samazinājuma vai atbrīvojuma veidā ir saņēmuši vismaz 690 nomnieki vismaz 5,4 miljonu *euro* apmērā.

Atbildot uz Valsts kontroles informācijas pieprasījumu, situācijas izpētes veikšanas laikā Finanšu ministrija norādīja, ka:

*Finanšu ministrija ir apkopojusi informāciju, balstoties uz ministriju, Latvijas Pašvaldību savienības, Latvijas lielo pilsētu asociācijas un atvasinātu publisku personu sniegto informāciju par kopējo piešķirto atbalstu un par atbalstu, kas piešķirts atbilstoši Eiropas Komisijas Pagaidu regulējumam valsts atbalsta pasākumiem, ar ko atbalsta ekonomiku pašreizējā Covid-19 uzliesmojuma situācijā*⁸⁸.

Saskaņā ar Finanšu ministrijas apkopoto informāciju 2020. un 2021.gadā kopumā nomnieki ir saņēmuši atbalstu nomas maksas samazinājuma vai atbrīvojuma veidā 9 miljonu *euro* apmērā, tajā skaitā *de minimis* veidā. Valsts institūcijas⁸⁹ sniegušas atbalstu nomas maksas samazinājuma vai atbrīvojuma veidā 4,6 miljonu *euro* apmērā, pašvaldības – 4,3 miljonu *euro* apmērā⁹⁰.

⁸³ *De minimis* atbalsta uzskaites sistēma. Pieejams:

https://deminimismekletajs.fm.gov.lv/lv/sadalas/komercdarbibas_atbalsta_kontrole/de_minimis_atbalsta_uzskaites_sistema/.

⁸⁴ *De minimis* atbalsta uzskaites sistēma. Pieejams:

https://deminimismekletajs.fm.gov.lv/lv/sadalas/komercdarbibas_atbalsta_kontrole/de_minimis_atbalsta_uzskaites_sistema/.

⁸⁵ “Publiskas personas un publiskas personas kontrolētas kapitālsabiedrības mantas nomas maksas atbrīvojuma vai samazinājuma piemērošana sakarā ar COVID-19 (MK not. Nr.180)”; “Publiskas personas un publiskas personas kontrolētas kapitālsabiedrības mantas nomas maksas atbrīvojuma vai samazinājuma piemērošanu sakarā ar Covid-19 izplatību (MK Nr. 180)”; “Publiskas personas un publiskas personas kontrolētas kapitālsabiedrības mantas nomas maksas atbrīvojuma vai samazinājuma piemērošana sakarā ar COVID-19 (MK not. Nr.453)”; “De minimis atbalsts nomas maksas atbrīvojuma vai samazinājuma veidā sakarā ar Covid-19 izplatību”; “Nomas maksas atbrīvojums vai samazinājums sakarā ar COVID-19”; “De minimis atbalsts komercdarbībai samazinātas nomas maksas veidā”; “Par publiskas personas un publiskas personas kontrolētas kapitālsabiedrības mantas nomas maksas atbrīvojuma vai samazinājuma piemērošanu sakarā ar Covid-19 izplatību”.

⁸⁶ Kā atbalsta programma norādīta “BEZ PROGRAMMAS”.

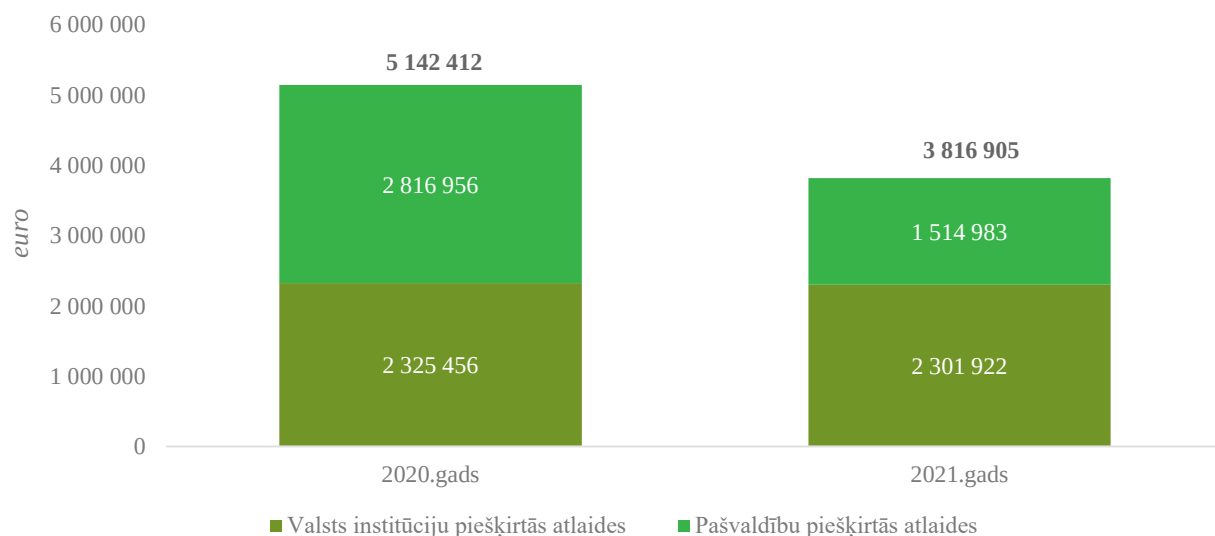
⁸⁷ MK 02.04.2020. noteikumi Nr.180 “Noteikumi par publiskas personas un publiskas personas kontrolētas kapitālsabiedrības mantas nomas maksas atbrīvojuma vai samazinājuma piemērošanu sakarā ar Covid-19 izplatību” (spēkā līdz 17.07.2020.); MK 14.07.2020. noteikumi Nr.453 “Noteikumi par publiskas personas un publiskas personas kontrolētas kapitālsabiedrības mantas nomas maksas atbrīvojuma vai samazinājuma piemērošanu sakarā ar Covid-19 izplatību” (spēkā no 18.07.2020.).

⁸⁸ Finanšu ministrijas 17.06.2022. vēstule Nr.1.2-8/15-2/1888.

⁸⁹ Šīs situācijas izpētes ietvaros valsts institūciju sniegtā atbalsta apjomā nomas maksas samazinājumu vai atbrīvojumu veidā ir iekļautas valsts iestādes un kapitālsabiedrības, valsts augstskolas, brīvostas un speciālās ekonomiskās zonas.

⁹⁰ Finanšu ministrijas 17.06.2022. vēstule Nr.1.2-8/15-2/1888.

Informāciju par publisko institūciju īpašuma nomniekiem piešķirto atbalstu nomas maksas samazinājuma vai atbrīvojuma veidā pa gadiem skatīt 7.attēlā.

7.attēls. Nomniekiem piešķirtais atbalsts nomas maksas samazinājuma vai atbrīvojuma veidā 2020. un 2021.gadā⁹¹

No valsts institūcijām vislielāko nomas maksas samazinājumu vai atbrīvojumu nomniekiem 2020. un 2021.gadā ir sniegusi Finanšu ministrija (tajā skaitā ministrijas padotības iestādes un tās kontrolētās kapitālsabiedrības) – 2 miljonus *euro* (skatīt 3.pielikumu).

3. Atbalsta saņēmēju darbības nozaru analīze

Viens no būtiskākajiem uzņēmuma saimnieciskās darbības apjoma rādītājiem ir neto apgrozījums, tādēļ arī viens no nozīmīgākajiem kritērijiem atbalsta saņemšanai Covid-19 krīzes pārvarēšanai bija apgrozījuma kritums.

Situācijas izpētes ietvaros ir apkopota atbalsta sniedzēju tīmekļvietnēs publicētā informācija par atbalsta saņēmējiem, kā arī Uzņēmumu reģistra informācija par atbalstu saņēmušo uzņēmumu 2019.–2021.gada pārskatu finanšu datiem⁹² un to darbības nozarēm⁹³.

Izmantojot iepriekš minēto apkopoto informāciju, situācijas izpētes ietvaros tika veikta analīze par atbalstu saņēmušo uzņēmumu neto apgrozījuma izmaiņām (2020.gads, salīdzinot ar 2019.gadu, kā arī 2021.gads⁹⁴, salīdzinot ar 2019.gadu) sadalījumā pa nozarēm, kā arī salīdzinājumā ar atbalstu nesaņēmušo

⁹¹ Valsts augstskolu, brīvostu, speciālo ekonomisko zonu un valsts iestāžu kontrolēto kapitālsabiedrību piešķirtais atbalsts ir ietverts pie valsts institūciju piešķirtajām atlaidēm; Finanšu ministrijas 17.06.2022. vēstule Nr.1.2-8/15-/1888.

⁹² Uzņēmumu reģistra informācija par uzņēmumu gada pārskatu finanšu datiem ([Gada pārskatu finanšu dati – Peļņas vai zaudējumu aprēķini](#), 21.06.2022. dati).

⁹³ Valsts ieņēmumu dienesta dati par komersantu darbības nozarēm (atskaite "[Komersantu iepriekšējos trīs taksācijas gados samaksāto VID administrēto nodokļu kopsummas](#)").

⁹⁴ Ņemot vērā, ka gada pārskatu iesniegšanas termiņš ir pagarināts par trīs mēnešiem, analizē par 2021.gadu salīdzinājumā ar 2019.gadu tika iekļauti tikai tie uzņēmumi, kuriem līdz 21.06.2022. bija iesniegti gada pārskati.

nozaru uzņēmumiem. Ņemot vērā, ka informācija par saimnieciskās darbības veicēju nozarēm ir pieejama tikai par komersantiem, tika analizētas tikai komersantu⁹⁵ apgrozījuma izmaiņas (skatīt 3.tabulu).

3.tabula

Kopsavilkums par komersantu apgrozījuma izmaiņām 2020. un 2021.gadā, salīdzinot ar 2019.gadu

2020.gads	2021.gads
2020.gadā neto apgrozījums atbalstu saņēmušajiem uzņēmumiem vidēji samazinājās par 20,3 %, kamēr atbalstu nesaņēmušajiem uzņēmumiem tas samazinājās vidēji par 1,4 %. Lielākajā daļā nozaru neto apgrozījuma kritums bija lielāks tiem uzņēmumiem, kas atbalstu ir saņēmuši, nevis tiem uzņēmumiem, kas atbalstu nav saņēmuši (skatīt 4.pielikumu). Lielākais apgrozījuma kritums starp atbalstu saņēmušajiem uzņēmumiem bija vērojams administratīvo un apkalpojošo dienestu darbības nozarē⁹⁶ (62,6 %), kam sekoja mākslas, izklaides un atpūtas nozare (48,4 %), transporta un uzglabāšanas nozare (40,6 %), kā arī izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu nozare (39,6 %). No visu nozaru uzņēmumiem visvairāk atbalstu 2020.gadā saņēma vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības, kā arī automobiļu un motociklu remonta nozares uzņēmumi (20,7 %), savukārt nozares ietvaros visvairāk ir tikuši atbalstīti izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu nozares uzņēmumi (40 % no nozares uzņēmumu kopskaita).	2021.gadā neto apgrozījums atbalstu saņēmušajiem uzņēmumiem vidēji samazinājās par 5 %, kamēr atbalstu nesaņēmušajiem uzņēmumiem tas pieauga vidēji par 21,6 %. Lielākajā daļā nozaru neto apgrozījuma kritums bija lielāks tiem uzņēmumiem, kas atbalstu ir saņēmuši, nevis tiem uzņēmumiem, kas atbalstu nav saņēmuši (skatīt 4.pielikumu). Lielākais apgrozījuma kritums starp atbalstu saņēmušajiem uzņēmumiem bija vērojams mākslas, izklaides un atpūtas nozarē (75,3 %), kam sekoja izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu nozare (44 %), kā arī administratīvo un apkalpojošo dienestu darbības nozare⁹⁶ (40,1 %). No visu nozaru uzņēmumiem visvairāk atbalstu 2021.gadā saņēma vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības, kā arī automobiļu un motociklu remonta nozares uzņēmumi (25,8 %), savukārt nozares ietvaros visvairāk ir tikuši atbalstīti izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu nozares uzņēmumi, kā arī mākslas, izklaides un atpūtas nozares uzņēmumi (attiecīgi 46 % un 42 % no nozares uzņēmumu kopskaita).

Analīzes rezultāti rāda, ka atbalstu galvenokārt ir saņēmuši uzņēmumi nozarēs, kas visvairāk ir tikušas ietekmētas no Covid-19 izraisītās krīzes un kurās apgrozījuma kritums bija lielāks nekā atbalstu nesaņēmušajās nozarēs un uzņēmumos.

Latvijas Bankas ekspertu ieskatā⁹⁷, ievērojot pandēmijas laikā gūto pieredzi, kā arī fiskālās telpas ierobežojumus, valsts atbalsts privātajam sektoram turpmāk būtu jāsniedz daudz mērķētāk.

⁹⁵ Individuālais komersants, sabiedrība ar ierobežotu atbildību, akciju sabiedrība, komandītsabiedrība, līgumsabiedrība ar pilnu atbildību, ārvalstu uzņēmums, ārvalstu uzņēmuma filiāle.

⁹⁶ Izmāšana un ekspluatācijas līzings; Darbaspēka meklēšana un nodrošināšana ar personālu; Ceļojumu biroju, tūrisma operatoru un citi rezervēšanas pakalpojumi un ar tiem saistītas darbības; Apsardzes pakalpojumi un izmeklēšana; Ēku uzturēšanas un ainavu kopšanas pakalpojumi; Biroju administratīvās darbības un citas uzņēmumu palīgdarbības.

⁹⁷ Finanšu stabilitātes pārskats 2022 (Latvijas Banka); pieejams: https://datnes.latvijasbanka.lv/fsp/FSP_2022_lv.pdf [skatīts 30.06.2022.].

4. Atbalsta piešķiršanas kritēriji Covid-19 skartajām nozarēm

2020. un 2021.gadā uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem kopumā bija paredzētas 25 atbalsta programmas, no tām situācijas izpētes ietvaros 14 atbalsta programmās tika analizēti atbalsta piešķiršanas kritēriji. Analīzē tika iekļautas atbalsta programmas, kurām budžeta finansējums tika piešķirts 2021.gadā⁹⁸.

No 14 izlasē iekļautajām uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem paredzētajām atbalsta programmām Covid-19 seku mazināšanai:

- trīs atbalsta programmas⁹⁹ bija paredzētas plašam nozaru lokam;

Tomēr arī šajās “universālajās” atbalsta programmās bija noteiktas nozares, kurās strādājošie uzņēmumi uz atbalstu nevarēja pretendēt, piemēram, lauksaimniecības produktu primārās ražošanas nozarē strādājošie uzņēmumi nevienā no atbalsta sniegšanas laika posmiem nevarēja saņemt atbalstu apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai¹⁰⁰.

- 11 atbalsta programmas bija paredzētas konkrētu nozaru vai darbības veidu atbalstam.

Lauksaimniecības nozarē bija izstrādātas piecas atbalsta programmas, kultūras nozarē – četras uz nozari “mērķētas” atbalsta programmas, atsevišķas atbalsta programmas bija izstrādātas arī sporta un tirdzniecības centriem (skatīt 8.attēlu).

"Universālās" atbalsta programmas	• Dīkstāves atbalsts • Algu subsīdijas • Atbalsts apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai
Atbalsta programmas lauksaimniecības nozarē	• Atbalsts ražotājiem un citiem uzņēmumiem lauksaimniecības, zivsaimniecības un pārtikas nozarē • Kredītprocenu dzēšana (lauksaimniecības nozarē) • Atbalsts mazo un vidējo kooperatīvo sabiedrību attīstībai • Atbalsts īso piegādes ķēžu digitālās platformas pieejamībai • Garantiju programma lauksaimniecībai
Atbalsta programmas kultūras nozarē	• Kultūras institūciju ilgtspēja • Radošo personu nodarbinātības programma • Biļešu kompensācija kultūras pasākumu rīkotājiem • Atbalsts mākslas, izklaides un atpūtas nozaru komersantiem
Atbalsta programmas citās darbības jomās	• Grantu izmaksa sporta centriem • Grantu izmaksa tirdzniecības centriem

8.attēls. Uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem paredzētās atbalsta programmas Covid-19 seku mazināšanai 2021.gadā

Uz atsevišķām nozarēm vai darbības jomām “mērķētās” atbalsta programmas tika izstrādātas, jo tajās strādājošiem uzņēmumiem nebija pieejamas “universālās”¹⁰¹ atbalsta programmas vai šo programmu sniegtais atbalsts nebija pietiekams, piemēram, lai arī tirdzniecības centriem bija pieejams atbalsts

⁹⁸ Analīzē netika iekļautas šādas atbalsta programmas, kurām budžeta finansējums tika piešķirts arī 2021.gadā: Apgrozāmo līdzekļu aizdevumi; Atbalsts tūrisma nozares saimnieciskās darbības veicējiem, Izmaksas par personu izmitināšanu tūristu mītnēs.

⁹⁹ Dīkstāves atbalsts; Algu subsīdijas; Atbalsts apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai.

¹⁰⁰ Ministru kabineta 10.11.2020. noteikumu Nr.676 “Noteikumi par atbalstu Covid-19 krīzes skartajiem uzņēmumiem apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai” 14.punkts.

¹⁰¹ Dīkstāves atbalsts, Algu subsīdijas, Atbalsts apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai.

apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai, tas nebija pietiekams darbības specifikas un atbalsta apmēra aprēķināšanas īpatnību dēļ¹⁰².

Uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem paredzētajās atbalsta programmās atbalsta saņemšanai tika noteikti:

- ar Covid-19 ierobežojumu radītajām sekām saistīti kritēriji, kas raksturo ierobežojumu ietekmi uz konkrētu saimnieciskās darbības veicēju vai nozari, piemēram, ar saimnieciskās darbības ierobežojumiem saistīts ieņēmumu samazinājums¹⁰³;
- citi kritēriji un nosacījumi, piemēram, telpu platība, minimālais apgrozījums, nodokļu parādi u.c.

Ar Covid-19 ierobežojumiem saistītie kritēriji

Atbalsta programmās bija noteikti kvantitatīvi ar Covid-19 ierobežojumiem saistīti kritēriji (atbalsta pretendenta vai kopējais nozares ieņēmumu samazinājums), kā arī citi (nekvantitatīvi) kritēriji vai nosacījumi, piemēram, atbalsta pretendenta apliecinājums, ka tā darbība tika ierobežota Covid-19 pandēmijas laikā (skatīt 4.tabulu).

4.tabula

Atbalsta programmas, kurās noteikti ar Covid-19 ierobežojumu radītajām sekām saistītie atbalsta piešķiršanas kritēriji, citi nosacījumi un paredzētais finansējums¹⁰⁴ (euro)

Atbalsta programma	Ar Covid-19 ierobežojumiem saistīti kritēriji vai nosacījumi atbalsta piešķiršanai			
	Kvantitatīvi kritēriji		Citi (nekvantitatīvi) kritēriji vai nosacījumi	
	Atbalsta pretendenta ieņēmumu samazinājums	Ieņēmumu samazinājums nozarē		
Granti				
Dīkstāves atbalsts		×		×
Algu subsīdijas	✓ 843 514 469	×		×
Atbalsts apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai		×		×
Kultūras institūciju ilgtspēja	✓ 3 000 000	×		×
Biļešu kompensācija kultūras pasākumu rīkotājiem	×	×	✓	2 545 862
Atbalsts ražotājiem un citiem uzņēmumiem lauksaimniecības, zivsaimniecības un pārtikas nozarē ¹⁰⁵	✓ 16 350 000 ¹⁰⁶	✓ 9 150 000		×
Kreditprocentu dzēšana (lauksaimniecības nozarē)	×	×	✓	12 000 000
Grantu izmaksa sporta centriem	✓ 8 000 000	×		×
Grantu izmaksa tirdzniecības centriem	✓ 20 000 000	×		×

¹⁰² Atbalsts apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai tika aprēķināts, ņemot vērā atbalsta pretendenta bruto darba algas (tajā skaitā darba devēja valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas) apmēru, tāpēc uzņēmumiem ar nelielu darbinieku skaitu tas nebija pietiekams apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai.

¹⁰³ Atbalsta programmās ieņēmumu samazinājuma noteikšanai izmanto atbalsta pretendenta ieņēmumus no saimnieciskās darbības, neto apgrozījumu, kopējo apgrozījumu vai izrakstīto rēķinu kopsummu (turpmāk sadaļā par atbalsta piešķiršanas kritērijiem tiek izmantots vienots kritērija nosaukums – *ieņēmumu samazinājums*).

¹⁰⁴ Ar Ministru kabineta rīkojumu piešķirtais atbalsta programmas finansējums atbalsta saņēmējiem.

¹⁰⁵ Atbalsts ar atšķirīgiem kritērijiem piešķirts liellopu audzēšanas, cūkkopības, mājpūtņu, mikrozaļu ražošanas un zvejniecības un akvakultūras nozarēs.

¹⁰⁶ Ietverta puse no cūkkopības nozares atbalstam piešķirtā finansējuma, otra puse ietverta pie finansējuma, kurš piešķirts, pamatojoties uz ieņēmumu samazinājumu nozarē.

Atbalsta programma	Ar Covid-19 ierobežojumiem saistīti kritēriji vai nosacījumi atbalsta piešķiršanai			
	Kvantitatīvi kritēriji		Citi (nekvantitatīvi) kritēriji vai nosacījumi	
	Atbalsta pretendenta ieņēmumu samazinājums	Ieņēmumu samazinājums nozarē		
Atbalsts mazo un vidējo kooperatīvo sabiedrību attīstībai	✗	✗	✓	680 000
Atbalsts īso piegādes ķēžu digitālās platformas pieejamībai	✗	✗	✓	320 000
Aizdevumi				
Atbalsts mākslas, izklaides un atpūtas nozaru komersantiem ¹⁰⁷	✗	✗	✓	6 000 000
Stipendijas				
Radošo personu nodarbinātības programma	✗	✗	✓	4 067 148
Garantijas				
Garantiju programma lauksaimniecībai	✗	✗	✓	7 000 000
KOPĀ	✓ 890 864 469 7 programmās	✓ 9 150 000 1 programmā	✓	32 613 010 7 programmās

2021.gadā septiņās¹⁰⁸ uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem paredzētajās atbalsta programmās viens no kritērijiem atbalsta saņemšanai bija noteikts – atbalsta pretendenta ieņēmumu samazinājums:

- trijās¹⁰⁹ atbalsta programmās atbalsta pretendenta bija jāpamato ieņēmumu samazinājuma saistība ar saimnieciskās darbības ierobežojumiem. Šajās atbalsta programmās 2021.gadā paredzēts¹¹⁰ finansējums 842,4 miljonu *euro* apmērā, savukārt atbalsta saņēmējiem piešķirts atbalsts 681,7 miljonu *euro* apmērā;
- trijās¹¹¹ atbalsta programmās Covid-19 ietekme tika pamatota nozarē kopumā un katram atbalsta pretendenta nebija jāsniedz individuāls ietekmes pamatojums. Šajās atbalsta programmās 2021.gadā paredzēts¹¹² finansējums 31 miliona *euro* apmērā, savukārt atbalsta saņēmējiem piešķirts atbalsts 17,1 miliona *euro* apmērā;
- vienā atbalsta programmā – *atbalsts ražotājiem un citiem uzņēmumiem lauksaimniecības, zivsaimniecības un pārtikas nozarē* – kritēriji dažādās lauksaimniecības apakšnozarēs bija atšķirīgi, tāpēc tika izmantotas abas iepriekš minētās pieejas. Piemēram, zvejniecības un akvakultūras nozarē atbalsta pretendenta bija individuāli jāpamato ieņēmumu samazinājuma cēloniskā saikne ar Covid-19 izplatību, bet mājputnu nozarē tika sniegts pamatojums par nozari kopumā. Šajā atbalsta programmā 2021.gadā paredzēts¹¹³ finansējums 25,5 miljonu *euro* apmērā, savukārt atbalsta saņēmējiem piešķirts atbalsts 8,7 miljonu *euro* apmērā (tai skaitā 5,5 miljoni

¹⁰⁷ Atbalsts gan granta, gan aizdevuma veidā.

¹⁰⁸ Atbalsta programmas: Dīkstāves atbalsts; Algu subsīdijas; Atbalsts apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai; Atbalsts ražotājiem un citiem uzņēmumiem lauksaimniecības, zivsaimniecības un pārtikas nozarē (liellopu audzēšanas, cūkkopības, mājputnu, mikrozaļumu ražošanas un zvejniecības un akvakultūras nozares), Grantu izmaksa sporta centriem; grantu izmaksa tirdzniecības centriem; Kultūras institūciju ilgtspēja.

¹⁰⁹ Atbalsta programmas: Dīkstāves atbalsts; Algu subsīdijas; Atbalsts apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai.

¹¹⁰ Ar Ministru kabineta rīkojumu piešķirtais atbalsta programmas finansējums atbalsta saņēmējiem.

¹¹¹ Atbalsta programmas: Grantu izmaksa sporta centriem; Grantu izmaksa tirdzniecības centriem; Kultūras institūciju ilgtspēja.

¹¹² Ar Ministru kabineta rīkojumu piešķirtais atbalsta programmas finansējums atbalsta saņēmējiem.

¹¹³ Ar Ministru kabineta rīkojumu piešķirtais atbalsta programmas finansējums atbalsta saņēmējiem.

euro izmaksāti ar individuālu Covid-19 ietekmes pamatojumu, savukārt 3,2 miljoni euro – ar Covid-19 ietekmes pamatojumu nozares ietvaros).

2021.gadā vienā lauksaimniekiem paredzētajā atbalsta programmā – *atbalsts ražotājiem un citiem uzņēmumiem lauksaimniecības, zivsaimniecības un pārtikas nozarē* – atbalstu cūkkopības¹¹⁴ un liellopu audzēšanas nozarēs, līdzīgi kā 2020.gadā, piešķir, pamatojoties uz ražotāju **kopējo (nozares) ieņēmumu samazinājumu**, nevērtējot katra cūku ganāmpulka īpašnieka vai liellopu audzētāja ieņēmumu izmaiņas. Šajā atbalsta programmā 2021.gadā atbalsta saņēmējiem piešķirts atbalsts 3,2 miljonu euro apmērā.

2021.gadā, lai saņemtu atbalstu, ieņēmumu samazinājumam atkarībā no atbalsta programmas bija jāsasniedz vismaz 5, 20, 30 vai 60 % (skatīt 5.tabulu) salīdzinājumā ar attiecīgo periodu.

5.tabula

Ieņēmumu samazinājums atbalsta programmās

Atbalsta programma	Ieņēmumu samazinājums
Atbalsts ražotājiem un citiem uzņēmumiem lauksaimniecības, zivsaimniecības un pārtikas nozarē	5 vai 30 % (atkarībā no apakšnozares)
Dīkstāves atbalsts	20 vai 30 % (atkarībā no izvēlētajā laika posma ieņēmumu samazinājuma vērtēšanai)
Algu subsīdijas	
Atbalsts apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai	
Grantu izmaksa tirdzniecības centriem	30 %
Kultūras institūciju ilgtspēja	30 %
Grantu izmaksa sporta centriem	60 %

Lai saņemtu atbalstu, ieņēmumu samazinājumam bija jābūt vienā konkrētā laika posmā – gadā, mēnesī – vai arī kādā no vairākiem tiesību aktos noteiktajiem laika posmiem. Piemēram:

Ieņēmumu samazinājums vienā konkrētā laika posmā

Atbalsts kultūras iestāžu ilgtspējai – ieņēmumi 2020.gadā ir samazinājušies par vismaz 30 %, salīdzinot ar 2019.gadu.

Ieņēmumu samazinājums vienā no vairākiem laika posmiem

Atbalsts sporta centriem – ieņēmumi par vismaz 60 % ir samazinājušies vienā no diviem laika posmiem:

- salīdzinot 2020.gada decembra un 2021.gada janvāra, februāra, marta, aprīļa un maija apgrozījuma kopsummu ar 2019.gada oktobra, novembra, decembra un 2020.gada janvāra, februāra, marta apgrozījuma kopsummu;
- salīdzinot 2021.gada janvāra, februāra, marta, aprīļa un maija apgrozījuma kopsummu ar 2020.gada jūlija, augusta, septembra, oktobra un novembra apgrozījuma kopsummu.

¹¹⁴ Attiecas tikai uz atbalstu par neiegūtajiem ieņēmumiem jeb ieņēmumu atbalstu.

Vairāki laika posmi ieņēmumu samazinājuma noteikšanai rada risku, ka ieņēmumu samazinājums varētu nebūt tieši saistīts ar noteiktajiem Covid-19 ierobežojumiem, bet citiem iemesliem, piemēram, sezonālīti. Valsts kontrole finanšu revīzijas¹¹⁵ ietvaros konstatēja, ka:

laika posmā no 02.12.2020. līdz 08.06.2021. atbalstu apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai varēja saņemt visu nozaru uzņēmumi¹¹⁶, tajā skaitā būvniecības nozare, kurā strādājošie uzņēmumi par periodu no 09.11.2020. līdz 30.06.2021. saņēma 14 % no kopējā atbalsta apmēra. Šajā nozarē ieņēmumu samazinājumu varēja vērtēt, salīdzinot mēnešus, kuros parasti ir zemākais izlaides apjoms (gada pirmie mēneši), ar mēnešiem, kuros tas ir augstākais (gada 3.ceturksnis).

Atbalstu par negūtajiem ieņēmumiem cūkkopības nozarē varēja saņemt, ja **ražotāju kopējie ieņēmumi** kādā no noteiktajiem laika posmiem samazinājās par vismaz 5 % un, atšķirībā no citām atbalsta programmām, šajā programmā atbalsta apmērs bija atkarīgs no ieņēmumu samazinājuma apmēra. Piemēram:

Atšķirības lauksaimniecības nozarē

samazinoties ieņēmumiem par 5 %, atbalsta apmērs bija paredzēts 5,09 euro apmērā par vienu kaušanai realizētu cūku, bet, samazinoties ieņēmumiem par 50 un vairāk procentiem, – 50,89 euro apmērā¹¹⁷.

Septiņās atbalsta programmās¹¹⁸ **nebija** noteikti Covid-19 ietekmi raksturojoši kvantitatīvi kritēriji. Šajās atbalsta programmās 2021.gadā paredzēts¹¹⁹ finansējums 32,6 miljonu euro apmērā, savukārt atbalsta saņēmējiem piešķirts atbalsts 16,8 miljonu euro apmērā. Piemēram:

Covid-19 ietekmi raksturojoši nekvantitatīvi kritēriji vai nosacījumi atbalsta piešķiršanai

- sniedzot **atbalstu radošajām personām**, projekta pieteikumā bija jāapliecina, ka projekta pieteicēja profesionālā radošā darbība tika ierobežota Covid-19 apdraudējuma laikā;
- **atbalsts mazo un vidējo kooperatīvu tirgus varas stiprināšanai** tika sniegts, pamatojoties uz Zemkopības ministrijas visai lauksaimniecības nozarei kopīgu vērtējumu, ka valstī vairākkārt izsludinātā ārkārtējā situācija negatīvi ietekmēja visu lauksaimniecības nozari.

Arī atbalsta programmā – *kredītprocentu dzēšana (lauksaimniecības nozarē)* – atbalstu sniedza, ņemot vērā tikai Zemkopības ministrijas sniegto pamatojumu par Covid-19 izplatības ietekmi uz lauksaimniecības nozari, kas bija saistīta ar izmaiņām eksporta tirgos, izejvielu piegāžu ķēdēs u.c. faktoriem. Šajā atbalsta programmā nevērtēja, kā Covid-19 izplatība un noteiktie ierobežojumi ir

¹¹⁵ Valsts kontroles 28.04.2022. revīzijas ziņojums “Par Finanšu ministrijas 2021.gada pārskatu”. Pieejams: <https://www.lrv.gov.lv/lv/revizijas/revizijas/noslegtas-revizijas/par-finansu-ministrijas-2021gada-parskata-sagatavosanas-pareizibu> [skatīts 10.06.2022.].

¹¹⁶ Ar atsevišķiem izņēmumiem, piemēram, attiecībā uz lauksaimniecību.

¹¹⁷ Ministru kabineta 22.06.2021. noteikumu Nr.422 “Valsts atbalsta Covid-19 izplatības negatīvās ietekmes mazināšanai cūkkopības nozarē piešķiršanas, administrēšanas un uzraudzības kārtība” pielikums.

¹¹⁸ Radošo personu nodarbinātības programma; Biļešu kompensācija kultūras pasākumu rīkotājiem; Atbalsts mākslas, izklaides un atpūtas nozaru komersantiem; Kredītprocentu dzēšana (lauksaimniecības nozarē); Garantiju programma lauksaimniecībai; Atbalsts īso piegādes ķēžu digitālās platformas pieejamībai; Atbalsts mazo un vidējo kooperatīvo sabiedrību attīstībai.

¹¹⁹ Ar Ministru kabineta rīkojumu piešķirtais atbalsta programmas finansējums atbalsta saņēmējiem.

ietekmējuši konkrētu atbalsta pretendentu vai tā darbības jomu, piemēram, liellopu audzēšana, graudu audzēšana u.tml.

Ar Covid-19 ierobežojumiem saistītos kritērijus uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem paredzētajās atbalsta programmās skatīt 5.pielikumā.

Citi atbalsta piešķiršanas kritēriji

Lai pretendētu uz atbalstu, Covid-19 krīzes skartajiem uzņēmumiem vai nozarēm bija jāatbilst arī dažādiem citiem kritērijiem, tostarp jāsniedz arī apliecinājumi. Piemēram:

Atbalsta pretendentu apliecinājumi

- **algū subsīdiju saņemšanai** darba devējam bija jāapliecina, ka ar darbinieku netiks pārtrauktas darba attiecības laika posmā, par kuru piešķirts atbalsts, un vienu mēnesi pēc šā laika posma;
- **lauksaimniecības nozarē, piemēram, cūkkopības nozarē**, atbalsta pretendents apņēmas nepārtraukt darbību nozarē vismaz trīs mēnešus pēc atbalsta saņemšanas.

Virknē atbalsta programmu bija noteikti vairāki no atbalsta piešķiršanas kritērijiem. Piemēram:

Kopīgie atbalsta piešķiršanas kritēriji

- astoņās atbalsta programmās¹²⁰ atbalstu nevarēja saņemt, ja pretendenta nodokļu parāds pārsniedza 1000 *euro*, izņemot, ja tam bija piešķirts samaksas termiņa pagarinājums, noslēgta vienošanās par labprātīgu nodokļu samaksu vai noslēgta vienošanās līgums, trīs programmās¹²¹ atbalstu nevarēja saņemt, ja pretendenta nodokļu parāds pārsniedza 150 *euro*;
- astoņās atbalsta programmās¹²² atbalstu nevarēja saņemt grūtībās nonākuši komersanti¹²³;
- trijās atbalsta programmās¹²⁴ atbalstu nevarēja saņemt dažādas valsts un pašvaldību institūcijas, kapitālsabiedrības, piemēram, atbalsts biļešu kompensācijai nebija paredzēts valsts un pašvaldību iestādēm. Lielākajā daļā atbalsta programmu atbalstu varēja saņemt arī valsts un pašvaldību kapitālsabiedrības, atbalstu saņemot, piemēram, valsts sabiedrībai ar ierobežotu atbildību "Latvijas Nacionālā opera un balets"¹²⁵ un valsts sabiedrībai ar ierobežotu atbildību "Latvijas prozes birojs"¹²⁶;
- divās atbalsta programmās¹²⁷ atbalstu nevarēja saņemt, ja juridiskās personas kapitāla daļas pieder ārzonā reģistrētām juridiskām personām vai to apvienībām, piemēram, atbalstu sporta un tirdzniecības centriem nepiešķir juridiskām personām, kurām vairāk nekā 25 % kapitāla daļu (akciju) īpašnieks vai turētājs ir ārzonā reģistrēta juridiskā persona vai personu apvienība.

¹²⁰ Grantu izmaksa sporta centriem; Grantu izmaksa tirdzniecības centriem; Dīkstāves atbalsts; Algu subsīdijas; Atbalsts apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai; Kultūras institūciju ilgtspēja; Biļešu kompensācija kultūras pasākumu rīkotājiem; Atbalsts ražotājiem un citiem uzņēmumiem lauksaimniecības, zivsaimniecības un pārtikas nozarē (mājputnu, mikrozaļumu ražošanas un zvejniecības un akvakultūras nozarēs).

¹²¹ Atbalsts mazo un vidējo kooperatīvo sabiedrību attīstībai; Kredītprocentu dzēšana (lauksaimniecības nozarē); Garantiju programma lauksaimniecībai.

¹²² Grantu izmaksa sporta centriem; Grantu izmaksa tirdzniecības centriem; Atbalsts apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai; Kultūras institūciju ilgtspēja; Biļešu kompensācija kultūras pasākumu rīkotājiem; Atbalsts mākslas, izklaides un atpūtas nozaru komersantiem; Atbalsts ražotājiem un citiem uzņēmumiem lauksaimniecības, zivsaimniecības un pārtikas nozarē (cūkkopības, liellopu audzēšanas, mājputnu, mikrozaļumu ražošanas un zvejniecības un akvakultūras nozares); Kredītprocentu dzēšana (lauksaimniecības nozarē).

¹²³ Saskaņā ar Eiropas Komisijas pagaidu regulējumu (*Komisijas Paziņojums "Pagaidu regulējums valsts atbalsta pasākumiem, ar ko atbalsta ekonomiku pašreizējā Covid-19 uzliesmojuma situācijā"* 2020/C 91 I/01 (19.03.2020. C(2020) 1863), 22(c), 25(h), 27(g) un 49(d) punkts) atbalstu nevar piešķirt uzņēmumiem, kuri 31.12.2019. jau bija nonākuši grūtībās.

¹²⁴ Grantu izmaksa sporta centriem; Atbalsts apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai; Biļešu kompensācija kultūras pasākumu rīkotājiem.

¹²⁵ Biļešu kompensācija kultūras pasākumu rīkotājiem; Nomas maksas atbrīvojums vai samazinājums.

¹²⁶ Nomas maksas atbrīvojums vai samazinājums (*de minimis*).

¹²⁷ Grantu izmaksa sporta centriem; Grantu izmaksa tirdzniecības centriem.

Atbalsta saņemšanai tika noteikti arī dažādi nozarēm vai darbības jomām specifiski kritēriji. Piemēram:

Specifiski kritēriji darbības jomās

- **telpu platība** – piemēram, tirdzniecības centri atbalstu varēja saņemt, ja to platība bija lielāka par 7000 m², kā arī tajos darbojās vismaz pieci tirdzniecības dalībnieki vai pakalpojumu sniedzēji;
- **epidemioloģisko prasību ievērošana** – piemēram, tirdzniecības centri atbalstu nevarēja saņemt, ja komersants bija atkārtoti pārkāpis Ministru kabineta noteikumu prasības par epidemioloģiskās drošības pasākumiem¹²⁸;
- **atbalsta saņēmēja reģistrācija darbības specifikai atbilstošos reģistros** – piemēram, lauksaimniecības nozarē atbalstu varēja saņemt, ja uzņēmums bija atbilstoši reģistrēts vai atzīts Pārtikas un veterinārajā dienestā, ja dzīvnieki, par kuriem piešķir atbalstu, bija atbilstoši reģistrēti Lauksaimniecības datu centrā, dzīvnieki bija atbilstoša vecuma u.tml.

5. Covid-19 seku mazināšanai piešķirtā finansējuma pārdales

Lai sniegtu atbalstu saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmēja Covid-19 pandēmija, Ministru kabinets 2020.gadā Ekonomikas ministrijai no valsts budžeta līdzekļiem piešķīra finansējumu 240 miljonu euro apmērā tālākai pārskaitīšanai Altum sešu atbalsta programmu – *Apgrozāmo līdzekļu aizdevumi*¹²⁹, *Kredīta brīvdienu garantijas*¹³⁰, *Portfeļgarantijas*¹³¹, *Altum kapitāla fonds*¹³², *Garantijas lielajiem komersantiem*¹³³ un *Krīzes aizdevumi un to procentu likmju subsīdijas lielajiem un vidējiem komersantiem konkurētspējas veicināšanai*¹³⁴ – īstenošanai (skatīt 6.tabulu).

¹²⁸ MK 09.06.2020. noteikumi Nr. 360 “Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai” (spēkā līdz 10.10.2021.).

¹²⁹ MK 19.03.2020. noteikumi Nr.149 “Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība”.

¹³⁰ MK 19.03.2020. noteikumi Nr.150 “Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība”.

¹³¹ MK 24.03.2020. noteikumi Nr.155 “Grozījumi Ministru kabineta 2017. gada 5. septembra noteikumos Nr.537 “Noteikumi par portfeļgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai””.

¹³² MK 14.07.2020. noteikumi Nr.458 “Noteikumi par kapitāla ieguldījumiem komersantos, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība”.

¹³³ MK 14.07.2020. noteikumi Nr.454 “Noteikumi par garantijām lielajiem komersantiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” (spēkā līdz 09.07.2021.); zaudējuši spēku ar MK 06.07.2021. noteikumiem Nr.505 “Par atsevišķu Ministru kabineta noteikumu atzīšanu par spēku zaudējušiem”.

¹³⁴ MK 10.11.2020. noteikumi Nr.677 “Noteikumi par aizdevumiem un to procentu likmju subsīdijām komersantiem konkurētspējas veicināšanai” (spēkā līdz 09.07.2021.); zaudējuši spēku ar MK 06.07.2021. noteikumiem Nr.505 “Par atsevišķu Ministru kabineta noteikumu atzīšanu par spēku zaudējušiem”.

6.tabula

Ekonomikas ministrijai piešķirtais finansējums Altum atbalsta programmu īstenošanai Covid-19 seku mazināšanai

Normatīvais akts	Atbalsta programma	Piešķirtais finansējums, euro
Ministru kabineta 25.03.2020. rīkojums Nr.122	Apgrozāmo līdzekļu aizdevumi ¹³⁵	50 000 000
	Kredīta brīvdienu garantijas ¹³⁶	25 000 000
	Portfelgarantijas ¹³⁷	25 000 000
Ministru kabineta 15.07.2020. rīkojums Nr.389	Altum kapitāla fonds ¹³⁸	50 000 000
Ministru kabineta 14.07.2020. sēdes protokols Nr.44, 33.§ 3.punkts	Garantijas lielajiem komersantiem ¹³⁹	40 000 000
Ministru kabineta 10.11.2020. sēdes protokols Nr.70, 32.§. 5. un 6.punkts	Krīzes aizdevumi un to procentu likmju subsīdijas lielajiem un vidējiem komersantiem konkurētspējas veicināšanai ¹⁴⁰	50 000 000 ¹⁴¹
Kopā		240 000 000

2021.gadā no četrām¹⁴² Covid-19 seku mazināšanai paredzētajām atbalsta programmām finansējums 81 miljona euro apmērā ir pārdalīts citu programmu finansēšanai, tajā skaitā finansējums 63 miljonu euro apmērā ir pārdalīts ar Covid-19 seku mazināšanu tieši nesaistītu programmu finansēšanai – *Garantijām saimnieciskās darbības veicējiem konkurētspējas uzlabošanai*¹⁴³ un *Aizdevumiem ar kapitāla atlaidi investīciju projektiem komersantiem konkurētspējas veicināšanai*¹⁴⁴ (skatīt 7.tabulu).

¹³⁵ MK 19.03.2020. noteikumi Nr.149 "Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība".

¹³⁶ MK 19.03.2020. noteikumi Nr.150 "Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība".

¹³⁷ MK 24.03.2020. noteikumi Nr.155 "Grozījumi Ministru kabineta 2017. gada 5. septembra noteikumos Nr.537 "Noteikumi par portfelgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai".

¹³⁸ MK 14.07.2020. noteikumi Nr.458 "Noteikumi par kapitāla ieguldījumiem komersantos, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība".

¹³⁹ MK 14.07.2020. noteikumi Nr.454 "Noteikumi par garantijām lielajiem komersantiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība" (spēkā līdz 09.07.2021.); zaudējuši spēku ar MK 06.07.2021. noteikumiem Nr.505 "Par atsevišķu Ministru kabineta noteikumu atzīšanu par spēku zaudējušiem".

¹⁴⁰ MK 10.11.2020. noteikumi Nr.677 "Noteikumi par aizdevumiem un to procentu likmju subsīdijām komersantiem konkurētspējas veicināšanai" (spēkā līdz 09.07.2021.); zaudējuši spēku ar MK 06.07.2021. noteikumiem Nr.505 "Par atsevišķu Ministru kabineta noteikumu atzīšanu par spēku zaudējušiem".

¹⁴¹ Faktiski pārskaitīts finansējums Altum 25 000 000 euro.

¹⁴² Kredīta brīvdienu garantijas, Portfelgarantijas, Garantijas lielajiem komersantiem un Krīzes aizdevumi un to procentu likmju subsīdijas lielajiem un vidējiem komersantiem konkurētspējas veicināšanai.

¹⁴³ MK 16.06.2020. noteikumi Nr.383 "Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem konkurētspējas uzlabošanai".

¹⁴⁴ MK 06.07.2021. noteikumi Nr.503 "Noteikumi par aizdevumiem ar kapitāla atlaidi investīciju projektiem komersantiem konkurētspējas veicināšanai".

7.tabula

No Ekonomikas ministrijai piešķirtā finansējuma Altum atbalsta programmu Covid-19 seku mazināšanai īstenošanai pārdalītais finansējums

Atbalsta programma	Piešķirtais finansējums, euro	Pārdalīts finansējums, euro
Kredīta brīvdienu garantijas	25 000 000	-2 500 000 ¹⁴⁵
Portfeļgarantijas	25 000 000	-16 000 000 ¹⁴⁶
Garantijas lielajiem komersantiem	40 000 000	-40 000 000 ¹⁴⁷
Krīzes aizdevumi un to procentu likmju subsīdijas lielajiem un vidējiem komersantiem konkurētspējas veicināšanai	50 000 000	-22 565 000 ¹⁴⁸
Apgrozāmo līdzekļu aizdevumi	50 000 000	+10 000 000 ¹⁴⁹
Nav pieņemts Ministru kabineta lēmums		+8 000 000 ¹⁵⁰
Pārdale uz programmām, kuras tieši nav saistītas ar Covid-19 seku mazināšanu		
Garantijas saimnieciskās darbības veicējiem konkurētspējas uzlabošanai		+4 500 000 ¹⁵¹
Aizdevumi ar kapitāla atlaidi investīciju projektiem komersantiem konkurētspējas veicināšanai		+58 565 000 ¹⁵²
Kopā	81 065 000	81 065 000
Tajā skaitā ar Covid-19 seku mazināšanu tieši nesaistītām programmām	x	63 065 00

Finansējuma pārdale ir veikta, jo atbalsta programmu pieprasījums bija mazāks, nekā sākotnēji plānots, piemēram divās programmās – *Garantijas lielajiem komersantiem*¹⁵³ un *Krīzes aizdevumi un to procentu likmju subsīdijas lielajiem un vidējiem komersantiem konkurētspējas veicināšanai*¹⁵⁴ – netika iesniegts neviens pieteikums atbalsta saņemšanai¹⁵⁵, lai arī šajās programmās tika plānots, ka uzņēmējiem būs nepieciešams atbalsts vismaz 90 miljonu euro apmērā.

¹⁴⁵ MK 18.02.2021. sēdes protokols Nr.18, 28.§. 4.punkts.

¹⁴⁶ MK 06.07.2021. sēdes protokols Nr.51, 135.§. 2.2.apakšpunkts.

¹⁴⁷ MK 18.02.2021. sēdes protokols Nr.18, 28.§. 3.punkts; MK 06.07.2021. sēdes protokols Nr.51, 135.§. 2.3.apakšpunkts.

¹⁴⁸ MK 06.07.2021. sēdes protokols Nr.51, 135.§. 2.1.apakšpunkts.

¹⁴⁹ MK 23.02.2021. rīkojuma Nr.103 1.2.apakšpunkts.

¹⁵⁰ MK 18.02.2021. sēdes protokols Nr.18, 28.§. 3.3.apakšpunkts (zaudējis aktualitāti ar MK 06.07.2021. sēdes protokolu Nr.51, 135.§. 5.1.apakšpunkts).

¹⁵¹ MK 23.02.2021. rīkojuma Nr.103 1.1.apakšpunkts; MK 18.02.2021. sēdes protokols Nr.18, 28.§. 3.1.apakšpunkts, 4.punkts.

¹⁵² MK 06.07.2021. sēdes protokols Nr.51, 135.§. 2. un 3.punkts.

¹⁵³ MK 14.07.2020. noteikumi Nr.454 "Noteikumi par garantijām lielajiem komersantiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība" (spēkā līdz 09.07.2021.); zaudējuši spēku ar MK 06.07.2021. noteikumiem Nr.505 "Par atsevišķu Ministru kabineta noteikumu atzīšanu par spēku zaudējušiem".

¹⁵⁴ MK 10.11.2020. noteikumi Nr.677 "Noteikumi par aizdevumiem un to procentu likmju subsīdijām komersantiem konkurētspējas veicināšanai" (spēkā līdz 09.07.2021.); zaudējuši spēku ar MK 06.07.2021. noteikumiem Nr.505 "Par atsevišķu Ministru kabineta noteikumu atzīšanu par spēku zaudējušiem".

¹⁵⁵ MK 06.07.2021. noteikumu Nr.505 "Par atsevišķu Ministru kabineta noteikumu atzīšanu par spēku zaudējušiem" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija).

Jānorāda, ka, jau plānojot atbalstu *Krīzes aizdevumu un to procentu likmju subsīdiju programmai lielajiem un vidējiem komersantiem konkurētspējas veicināšanai*, Finanšu nozares asociācija vairākkārt¹⁵⁶ aicināja Ekonomikas ministriju pārtraukt šīs programmas tālāku virzību, aicinot precīzi atbilstošā procesā apzināt tirgus nepilnību, kā arī uzsākt kvalitatīvu, procesuāli atbilstošu un caurskatāmu diskusiju ar bankām par iespējamā instrumenta modeli, kas būtu piemērots identificētās (ja tāda tiktu identificēta) tirgus nepilnības novēršanai. Finanšu nozares asociācija norādīja, ka:

*lielo komersantu finansēšanā nesaskatām tirgus nepilnību, šiem uzņēmumiem finansējuma pieejamību spēj nodrošināt privātais sektors*¹⁵⁷.

Savukārt Vadības grupā uzņēmējdarbības un nodarbināto atbalstam¹⁵⁸ tika nolemts:

- konceptuāli atbalstīt aizdevuma un garantiju instrumenta izstrādi lielajiem uzņēmumiem jaunu aizdevumu finansēšanai;
- sekot līdzi krīzes atbalsta jau ieviesto instrumentu ieviešanas gaitai un nepieciešamības gadījumā resursus novirzīt instrumentiem, kam pieprasījums ir lielāks.

Lai arī atbalsta programmās – *Garantijas lielajiem komersantiem*¹⁵⁹ un *Krīzes aizdevumi un to procentu likmju subsīdijas lielajiem un vidējiem komersantiem konkurētspējas veicināšanai*¹⁶⁰ – netika iesniegts neviens pieteikums, programmu administrēšanai līdz 2021.gada beigām ir izlietoti 120 302 euro¹⁶¹.

Ekonomikas ministrija norāda¹⁶², ka:

šos izdevumus veido gan programmas izstrāde (noteikumi, iekšējās procedūras, procesi, līguma nosacījumu izstrāde), gan ieviešana, gan uzturēšana (kontu atvēršana, sistēmu, atskaišu uzturēšana u.c.).

Latvijas Banka Finanšu stabilitātes pārskatā¹⁶³ ir norādījusi, ka:

tautsaimniecībai pielāgojoties pandēmijas apstākļiem, Altum pandēmijas seku mazināšanai piedāvātie finanšu instrumenti, t.sk. kredītu garantijas un kredīti, 2021.gadā tika izmantoti mazāk. Piemēram, atsevišķās euro zonas valstīs kredītu garantijām ir nozīmīga loma kredītņēmēju

¹⁵⁶ Finanšu nozares asociācijas 02.10.2020. vēstule Nr.1-23/169_e “Par Ministru kabineta noteikumu projektu “Noteikumi par aizdevumiem un to procentu likmju subsīdijām komersantiem konkurētspējas veicināšanai””. Pieejams: https://www.financelatvia.eu/wp-content/uploads/2020/10/169_1_23_169_e_EM.pdf [skatīts 05.08.2022.]; Finanšu nozares asociācijas 04.11.2020. vēstule Nr.1-23/199_e “Par Ministru kabineta noteikumu projektu “Noteikumi par aizdevumiem un to procentu likmju subsīdijām komersantiem konkurētspējas veicināšanai””. Pieejams: https://www.financelatvia.eu/wp-content/uploads/2020/11/subsidijas_konkuretspejas_veicinasanai_0411.pdf [skatīts 05.08.2022.];

MK 10.11.2020. sēdes protokols Nr.70, 32.§ 12.punkts.

¹⁵⁷ Finanšu nozares asociācijas 02.10.2020. vēstule Nr.1-23/169_e “Par Ministru kabineta noteikumu projektu “Noteikumi par aizdevumiem un to procentu likmju subsīdijām komersantiem konkurētspējas veicināšanai””. Pieejams: https://www.financelatvia.eu/wp-content/uploads/2020/10/169_1_23_169_e_EM.pdf [skatīts 05.08.2022.].

¹⁵⁸ Koronavīrusa izraisītās slimības COVID-19 radīto ekonomisko seku operatīvās novēršanas vadības grupas uzņēmējdarbības un nodarbināto atbalstam 11.05.2020. sēdes protokols Nr.15.

¹⁵⁹ MK 14.07.2020. noteikumi Nr.454 “Noteikumi par garantijām lielajiem komersantiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” (spēkā līdz 09.07.2021.); zaudējuši spēku ar MK 06.07.2021. noteikumiem Nr.505 “Par atsevišķu Ministru kabineta noteikumu atzīšanu par spēku zaudējušiem”.

¹⁶⁰ MK 10.11.2020. noteikumi Nr.677 “Noteikumi par aizdevumiem un to procentu likmju subsīdijām komersantiem konkurētspējas veicināšanai” (spēkā līdz 09.07.2021.); zaudējuši spēku ar MK 06.07.2021. noteikumiem Nr.505 “Par atsevišķu Ministru kabineta noteikumu atzīšanu par spēku zaudējušiem”.

¹⁶¹ https://www.altum.lv/wp-content/uploads/2022/07/covid_19_informacija_majas_lapai_31_12_2021_precizets_0706-1.xlsx [skatīts 05.08.2022.].

¹⁶² Ekonomikas ministrijas 04.08.2022. vēstule Nr. 3.3-4/2022/4859N.

¹⁶³ Finanšu stabilitātes pārskats 2022 (Latvijas Banka); pieejams: https://datnes.latvijasbanka.lv/fsp/FSP_2022_lv.pdf [skatīts 30.06.2022.].

atbalstā, savukārt Latvijā interese par garantiju programmām 2021.gadā bija niecīga. Arī pieprasījums pēc Altum apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem, kas sniedz likviditātes atbalstu pandēmijas skartajiem uzņēmumiem, ir būtiski mazinājies. No kapitāla fonda pieejamā finansējuma tika izmantota aptuveni viena trešdaļa.

6. Atbalsta programmu administrēšanas izmaksas

Atbalsta programmu administrēšanas izmaksas, tāpat kā atbalsta piešķiršanas kritērijus, esam analizējuši 14 uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem paredzētajās Covid-19 seku mazināšanas atbalsta programmās. Šo programmu administrēšanu nodrošināja piecas institūcijas – Valsts ieņēmumu dienests, Valsts kultūrkapitāla fonds, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra, Lauku atbalsta dienests un Altum.

Trim institūcijām – Valsts ieņēmumu dienestam, Valsts kultūrkapitāla fondam un Altum – astoņu programmu¹⁶⁴ administrēšanai no valsts budžeta līdzekļiem 2021.gadā ir piešķirts finansējums.

Sešu programmu¹⁶⁵ administrēšanai ir piešķirts finansējums vairāk nekā viena miliona euro apmērā, bet divām Altum administrētajām programmām¹⁶⁶ informācijai par plānotajām programmas administrēšanas izmaksām Altum ir piemērojusi *ierobežotas pieejamības informācijas* statusu¹⁶⁷ (skatīt 9.attēlu).

Valsts kontrole 2020.gadā veiktajā revīzijā¹⁶⁸ secināja, ka:

Altum publicē apkopojumu par atbalsta programmu apguves gaitu, bet netiek publicēta informācija par sniegto atbalstu un tā apmēru par konkrētiem saimnieciskās darbības veicējiem. Valsts kontrole norādīja, ka ir svarīgi nodrošināt caurskatāmu, aktuālu un pilnīgu informāciju par Altum programmu īstenošanu, tajā skaitā par programmu pārvaldības izmaksām.

Pēc revīzijas Altum savā tīmekļvietnē¹⁶⁹ ir publicējusi informāciju par Covid-19 seku mazināšanas atbalsta programmām, tajā skaitā arī par programmu **faktiskajām** administrēšanas (pārvaldīšanas) izmaksām. Publiski ir pieejama informācija, ka Altum 2020. un 2021.gadā septiņu atbalsta programmu administrēšanai kopumā ir izlietojusi 2,3 miljonus euro, piešķirot atbalstu 167 miljonu euro apmērā¹⁷⁰. Jānorāda, ka atbalsta saņēmēji par saņemto atbalstu maksā komisijas maksas un procentu maksājumus

¹⁶⁴ Algu subsīdijas; Dīkstāves atbalsts; Atbalsts apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai; Radošo personu nodarbinātības programma; Biļešu kompensācija kultūras pasākumu rīkotājiem, Kultūras institūciju ilgtspēja; Atbalsts mākslas, izklaides un atpūtas nozaru komersantiem; Garantiju programma lauksaimniecībai.

¹⁶⁵ Algu subsīdijas; Dīkstāves atbalsts; Atbalsts apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai; Radošo personu nodarbinātības programma; Biļešu kompensācija kultūras pasākumu rīkotājiem, Kultūras institūciju ilgtspēja.

¹⁶⁶ Atbalsts mākslas, izklaides un atpūtas nozaru komersantiem; Garantiju programma lauksaimniecībai.

¹⁶⁷ Programmas rādītāju novērtējums aizdevumu un grantu programmai, kas tiks īstenota saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem "Noteikumi par atbalstu kultūras nozaru komersantiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība" (apstiprināts Altum valdes 20.01.2021. sēdē, protokols Nr.6);

Programmas rādītāju novērtējums Lauksaimnieku garantiju programmai (apstiprināts Altum valdes 26.05.2021. sēdē, protokols Nr.49).

¹⁶⁸ Valsts kontroles 29.12.2020. starpziņojums "Ekonomikas ministrijai piešķirtie līdzekļi ieskaitīšanai akciju sabiedrības "Attīstības finanšu institūcija Altum" rezerves kapitālā saimnieciskās darbības veicēju atbalstam Covid-19 krīzes seku mazināšanai". Pieejams: <https://lrkv.gov.lv/lv/revizijas/revizijas/noslegtas-revizijas/ekonomikas-ministrijai-pieskirtie-lidzekli-ieskaitisanai-akciju-sabiedribas-attistibas-finansu-institucija-altum-rezerves-kapitala-saimnieciskas-darbibas-veiceju-atbalstam-covid-19-krizes-seku-mazinanasai> [skatīts 03.08.2022.].

¹⁶⁹ <https://www.altum.lv/dokumenti/> sadaļa "Iedzīvotājiem – Kopsavilkums par Covid-19 atbalsta programmās piešķirto līdzekļu izlietojumu" [skatīts 05.08.2022.].

¹⁷⁰ https://www.altum.lv/wp-content/uploads/2022/07/covid_19_informacija_majas_lapai_31_12_2021_precizets_0706-1.xlsx [skatīts 05.08.2022.].

Altum. Altum Covid-19 seku mazināšanas atbalsta programmu ieņēmumi no komisijas maksām un procentu maksājumiem šajā periodā ir 3,8 miljoni *euro*¹⁷¹.

893 903 <i>euro</i> Valsts ieņēmumu dienests	• Dīkstāves atbalsts • Algu subsīdijas • Atbalsts apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai
120 476 <i>euro</i> Valsts kultūrkapitāla fonds	• Radošo personu nodarbinātības programma
50 460 <i>euro</i> Valsts kultūrkapitāla fonds	• Kultūras institūciju ilgtspēja
37 510 <i>euro</i> Valsts kultūrkapitāla fonds	• Biļešu kompensācija kultūras pasākumu rīkotājiem
Ierobežotas pieejamības informācija Altum	• Atbalsts mākslas, izklaides un atpūtas nozaru komersantiem • Garantiju programma lauksaimniecībai
Vairāk nekā 1 102 349 <i>euro</i>	• KOPĀ

9.attēls. Atbalsta programmu administrēšanai 2021.gadā piešķirtais valsts budžeta finansējums

Valsts ieņēmumu dienests un Valsts kultūrkapitāla fonds atbalsta programmu administrēšanu papildus piešķirtajam finansējumam finansēja arī no institūciju esošā budžeta.

Ekonomikas ministrijai 2021.gadā no budžeta programmas “Apropriācijas rezerve” veikta pārdale 49 300 *euro* apmērā, lai Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra nodrošinātu tajā skaitā arī atbalsta pasākumu Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanai pēcuzraudzību¹⁷². Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra ir aplēsusi, ka no šī finansējuma:

- programmas *Grantu izmaksa sporta centriem* administrēšanai ir izlietoti 11 200 *euro*;
- programmas *Grantu izmaksa tirdzniecības centriem* administrēšanai ir izlietoti 3020 *euro*.

Pārējos administrēšanas izdevumus Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra ir segusi no iestādes gadskārtējā budžeta līdzekļiem.

Valsts ieņēmumu dienests, Valsts kultūrkapitāla fonds un Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra nav veikušas aprēķinus par kopumā faktiski izlietoto finansējumu programmu administrēšanai. Finanšu ministrija ir norādījusi¹⁷³, ka:

¹⁷¹ https://www.altum.lv/wp-content/uploads/2022/07/covid_19_informacija_majas_lapai_31_12_2021_precizets_0706-1.xlsx [skatīts 05.08.2022.].

¹⁷² Finanšu ministrijas 19.04.2021. rīkojuma Nr.230 “Par apropriācijas pārdali” 1.5.1.apakšpunkts.

¹⁷³ Finanšu ministrijas 02.08.2022. vēstule Nr.1.2-8/15-2/2348-ip.

Valsts ieņēmumu dienesta darbinieki vienlaikus ar atbalsta iesniegumu izskatīšanu veica arī savus tiešos amata pienākumus, līdz ar to nav iespējams veikt aprēķinus par faktiski izlietoto finansējumu programmu administrēšanai.

Valsts ieņēmumu dienestam trīs atbalsta programmu¹⁷⁴ administrēšanai papildus 2021.gadā tika piešķirts finansējums 893 903 euro apmērā, lai kompensētu:

- virsstundu darba samaksu un atvaļinājuma naudas pieaugumu, kas saistīts ar virsstundu darba apmaksu – 344 490 euro;
- izmaiņu veikšanu informācijas sistēmās saistībā ar atbalsta pasākumiem nodokļu maksātājiem Covid-19 laikā – 549 413 euro.

Valsts ieņēmumu dienests ir vienīgā iestāde, kurai papildus tika piešķirts finansējums informācijas sistēmu pilnveidošanai.

Divās atbalsta programmās – *Biļešu kompensācija kultūras pasākumu rīkotājiem* un *Kultūras institūciju ilgtspēja* – pieteikumu vērtēšana ir nodota ārpalpojuma sniedzējam. Lai nodrošinātu pretendentu iesniegto pamatojošo dokumentu vērtēšanu, tika organizēti iepirkumi, noslēdzot līgumus 62 799 euro apmērā.

Savukārt Lauku atbalsta dienests, kurš programmu administrēšanu veica tikai sava esošā budžeta ietvaros, ir aprēķinājis, ka viena izmaksātā valsts atbalsta maksājuma euro administrēšanas izmaksas ir 0,08 euro¹⁷⁵. Lauksaimniecības jomā 2021.gadā atbalsts Covid-19 seku mazināšanai ir izmaksāts 17 146 603 euro apmērā, līdz ar to secināms, ka lauksaimniecības nozares Covid-19 seku mazināšanas atbalsta programmu administrēšanas izmaksas veido 1 371 728 euro. Kopumā Lauku atbalsta dienestā 2021.gadā tika iesniegti 7035 pieteikumi Covid-19 seku mazināšanas atbalsta saņemšanai, līdz ar to viena pieteikuma vērtēšanas izmaksas vidēji ir 195 euro.

Valsts institūcijas 2020. un 2021.gadā ir piešķirušas atbalstu uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem vairāk nekā viena miljarda euro apmērā, bet divas institūcijas – Altum un Lauku atbalsta dienests – ir apzinājušas faktiski izlietos izdevumus programmu administrēšanai:

- Altum administrēšanas izdevumus aprēķina katrai atbalsta programmai;
- Lauku atbalsta dienests ir aprēķinājis viena izmaksātā valsts atbalsta maksājuma euro administrēšanas izmaksas.

Šīs situācijas izpētes ietvaros revidenti ir aprēķinājuši, cik faktiski ir izmaksājusi viena atbalsta pieteikuma administrēšana dažādās institūcijās (skatīt 8.tabulu). Aprēķinam ir izmantots programmu administrēšanai 2021.gadā papildus piešķirtā finansējuma apmērs, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras aplēse par programmu administrēšanai izlietoto finansējumu, kas piešķirts no budžeta programmas “Apropriācijas rezerve”, aplēse par Lauku atbalsta dienesta administrēšanas izdevumiem Covid-19 seku mazināšanas programmu administrēšanai, kā arī Altum aprēķinātās faktiskās programmu administrēšanas izmaksas.

¹⁷⁴ Algu subsīdijas; Dīkstāves atbalsts; Atbalsts apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai.

¹⁷⁵ Lauku atbalsta dienesta 2021.gada pārskata 1.pielikums. Pieejams: https://www.lad.gov.lv/files/gada_parskats_2021_f65c0.pdf [skatīts 28.06.2022.].

8.tabula

Vidējās viena iesnieguma administrēšanas izmaksas Covid-19 seku mazināšanas atbalsta programmās 2021.gadā

Atbalsta programma	Programmas īstenotājs	Vai administrēšana tika veikta esošā budžeta ietvaros? / Administrēšanai izlietotais finansējums esošā budžeta ietvaros, euro	Administrēšanai izlietotais finansējums (no 2021.gadā piešķirtā finansējuma), euro	Iesniegto iesniegumu skaits	Vidējās viena iesnieguma administrēšanas izmaksas, euro
1	2	3	4	5	6 = (3 + 4)/5
Dīkstāves atbalsts					
Algu subsīdijas	Valsts ieņēmumu dienests	Jā / ?	742 246	215 885	3 + ?
Atbalsts apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai					
Radošo personu nodarbinātības programma	Valsts kultūrkapitāla fonds	Jā / ?	120 475	2420	50 + ?
Biļešu kompensācija kultūras pasākumu rīkotājiem	Valsts kultūrkapitāla fonds	Jā / ?	37 510	180	208 + ?
Kultūras institūciju ilgtspēja	Valsts kultūrkapitāla fonds	Jā / ?	25 289	233	109 + ?
Grantu izmaksa sporta centriem	Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra	Jā / ?	11 200	84	133 + ?
Grantu izmaksa tirdzniecības centriem			3020	26	116 + ?
Atbalsts mākslas, izklaides un atpūtas nozaru komersantiem	Altum	Nē	172 099 ¹⁷⁶	49	3512
Garantiju programma lauksaimniecībai	Altum	Nē	0	0	x
Atbalsts ražotājiem un citiem uzņēmumiem lauksaimniecības, zivsaimniecības un pārtikas nozarē					
Kredītprocentu dzēšana (lauksaimniecības nozarē)	Lauku atbalsta dienests	Jā / 1 371 728	-	7035	195
Atbalsts mazo un vidējo kooperatīvo sabiedrību attīstībai					
Atbalsts īso piegādes ķēžu digitālās platformas pieejamībai					
Kopā	x	x	1 111 838	x	x

Jānorāda, ka **šie aprēķinu rezultāti nav salīdzināmi**, jo, piemēram, Valsts ieņēmumu dienesta, Valsts kultūrkapitāla fonda un Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras administrētajām atbalsta programmām nav zināmi programmu administrēšanas faktiskie izdevumi, kas ir finansēti šo institūciju esošo budžeta līdzekļu ietvaros.

¹⁷⁶ https://www.altum.lv/wp-content/uploads/2022/07/covid_19_informacija_majas_lapai_31_12_2021_precizets_0706-1.xlsx
[skatīts 05.08.2022.].

7. Atbalsta saņēmēju turpmākā darbība pēc atbalsta saņemšanas

Situācijas izpētes ietvaros ir veikta publiski pieejamās informācijas apkopošana un analīze par atbalstu saņēmušo uzņēmumu turpmāko darbību pēc atbalsta saņemšanas, pārbaudot, vai tie nav likvidēti¹⁷⁷, vai tiem nav apturēta saimnieciskā darbība¹⁷⁸, kā arī vai tiem nav uzsākts maksātnespējas vai tiesiskās aizsardzības process¹⁷⁹.

Covid-19 izplatības un noteikto ierobežojumu seku mazināšanai izstrādāto atbalsta programmu darbības laikā un pēc šo programmu darbības beigām¹⁸⁰ 566 atbalstu saņēmušie uzņēmumi ir likvidēti, 79 uzņēmumu saimnieciskā darbība ir apturēta¹⁸¹ un 80 uzņēmumiem uzsākts maksātnespējas vai tiesiskās aizsardzības process¹⁸², kas kopumā ir 2,71 % no kopējā atbalstu saņēmušo uzņēmumu skaita un 1,78 % no kopējā uzņēmumiem piešķirtā atbalsta apmēra. Detalizēti skatīt 9.tabulā.

9.tabula

Atbalstu saņēmušo uzņēmumu likvidācija, saimnieciskās darbības apturēšana un maksātnespējas/tiesiskās aizsardzības process

Uzņēmuma statuss	Uzņēmumi		Atbalsta apmērs		
	Skaitis	% no kopējā atbalstu saņēmušo uzņēmumu skaita	Kopā 2020. un 2021.gadā, euro	% no kopējā uzņēmumiem piešķirtā atbalsta	
Likvidēts	566	2,13	4 952 577	0,49	
Apturēta saimnieciskā darbība	79	0,30	1 612 345	0,16	
Maksātnespējas process	63	0,24	5 235 594	0,52	
Tiesiskās aizsardzības process	17	0,06	6 448 090	0,64	
Kopā	722¹⁸³	2,71	17 924 016¹⁸⁴	1,78	

Atbalstīto uzņēmumu vidū likvidēti ir 2,13 % no kopējā atbalstu saņēmušo uzņēmumu skaita, bet kopumā valstī 2020.gadā ir likvidēti 11 455 uzņēmumi jeb 6 %, bet 2021.gadā 13 883 uzņēmumi jeb 7,4 % no kopējā uzņēmumu skaita¹⁸⁵.

Nozarēs, kurās strādājošiem uzņēmumiem ir sniegts mērķēts atbalsts, uzņēmumu, kuriem ir uzsākts maksātnespējas vai tiesiskās aizsardzības process, apturēta saimnieciskā darbība vai kuri ir likvidēti, īpatsvars ir zemāks, piemēram, lauksaimniecības nozarē 34 atbalstu saņēmušie uzņēmumi ir likvidēti, to saimnieciskā darbība ir apturēta, uzsākts maksātnespējas vai tiesiskās aizsardzības process, kas ir 0,66 % no kopējā lauksaimniecības nozarē atbalstīto uzņēmumu skaita un 0,23 % no lauksaimniecības nozarei piešķirtā atbalsta apmēra (skatīt 10.tabulu).

¹⁷⁷ Uzņēmumu reģistra dati par visiem Uzņēmumu reģistrā reģistrētajiem subjektiem – informācija par tiesību subjektu izslēgšanu no reģistra. Pieejams: <https://data.gov.lv/dati/lv/dataset/uz>.

¹⁷⁸ Valsts ieņēmumu dienesta dati par saimnieciskās darbības apturēšanu. Pieejams: <https://data.gov.lv/dati/lv/dataset/saimnieciskas-darbibas-apturesana>.

¹⁷⁹ Uzņēmumu reģistra Maksātnespējas reģistrā ierakstīto maksātnespējas un tiesiskās aizsardzības procesu informācija. Pieejams: <https://data.gov.lv/dati/lv/dataset/maksatnespejas-procesi>.

¹⁸⁰ Informācija apkopota uz 09.06.2022.

¹⁸¹ Tajā skaitā trīs uzņēmumi, kuriem ir apturēta saimnieciskā darbība un vienlaikus ir arī maksātnespēja.

¹⁸² Tajā skaitā trīs uzņēmumi, kuriem ir maksātnespēja un vienlaikus arī apturēta saimnieciskā darbība.

¹⁸³ Tajā skaitā trīs uzņēmumi, kuriem ir apturēta saimnieciskā darbība un vienlaikus ir arī maksātnespēja.

¹⁸⁴ Tajā skaitā trīs uzņēmumi, kuriem ir apturēta saimnieciskā darbība un vienlaikus ir arī maksātnespēja. Šiem uzņēmumiem sniegtais atbalsta apmērs ir 324 590 euro.

¹⁸⁵ Likvidēto uzņēmumu skaitā nav ietverti reorganizētie uzņēmumi.

10.tabula

Atbalstu saņēmušo uzņēmumu likvidācija, saimnieciskās darbības apturēšana un maksātnespējas/tiesiskās aizsardzības process sadalījumā pa atbalsta jomām

Atbalsta joma	Likvidēti uzņēmumi, apturēta saimnieciskā darbība, maksātnespēja/tiesiskās aizsardzības process			
	Skaits	% no nozarē atbalstu saņēmušo uzņēmumu skaita	Atbalsta apmērs nozarē strādājošiem uzņēmumiem 2020.un 2021.gadā, <i>euro</i>	% no nozarē strādājošiem uzņēmumiem piešķirtā atbalsta
Atbalsts lauksaimniecības nozarei	34	0,66	113 307	0,23
Atbalsts kultūras nozarei	2	0,88	8 202	0,11
Atbalsts tirdzniecības un sporta centriem	1	1,09	37 520	0,26
Atbalsts citām mērķētām darbībām (tūrisms, eksportētāji)	22	1,86	580 490	1,19

8. Atbalsta saņēmēju nodokļu maksājumu un piešķirtā atbalsta salīdzinājums

Uzņēmējdarbības un nodarbināto atbalsta programmās Covid-19 seku mazināšanai kopumā atbalstu saņēma 36 928 komersanti, zemnieku saimniecības, biedrības, fiziskas personas u.c. atbalsta saņēmēji, no tiem par 21 511 atbalsta saņēmējiem, kuri atbalstu saņēma granta veidā, publiski ir pieejama informācija par 2019.–2021.gadā veiktajiem nodokļu maksājumiem¹⁸⁶. No šiem atbalsta saņēmējiem 19 669 atbalsta saņēmēji saimniecisko darbību veica jau 2019.gadā, kad uzņēmumu saimniecisko darbību vēl neietekmēja Covid-19 izplatība un noteiktie ierobežojumi. Tāpēc atbalsta saņēmēju veikto nodokļu maksājumu un saņemtā atbalsta apmēra analīzei situācijas izpētē tika izmantoti dati tikai par šiem 19 669 atbalsta saņēmējiem.

Uzņēmējdarbības un nodarbināto atbalsta programmās Covid-19 seku mazināšanai 19 669 atbalsta saņēmēji 2019.gadā veica nodokļu maksājumus 2,46 mljrd. *euro* apmērā un 2020. un 2021.gadā Covid-19 seku mazināšanai saņēma atbalstu granta veidā 784,5 milj. *euro* apmērā.

2020.gadā atbalstu saņēma 11 449 uzņēmumi, no tiem 10 248 atbalsta saņēmēju jeb **90 %** samaksātais nodokļu apmērs pārsniedza saņemtā atbalsta apmēru. 2021.gadā atbalstu saņēma 17 081 uzņēmums, no tā 10 266 atbalsta saņēmēju jeb **60 %** samaksātais nodokļu apmērs pārsniedza saņemtā atbalsta apmēru (skatīt 11.tabulu). Analīzes rezultāti rāda, ka lielākajai daļai atbalsta saņēmēju samaksātais nodokļu apmērs pirms Covid-19 izraisītās krīzes sākuma (2019.gadā) pārsniedza saņemto atbalstu granta veidā.

¹⁸⁶ Saskaņā ar Valsts ieņēmumu dienesta 29.06.2022. e-pasta vēstulē sniegto informāciju tehniskas dabas problēmu dēļ, kas vēl tiek risinātas, nav publiski pieejamas informācijas par individuālo komersantu iepriekšējos trīs taksācijas gados samaksāto Valsts ieņēmumu dienesta administrēto nodokļu kopsummām.

11.tabula

Saņemto grantu un samaksāto nodokļu apmērs¹⁸⁷

Atbalsta saņēmēji	2020.gads		2021.gads	
	Atbalsta saņēmēju skaits	Saņemto grantu apmērs, euro	Atbalsta saņēmēju skaits	Saņemto grantu apmērs, euro
Atbalsta saņēmēji kopā:	11 449	171 303 486	17 081	613 164 937
t.sk. atbalsta saņēmēji, kuru nodokļu maksājumi pārsniedz atbalsta apmēru	10 248	155 030 206	10 266	356 833 991
t.sk. atbalsta saņēmēji, kuru nodokļu maksājumi ir mazāki par atbalsta apmēru	1201	16 273 280	6811	256 318 266
t.sk. atbalsta saņēmēji, kuru nodokļu maksājumi sakrīt ar atbalsta apmēru	0	0	4	12 680

2021.gadā pieauga tādu atbalsta saņēmēju skaits, kuriem saņemtā atbalsta apmērs pārsniedza 2019.gadā samaksāto nodokļu apmēru, piemēram:

Atbalsta saņēmēji, kuriem saņemtais atbalsts pārsniedz samaksātos nodokļus

Atbalsta saņēmējs AA

2019.gadā samaksātie nodokļi – 50 euro

Saņemtais atbalsts 11 152 euro, tajā skaitā 2020.gadā – 726 euro, 2021.gadā – 10 426 euro

No 2017.gada atbalsta saņēmējam ir nodokļu parādi, kas 07.06.2022. veido 12 351 euro

2021.gadā izmaksātais atbalsts 210 reizes pārsniedz 2019.gadā samaksāto nodokļu apmēru

Atbalsta saņēmējs BB

2019.gadā samaksātie nodokļi – 50 euro

Saņemtais atbalsts – 5437 euro apmērā, tajā skaitā 2020.gadā – 5418 euro, 2021.gadā – 19 euro

2020.gadā izmaksātais atbalsts 108 reizes pārsniedz 2019.gadā samaksāto nodokļu apmēru

Atbalsta saņēmējs CC

2019.gadā samaksātie nodokļi – 4230 euro

Saņemtais atbalsts – 34 518 euro, tajā skaitā 2020.gadā – 7417 euro, 2021.gadā – 27 101 euro

Atbalsta saņēmējs 2021.gada beigās ir likvidēts

2021.gadā izmaksātais atbalsts 6 reizes pārsniedz 2019.gadā samaksāto nodokļu apmēru

¹⁸⁷ Norādīta informācija par atbalsta saņēmējiem, kuri saimniecisko darbību veica pirms Covid-19 izplatības sākuma, t.i., 2019.gadā.

Atbalsta saņēmējs DD

2019.gadā samaksātie nodokļi – 46 960 euro

Saņemtais atbalsts – 158 239 euro, tajā skaitā 2020.gadā – 18 420 euro, 2021.gadā – 139 819 euro

2021.gadā izmaksātais atbalsts 3 reizes pārsniedz 2019.gadā samaksāto nodokļu apmēru

Atbalsta saņēmējs EE

2019.gadā samaksātie nodokļi – 28 090 euro

Saņemtais atbalsts – 125 213 euro, tajā skaitā 2020.gadā – 25 958 euro, 2021.gadā – 99 255 euro

2021.gadā izmaksātais atbalsts 3,5 reizes pārsniedz 2019.gadā samaksāto nodokļu apmēru

Atbalsta saņēmējs FF

2019.gadā samaksātie nodokļi – 18 260 euro

Saņemtais atbalsts 79 370 euro, tajā skaitā 2020.gadā – 7240 euro, 2021.gadā – 72 130 euro

2021.gadā izmaksātais atbalsts 4 reizes pārsniedz 2019.gadā samaksāto nodokļu apmēru

9. Darbinieku skaita izmaiņu analīze

Divās atbalsta programmās – *Dīkstāves atbalsts* un *Algu subsīdijas* – atbalsts tika piešķirts darba devēju darbinieku, pašnodarbināto un patentmaksātāju atlīdzības kompensēšanai par dīkstāvi saimnieciskās darbības ierobežojumu dēļ, kas saistīti ar epidemioloģiskās drošības pasākumiem Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai, lai nodrošinātu darbinieku nodarbināšanu tādā skaitā kā pirms ārkārtējās situācijas¹⁸⁸.

Saņemot atbalstu, darba devējam bija jāapliecina, ka ar darbinieku, par kuru tiek pieprasīts atbalsts, netiks pārtrauktas darba attiecības laikposmā, par kuru piešķirts atbalsts, un vienu mēnesi pēc šā laikposma.

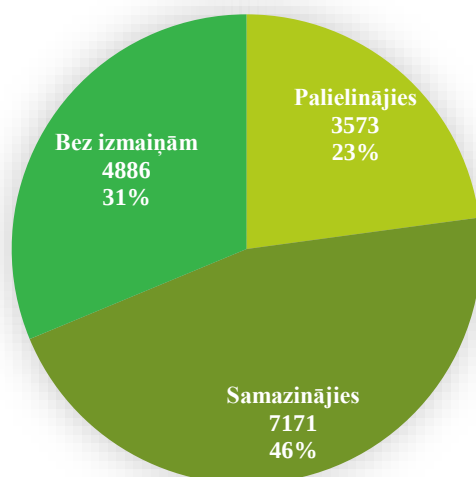
Situācijas izpētes ietvaros tika analizētas nodarbināto skaita izmaiņas 2021.gadā, salīdzinot ar 2019.gadu, uzņēmumos, kuri 2020. un 2021.gadā saņēma *Dīkstāves atbalstu* un atbalstu *Algu subsīdiju* veidā. Analīzes veikšanai izmantojām Valsts ieņēmumu dienesta publiski pieejamos datus, kuros norādīta informācija arī par darbinieku skaitu uzņēmumos¹⁸⁹.

Kopumā tika analizēti 15 630 uzņēmumi, kuri 2020. un 2021.gadā kopumā saņēma *Dīkstāves atbalstu* un atbalstu *Algu subsīdiju* veidā 193 336 279 euro apmērā.

2021.gadā, salīdzinot ar 2019.gadu, darbinieku skaits ir palielinājies 3573 uzņēmumos (23 %), kas saņēmuši *Dīkstāves atbalstu* un atbalstu *Algu subsīdiju* veidā, samazinājies 7171 uzņēmumā (46 %) un palicis nemainīgs 4886 uzņēmumos (31 %) – skatīt 10.attēlu.

¹⁸⁸ MK 24.11.2020. noteikumu Nr.709 “Noteikumi par atbalstu par dīkstāvi nodokļu maksātājiem to darbības turpināšanai Covid-19 izraisītās krīzes apstākļos” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija).

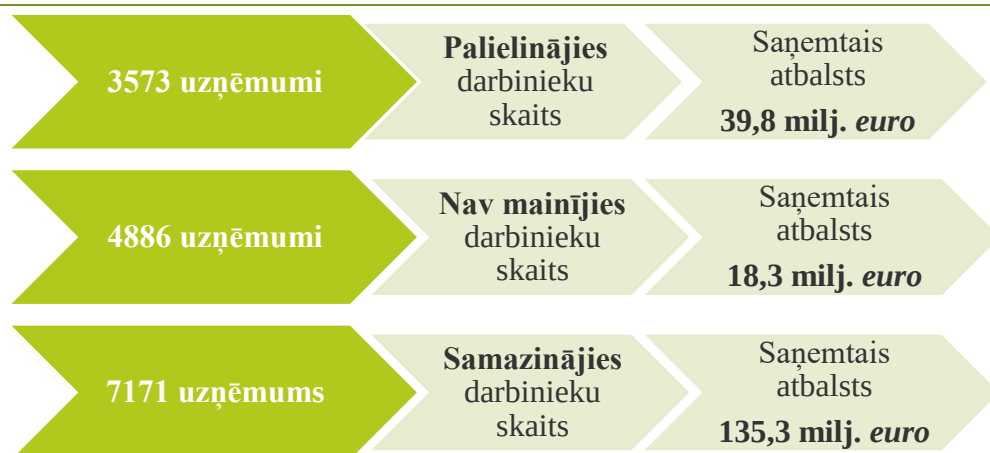
¹⁸⁹ Valsts ieņēmumu dienesta publiski pieejamie atvērtie dati “Komersantu iepriekšējos trīs taksācijas gados samaksāto VID administrēto nodokļu kopsummas”; <https://data.gov.lv/dati/lv/dataset/komersantu-ieprieksejos-tris-taksacijas-gados-samaksato-vid-administreto-nodoklu-kopsummas> [skatīts 20.06.2022.].

10.attēls. Uzņēmumu skaits, kas saņēmuši Dīkstāves atbalstu un Algu subsīdijas, un darbinieku skaita izmaiņas 2021.gadā, salīdzinot ar 2019.gadu

3573 uzņēmumos ar kopējo saņemto atbalstu 39,8 miljonu *euro* apmērā darbinieku skaits palielinājies par vienu līdz 224 darbiniekiem, 7171 uzņēmumā ar kopējo saņemto atbalstu 135,3 miljonu *euro* apmērā darbinieku skaits samazinājies no viena līdz pat 554 darbiniekiem un 4886 uzņēmumos ar kopējo saņemto atbalstu 18,3 miljonu *euro* apmērā darbinieku skaits nav mainījies (skatīt 6.pielikumu un 11.attēlu).

2021.gadā, salīdzinot ar 2019.gadu, darbinieku skaits kopumā ir samazinājies par 19 821.

11.attēls. Darbinieku skaita izmaiņas uzņēmumos, kuri 2020. un 2021.gadā saņēma Dīkstāves atbalstu un Algu subsīdijas, un saņemtais atbalsta apmērs

Situācijas izpētes raksturojums un metodes

Situācijas izpētes mērķis

Situācijas izpēte ir iespējami īsā laikā veikta faktu apkopošana par sabiedrībai aktuāliem jautājumiem, neizdarot secinājumus un nesniedzot ieteikumus.

Šīs situācijas izpētes mērķis ir apkopot informāciju par 2020. un 2021.gadā īstenotajām atbalsta programmām uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem Covid-19 krīzes pārvarēšanai.

Pamatojums

Situācijas izpēte veikta un ziņojums sagatavots finanšu revīzijas “Par Latvijas Republikas 2021.gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem” ietvaros (Valsts kontroles Revīzijas un metodoloģijas departamenta 17.08.2021. revīzijas grafiks Nr.2.4.1-26/2021) un pamatojoties uz Valsts kontroles likuma 3. panta trešā punkta c) apakšpunktu.

Revidentu atbildība

Valsts kontroles revidenti ir atbildīgi par situācijas izpētes ziņojuma sniegšanu, kas pamatojas uz atbilstošiem, pietiekamiem un ticamiem faktiem, kas iegūti no revidentiem pieejamās informācijas.

Situācijas izpētes apjoms

Situācijas izpētē:

- sniegta informācija par 2020. un 2021.gadā uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem piešķirto finansējumu Covid-19 krīzes pārvarēšanai un piešķirtā finansējuma pārdalēm;
- sniegta informācija par 2020. un 2021.gadā publisku personu un to kapitālsabiedrību mantas nomniekiem piešķirto nomas maksas samazinājumu vai atbrīvojumu;
- analizēti atbalsta piešķiršanas kritēriji un administrēšanas izmaksas Ekonomikas ministrijas, Finanšu ministrijas, Kultūras ministrijas un Zemkopības ministrijas pārziņā esošajām atbalsta programmām, kurām budžeta finansējums tika piešķirts 2021.gadā¹⁹⁰;
- veikta informācijas apkopošana un publicēšana par 2020. un 2021.gadā piešķirto atbalstu atbalsta saņēmējiem par atbalsta programmām uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem Covid-19 krīzes pārvarēšanai ar iespēju šo informāciju skatīt dažādos veidos – [skatīt šeit](#);
- analizēti atbalsta saņēmēji (darbības nozares, nodokļu maksājumu un piešķirtā atbalsta salīdzinājums) un to turpmākā darbība pēc atbalsta saņemšanas (likvidācija, saimnieciskās darbības apturēšana, kā arī maksātnespējas vai tiesiskās aizsardzības procesa uzsākšana);
- divās atbalsta programmās – *Dīkstāves atbalsts* un *Algu subsīdijas* – veikta darbinieku skaita izmaiņu analīze.

Situācijas izpētes apjomā nav iekļautas atbalsta programmas medijiem Covid-19 krīzes radīto negatīvo seku mazināšanai¹⁹¹, nokavēto nodokļu maksājumu samaksas sadale termiņos vai atlikšana uz laiku līdz

¹⁹⁰ Analīzē netika iekļautas šādas atbalsta programmas, kurām budžeta finansējums tika piešķirts arī 2021.gadā: Apgrozāmo līdzekļu aizdevumi; Atbalsts tūrisma nozares saimnieciskās darbības veicējiem, Izmaksas par personu izmitināšanu tūristu mītnēs.

¹⁹¹ <https://www.sif.gov.lv/lv/atbalsts-medijiem-covid-19-krizes-radito-negativo-seku-mazinasanai> un <https://www.sif.gov.lv/lv/atbalsts-medijiem-kapacitates-stiprinasanai-un-aboneto-drukato-mediju-piegades-izmaksu-un-elektronisko-plassazinas-lidzeklu-televizijas-un-radio-programmu-apraides-izmaksu-segsanai> [skatīts 27.06.2022.]; šis atbalsta pasākums ir vērtēts Valsts kontroles 04.12.2020. revīzijas starpziņojumā “Valsts budžeta programmas “Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem” finansējuma mediju atbalstam Covid-19 seku novēršanai piešķiršana un izlietojums”. Pieejams: <https://rvk.gov.lv/lv/revizijas/revizijas/noslegtas-revizijas/valsts-budzeta-programmas-lidzekli-neparedzeti-gadījumiem-financejuma-mediju-atbalstam-covid-19-seku-noversanai-pieskirsana-un-izlietojums> [skatīts 19.07.2022.].

trim gadiem¹⁹² un pārmaksātā pievienotās vērtības nodokļa paātrinātā atmaksa¹⁹³, kompensācijas reģionālās nozīmes pārvadājumos ar autobusiem un vilcieniem par zaudējumiem sakarā ar Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai noteiktajiem drošības un sociālās distancēšanās pasākumiem sabiedriskajā transportā ārkārtējās situācijas laikā un ārkārtējās situācijas seku mazināšanai, kā arī kompensācijas saistībā ar pasažieru pārvadājumu pakalpojumu nodrošināšanu personām, kas ierodas no ārvalstīm ar repatriācijas reisiem¹⁹⁴.

Situācijas izpētē netika vērtēta atbalsta piešķiršanas pamatotība atbalsta saņēmējiem.

Situācijas izpētes metodes

Situācijas izpētes veikšanas laikā tika:

- apkopota un analizēta publiski pieejamā informācija par Covid-19 krīzes pārvarēšanai piešķirto atbalstu uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem;
- apkopota Valsts kontroles Ekonomikas ministrijā, Finanšu ministrijā, Kultūras ministrijā un Zemkopības ministrijā veiktajās finanšu revīzijās par 2021.gada pārskata pareizību iegūtā informācija;
- analizēti tiesību akti, kas regulē atbalsta piešķiršanas kārtību uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem Covid-19 krīzes pārvarēšanai;
- analizēta no Finanšu ministrijas saņemtā informācija par publisku personu un to kapitālsabiedrību mantas nomniekiem piešķirto atbalstu nomas maksas segšanai;
- analizēta Ekonomikas ministrijas un Altum sniegtā informācija par Altum administrētajām atbalsta programmām Covid-19 krīzes pārvarēšanai;
- analizēti “Koronavīrusa izraisītās slimības Covid-19 radīto ekonomisko seku operatīvās novēršanas vadības grupas uzņēmējdarbības un nodarbināto atbalstam” sēdes protokoli;
- analizēti Valsts ieņēmumu dienesta publiski pieejamie dati par uzņēmumu samaksātajiem nodokļiem, darbinieku skaitu un darbības nozarēm;
- analizēta informācija par uzņēmumu maksātnespējām un tiesiskās aizsardzības procesiem, saimnieciskās darbības apturēšanu, kā arī likvidētajiem uzņēmumiem.

Sektora vadītāja

Departamenta direktore

Aija Feldmane

Inga Vilka

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI
PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO
PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

¹⁹² Likuma “Par valsts apdraudējuma un tā seku novēršanas un pārvarēšanas pasākumiem sakarā ar Covid-19 izplatību” (spēkā no 22.03.2020. līdz 09.06.2020.) 3.pants;

Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likuma (spēkā no 10.06.2020.) 4.pants;

šis atbalsta pasākums ir vērtēts Valsts kontroles 23.08.2021. revīzijas starpziņojumā “Atbalsta pasākumi nodokļu jomā Covid-19 krīzes skartajiem nodokļu maksātājiem – pārmaksātā PVN paātrinātā atmaksa un nodokļu samaksas termiņu pagarināšana līdz trim gadiem”. Pieejams: <https://lrvk.gov.lv/lv/revizijas/revizijas/noslegtas-revizijas/atbalsta-pasakumi-nodoklu-joma-covid-19-krizes-skartajiem-nodoklu-maksatajiem-parmaksata-pvn-paatrinata-atmaksa-un-nodoklu-samaksas-terminu-pagarinasana-lidz-trim-gadiem> [skatīts 19.07.2022.].

¹⁹³ Likuma “Par valsts apdraudējuma un tā seku novēršanas un pārvarēšanas pasākumiem sakarā ar Covid-19 izplatību” (spēkā no 22.03.2020. līdz 09.06.2020.) 6.pants;

Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likuma (spēkā no 10.06.2020.) 9.pants;

šis atbalsta pasākums ir vērtēts Valsts kontroles 23.08.2021. revīzijas starpziņojumā “Atbalsta pasākumi nodokļu jomā Covid-19 krīzes skartajiem nodokļu maksātājiem – pārmaksātā PVN paātrinātā atmaksa un nodokļu samaksas termiņu pagarināšana līdz trim gadiem”. Pieejams: <https://lrvk.gov.lv/lv/revizijas/revizijas/noslegtas-revizijas/atbalsta-pasakumi-nodoklu-joma-covid-19-krizes-skartajiem-nodoklu-maksatajiem-parmaksata-pvn-paatrinata-atmaksa-un-nodoklu-samaksas-terminu-pagarinasana-lidz-trim-gadiem> [skatīts 19.07.2022.].

¹⁹⁴ Ministru kabineta 27.05.2021. rīkojums Nr.342 “Par finanšu līdzekļu piešķiršanu no valsts budžeta programmas “Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem””.

1.pielikums. Covid-19 seku mazināšanas atbalsta pasākumu klasifikācijas piemēri

Finanšu ministrija, sniedzot pārskatu par kopējā atbalsta apjomu, izmanto šādas grupas:

- atbalsts nodokļu jomā, t.sk. nodokļu samaksas termiņa pagarinājums;
- atbalsts pabalstu jomā, t.sk. algu subsīdijas, vienreizējs pabalsts senioriem;
- atbalsts aizdevumu un garantiju jomā, t.sk. aizdevumi apgrozāmiem līdzekļiem, kredītu garantijas;
- atbalsts nozarēm, t.sk. veselības nozarei, satiksmes nozarei, zemkopības nozarei, kultūras nozarei; granti apgrozāmajiem līdzekļiem;
- Eiropas Savienības fondu finansējuma atbalsts¹⁹⁵.

Fiskālās disciplīnas padome savos regulārajos monitoringa ziņojumos lieto šādas grupas:

- atbalsts iedzīvotājiem un darbaspēkam, t.sk. dīkstāves pabalsts, dažāda veida pabalsti;
- atbalsts uzņēmējiem, t.sk. atbalsts saistībā ar nodokļu maksājumu termiņiem, granti apgrozāmiem līdzekļiem, aizdevumi apgrozāmiem līdzekļiem;
- atbalsts valsts un akciju sabiedrību sektoram, t.sk. atbalsts aviopārvadājumu nozarei, atbalsts veselības aprūpes nozarei, atbalsts kultūras nozarei un sportam¹⁹⁶.

Latvijas Bankas publikācijā piedāvāts šāds ekonomikas atbalsta instrumentu grupējums:

- neatmaksājama palīdzība, t.sk. granti, subsīdijas un pabalsti;
- atbalsts uzņēmumiem izdevumu mazināšanai, t.sk. nodokļu pasākumi;
- parāda instrumenti likviditātes nodrošināšanai, t.sk. apgrozāmo līdzekļu aizdevumi, garantijas¹⁹⁷.

Ekonomikas ministrija tīmekļvietnē sadaļā par atbalsta programmām Covid-19 krīzē skartajiem uzņēmumiem publicējusi sarakstu “Būtiskākās atbalsta programmas Covid-19 seku mazināšanai”, kurā atbalsta programmas grupējusi pa tās administrējošām institūcijām, piemēram:

- Valsts ieņēmumu dienests – atbalsts algu subsīdijai, dīkstāves atbalsts, grants apgrozāmajiem līdzekļiem, nodokļa termiņa pagarināšana;
- Altum – apgrozāmo līdzekļu aizdevumi, garantijas banku kredīta brīvdienām, kapitāla fonds lielajiem komersantiem u.c.;
- Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra – atbalsts Covid-19 krīzes skartajiem tirdzniecības un sporta centriem un kultūras, atpūtas un izklaides vietām u.c.;

¹⁹⁵ Finanšu ministrija. Piešķirto valsts budžeta līdzekļu sadalījums un izlietojums Covid-19 laikā. Pieejams: <https://www.fm.gov.lv/lv/pieskirto-valsts-budzeta-lidzeklu-sadalijums-un-izlietojums-covid-19-laika> [skatīts 06.07.2022.].

¹⁹⁶ Fiskālās disciplīnas padome. Monitoringa ziņojums Nr.15. (17.08.–20.09.2021.). Pieejams: <https://www.fdp.gov.lv/lv/publikacijas-un-parskati/monitoringa-zinojumi> [skatīts 06.07.2022.].

¹⁹⁷ Brusārde Baiba. Uzņēmējdarbība Covid-19 gadā: krīze un atbildes. 28.04.2021. Pieejams: <https://www.makroekonomika.lv/uznemejdarbiba-covid-19-gada-krize-un-atbildes> [skatīts 05.07.2022.].

- cits – atbalsts tūrisma operatoriem repatriācijas izmaksu segšanai; atbalsts nomas maksas segšanai; piemaksa ģimstāves atbalstam par apgādībā esošu bērnu, slimības lapas Covid-19 inficētajiem u.c.¹⁹⁸.

Latvijas Universitātes zinātniskajā monogrāfijā “Latvijas tautsaimniecība pandēmijas ēnā un pēckrīzes izrāviena iespējas” Valdis Dombrovskis savā pētījumā ES atbildes reakciju krīzei grupē četros blokos:

- atbalsts Eiropas Savienības dalībvalstu veselības aprūpes sistēmām;
- atbalsts pētījumiem drošu vakcīnu izstrādei;
- pārrobežu personu un kravu kustības koordinācija;
- atbalsts krīzes ekonomisko seku pārvarēšanai.¹⁹⁹

Inna Šteinbuka un Normunds Malnačs monogrāfijā “Latvijas tautsaimniecība pandēmijas ēnā un pēckrīzes izrāviena iespējas” savā pētījumā izmanto Finanšu ministrijas dalījumu, bet Baltijas valstu salīdzinājumam šādu valsts atbalsta grupējumu no Eiropas fiskālā monitora: diskrecionārie (jeb tiešie) pasākumi; likviditātes pasākumi²⁰⁰.

Valsts kontrole finanšu revīzijās²⁰¹ ar Covid-19 izplatību saistītā valsts apdraudējuma un tā seku novēršanas un pārvarēšanas pasākumus ir klasificējusi šādi:

- atbalsts iedzīvotājiem, tostarp ģimstāves pabalsti un piemaksa pie ģimstāves pabalsta par bērniem, atbalsts par ģimstāvi un algu subsīdijas, slimības pabalsts 1.–10.diena, slimības palīdzības pabalsts un piemaksa pie tā par bērnu, bezdarbnieku palīdzības pabalsts, pagarināts vecāku pabalsta maksāšanas termiņš, darba samaksa vai piemaksas veselības, iekšlietu, labklājības, tieslietu, izglītības nozares darbiniekiem;
- atbalsts tautsaimniecībai, tostarp atbalsts uzņēmējiem aizdevumu un garantiju veidā, atbalsts veselības nozarei, satiksmes, t.sk. aviācijas nozarei, zemkopības nozarei, kultūras nozarei, izglītības un zinātnes nozarei;
- izdevumi epidemioloģiskās situācijas risināšanai, tostarp individuālo aizsarglīdzekļu un dezinfekcijas līdzekļu centralizēta iegāde, iedzīvotāju apziņošana un citi ar Covid-19 izplatības ierobežošanu tieši saistīti izdevumi.

¹⁹⁸ Ekonomikas ministrija. Atbalsta programmas Covid-19 krīzē skartajiem uzņēmumiem. Būtiskākās atbalsta programmas Covid-19 seku mazināšanai. Pieejams: <https://www.em.gov.lv/lv/citas-atbalsta-programmas-covid-19-krize-skartajiem-uznemumiem> [skatīts 05.07.2022.].

¹⁹⁹ Dombrovskis Valdis. Eiropas un Latvijas ekonomiskās attīstības perspektīvas Covid-19 pēckrīzes periodā un Eiropas finansējuma sniegtās iespējas. Latvijas tautsaimniecība pandēmijas ēnā un pēckrīzes izrāviena iespējas. Zin. red. I. Šteinbuka, Latvijas Universitāte, 2021, 60.–80.lp.

²⁰⁰ Šteinbuka Inna, Malnačs Normunds. Valsts atbalsts pandēmijas laikā un fiskālās ilgtspējas riski. Latvijas tautsaimniecība pandēmijas ēnā un pēckrīzes izrāviena iespējas. Zin. red. I. Šteinbuka, Latvijas Universitāte, 2021, 171.–184.lp.

²⁰¹ Valsts kontroles 15.09.2021. finanšu revīzijas “Par Latvijas Republikas 2020.gada saimnieciskā gada pārskatu” ziņojums.

2.pielikums. Atbalsta programmas uzņēmējdarbībai un nodarbinātajiem Covid-19 krīzes pārvarēšanai un tām 2020. un 2021.gadā piešķirtais finansējums

Atbildīgā ministrija	Atbalsta sniedzējs	Atbalsta veids	Atbalsta programmas nosaukums	Ar Ministru kabineta rīkojumu paredzētais valsts budžeta finansējums atbalsta saņēmējiem, euro		Valsts budžetā piešķirtais finansējums atbalsta saņēmējiem ²⁰² , euro		Atbalsta saņēmējiem piešķirtais atbalsts, euro		Atbalsta saņēmējiem piešķirtais atbalsts (publiski pieejamā informācija par atbalsta saņēmējiem), euro	
				2020.gads	2021.gads	2020.gads	2021.gads	2020.gads	2021.gads	2020.gads	2021.gads
Ekonomikas ministrija	Altum	Aizdevums	1. Apgrozāmo līdzekļu aizdevumi ²⁰³	50 000 000	10 000 000 ²⁰⁴	50 000 000	10 000 000	79 105 935	13 993 049	79 105 935	13 993 049
	Altum	Garantija	2. Kredīta brīvdienu garantijas ²⁰⁵	25 000 000		25 000 000		32 340 909	7 313 994	32 340 909	7 313 994
	Altum	Garantija	3. Portfelgarantijas ²⁰⁶	25 000 000		25 000 000		1 559 481 ²⁰⁷	29 500 ²⁰⁷	85 682 ²⁰⁸	15 686 ²⁰⁸
	Altum	Ieguldījums kapitālā	4. Altum kapitāla fonds ²⁰⁹	50 000 000		25 000 000		-	32 865 000		32 865 000
	Altum	Garantija	5. Garantijas lielajiem komersantiem ²¹⁰	40 000 000		20 000 000		Finansējums pārdalīts ar Covid-19 seku mazināšanu tieši nesaistītas programmas finansēšanai		-	-
	Altum	Aizdevums	6. Krīzes aizdevumi un to procentu likmju subsīdijas lielajiem un vidējiem komersantiem konkurētspējas veicināšanai ²¹¹	50 000 000		25 000 000		Finansējums pārdalīts ar Covid-19 seku mazināšanu tieši nesaistītas programmas finansēšanai		-	-

²⁰² Ar Finanšu ministrijas rīkojumu piešķirtais atbalsta programmas finansējums atbalsta saņēmējiem.

²⁰³ Papildus piesaistīts finansējums no Eiropas Investīciju bankas 45 miljonu euro apmērā; [MK 25.03.2020. rīkojums Nr.122](#).

²⁰⁴ [MK 23.02.2021. rīkojuma Nr.103 1.2.apakšpunkts](#).

²⁰⁵ Garantijas var piešķirt par lielāku summu, nekā piešķirts finansējums, ņemot vērā sagaidāmos zaudējumus; [MK 25.03.2020. rīkojums Nr.122](#).

²⁰⁶ [MK 25.03.2020. rīkojums Nr.122](#).

²⁰⁷ Piešķirto garantiju maksimālā summa.

²⁰⁸ Faktiski izsniegto garantiju summa.

²⁰⁹ Fondā publiskais finansējums nepārsniedz 50 procentus no kopējā fonda kapitāla; [MK 15.07.2020. rīkojums Nr.389](#).

²¹⁰ MK 14.07.2020. noteikumi Nr.454 "Noteikumi par garantijām lielajiem komersantiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība" (spēkā līdz 09.07.2021.);

zaudējuši spēku ar MK 06.07.2021. noteikumiem Nr.505 "Par atsevišķu Ministru kabineta noteikumu atzīšanu par spēku zaudējušiem"; [MK 14.07.2020. sēdes protokols Nr.44, 33.§ 3.punkts](#).

²¹¹ MK 10.11.2020. noteikumi Nr.677 "Noteikumi par aizdevumiem un to procentu likmju subsīdijām komersantiem konkurētspējas veicināšanai" (spēkā līdz 09.07.2021.);

SITUĀCIJAS IZPĒTE PAR ATBALSTA PROGRAMMĀM UZŅĒMĒJDARBĪBAI UN
NODARBINĀTAJĒM COVID-19 KRĪZES PĀRVARĒŠANAI

Atbildīgā ministrija	Atbalsta sniedzējs	Atbalsta veids	Atbalsta programmas nosaukums	Ar Ministru kabineta rīkojumu paredzētais valsts budžeta finansējums atbalsta saņēmējiem, euro		Valsts budžetā piešķirtais finansējums atbalsta saņēmējiem ²⁰² , euro		Atbalsta saņēmējiem piešķirtais atbalsts, euro		Atbalsta saņēmējiem piešķirtais atbalsts (publiski pieejamā informācija par atbalsta saņēmējiem), euro	
				2020.gads	2021.gads	2020.gads	2021.gads	2020.gads	2021.gads	2020.gads	2021.gads
	Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra	Grants	7. Atbalsts preču un pakalpojumu eksportētājiem ²¹²	51 000 000		40 000 000		30 385 753		30 385 753	
	Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra	Grants	8. Atbalsts tūrisma nozares saimnieciskās darbības veicējiem ²¹³	19 360 000	2 555 465	19 360 000	2 113 831	16 281 521	1 955 661	18 229 848	
	Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra	Grants	9. Grantu izmaksa sporta centriem ²¹⁴		8 000 000		6 471 530		6 395 757		6 368 837
	Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra	Grants	10. Grantu izmaksa tirdzniecības centriem ²¹⁵		20 000 000		8 024 148		7 863 548		7 863 548
	Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra	Grants	11. Izmaksas par personu izmitināšanu tūristu mītnēs ²¹⁶		2 173 500		147 088		142 376		142 376 ²¹⁷
Finanšu ministrija	Valsts ieņēmumu dienests	Grants	12. Algu subsīdijas ²¹⁸	142 344 070 ²¹⁹	842 400 000 ²²⁰	94 630 701	728 279 522	2 334 961	32 712 878	2 336 732	32 137 302
			13. Dīkstāves atbalsts ²¹⁸ Covid-19 pandēmijas 1.vilnis Covid-19 pandēmijas 2.vilnis					60 502 023	135 882 320	59 530 352	108 515 748

zaudējuši spēku ar MK 06.07.2021. noteikumiem Nr.505 “Par atsevišķu Ministru kabineta noteikumu atzīšanu par spēku zaudējušiem”; [MK 10.11.2020. sēdes protokols Nr.70, 32.§ 5. un 6.punkts](#).

²¹² [MK 11.08.2020. rīkojums Nr.415](#).

²¹³ [MK 11.08.2020. rīkojums Nr.415](#); [MK 14.07.2020. noteikumu Nr.455 3.punkts](#); [MK 14.01.2021. rīkojums Nr.20](#).

²¹⁴ [MK 27.05.2021. rīkojums Nr.346](#).

²¹⁵ [MK 27.05.2021. rīkojums Nr.347](#).

²¹⁶ [MK 22.12.2020. rīkojums Nr.796](#).

²¹⁷ Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras sniegtā informācija, kas nav publiski pieejama.

²¹⁸ Programmas saturisko ietvaru sagatavoja Ekonomikas ministrija.

²¹⁹ [MK 27.03.2020. rīkojums Nr.137](#); [MK 01.12.2020. rīkojums Nr.702](#).

²²⁰ [MK 16.12.2020. rīkojums Nr.775](#); [MK 14.01.2021. rīkojums Nr.23](#); [MK 26.02.2021. rīkojums Nr.128](#); [MK 24.03.2021. rīkojums Nr.188](#); [MK 21.04.2021. rīkojums Nr.262](#); [MK 13.05.2021. rīkojums Nr.319](#); [MK 15.06.2021. rīkojums Nr.415](#); [MK 11.11.2021. rīkojums Nr.822](#).

SITUĀCIJAS IZPĒTE PAR ATBALSTA PROGRAMMĀM UZŅĒMĒJDARBĪBAI UN
NODARBINĀTAJĒM COVID-19 KRĪZES PĀRVARĒŠANAI

Atbildīgā ministrija	Atbalsta sniedzējs	Atbalsta veids	Atbalsta programmas nosaukums	Ar Ministru kabineta rīkojumu paredzētais valsts budžeta finansējums atbalsta saņēmējiem, euro		Valsts budžetā piešķirtais finansējums atbalsta saņēmējiem ²⁰² , euro		Atbalsta saņēmējiem piešķirtais atbalsts, euro		Atbalsta saņēmējiem piešķirtais atbalsts (publiski pieejamā informācija par atbalsta saņēmējiem), euro	
				2020.gads	2021.gads	2020.gads	2021.gads	2020.gads	2021.gads	2020.gads	2021.gads
			14. Atbalsts apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai ²¹⁸					22 552	513 128 292	48 022 443	465 964 869
	Publiskas personas un publiskas personas kontrolētas kapitālsabiedrības	Grants	15. Nomas maksas atbrīvojums vai samazinājums (noteikumi, kas spēkā līdz 17.07.2020. ; noteikumi, kas spēkā no 18.07.2020.)	-	-	-	-	5 142 412 ²²¹	3 816 905 ²²¹	2 895 507 ²²²	2 542 722 ²²²
Kultūras ministrija	Altum	Aizdevums/ Grants	16. Atbalsts mākslas, izklaides un atpūtas nozaru komersantiem ²²³		6 000 000		5 670 000	-	Aizdevums: 1 140 076 Grants: 740 906		Aizdevums: 1 140 076 Grants: 740 906
	Valsts kultūrkapitāla fonds	Stipendija	17. Radošo personu nodarbinātības programma ²²⁴ 2020.gads 2021.gads	2 079 908	4 067 148	2 040 820	4 171 706	1 936 262	3 986 202	1 981 454 ²²⁵	3 999 450 ²²⁵
	Valsts kultūrkapitāla fonds	Grants	18. Biļešu kompensācija kultūras pasākumu rīkotājiem ²²⁶		2 545 862		2 508 352		2 508 348		2 508 349
	Valsts kultūrkapitāla fonds	Grants	19. Kultūras institūciju ilgtspēja ²²⁷ 2020.gads 2021.gads	2 400 000	3 000 000	2 400 000	2 949 540	2 349 180	2 816 010	2 349 180	2 816 011

²²¹ Finanšu ministrijas 17.06.2022. vēstule Nr.1.2-8/15-2/1888.

²²² Publiski pieejama ir informācija tikai par *de minimis* atbalsta saņēmējiem.

²²³ [MK 23.02.2021. rīkojums Nr.107.](#)

²²⁴ [MK 05.06.2020. rīkojums Nr.303](#); [MK 17.11.2020. protokols Nr.73, 27.§](#); [MK 23.02.2021. rīkojums Nr.109](#); FM 19.04.2021. rīkojums Nr.230 (apropriācijas rezerve); [MK 10.08.2021. rīkojums Nr.521.](#)

²²⁵ Piešķirtais atbalsts var mainīties, ņemot vērā pēc atbalsta piešķiršanas atmaksātās summas.

²²⁶ [MK 22.03.2021. rīkojums Nr.181](#); [MK 28.04.2021. rīkojums Nr.279](#); [MK 07.07.2021. rīkojums Nr.496](#); [MK 16.11.2021. rīkojums Nr.844](#); [MK 14.12.2021. rīkojums Nr.953.](#)

²²⁷ [MK 18.06.2020. rīkojums Nr.339](#); [MK 14.01.2021. rīkojums Nr.21.](#)

SITUĀCIJAS IZPĒTE PAR ATBALSTA PROGRAMMĀM UZŅĒMĒJDARBĪBAI UN
NODARBINĀTAJIEM COVID-19 KRĪZES PĀRVARĒŠANAI

Atbildīgā ministrija	Atbalsta sniedzējs		Atbalsta veids	Atbalsta programmas nosaukums	Ar Ministru kabineta rīkojumu paredzētais valsts budžeta finansējums atbalsta saņēmējiem, euro		Valsts budžetā piešķirtais finansējums atbalsta saņēmējiem ²⁰² , euro		Atbalsta saņēmējiem piešķirtais atbalsts, euro		Atbalsta saņēmējiem piešķirtais atbalsts (publiski pieejamā informācija par atbalsta saņēmējiem), euro	
					2020.gads	2021.gads	2020.gads	2021.gads	2020.gads	2021.gads	2020.gads	2021.gads
Zemkopības ministrija	Lauku dienests	atbalsta	Grants	20. Atbalsts ražotājiem un citiem uzņēmumiem lauksaimniecības, zivsaimniecības un pārtikas nozarē, tajā skaitā: 2020.gads	35 500 000	25 500 000	29 471 997	8 685 465	29 443 600	8 683 808	29 410 682	8 683 809
				cūkkopības nozarē		12 700 000		5 861 452		5 861 452		5 861 452
				mājputnu nozarē		9 350 000		1 800 092		1 800 092		1 800 092
				mikrozaļumu ražošanas un zvejniecības un akvakultūras nozarē		650 000		172 608		172 607		172 608
				liellopu audzēšanas nozarē		2 800 000		851 313		849 657		849 657
	Lauku dienests	atbalsta	Grants	21. Lauku saimniecību riska pārvaldībai	5 000 000		4 999 998		4 999 944		4 999 944	
	Lauku dienests	atbalsta	Grants	22. Kredītprocentu dzēšana (lauksaimniecības nozarē) ²²⁸ (Ministru kabineta noteikumu grozījumi 2020.gadā – Nr.209 , Nr.746 ; 2021.gadā)	5 000 000	12 000 000	5 000 000	7 882 818 ²²⁹	3 097 226	7 882 818	3 097 226	7 882 818
	Altum		Garantija	23. Garantiju programma lauksaimniecībai		7 000 000		7 000 000	-	-	-	-
	Lauku dienests	atbalsta	Grants	24. Atbalsts mazo un vidējo kooperatīvo sabiedrību attīstībai		680 000		260 000 ²³⁰		260 000		260 000
	Lauku dienests	atbalsta	Grants	25. Atbalsts īso piegādes ķēžu digitālās platformas pieejamībai		320 000		319 976		319 976		319 976

²²⁸ Uzņēmumu likviditātes un naudas plūsmas saglabāšanai, Latvijas Lauku attīstības programmā 2014.–2020. gadam uzsāktu investīciju projektu īstenošanai un finansiālā sloga mazināšanai lauku saimniecībām un uzņēmumiem.

²²⁹ Finansējumā iekļauta no atbalsta programmas “Atbalsts mazo un vidējo kooperatīvo sabiedrību attīstībai” novirzītā summa 20 000 euro apmērā.

²³⁰ Atbalsta pieteikuma atsaukuma dēļ finansējums samazināts par 20 000 euro apmērā, kas tika novirzīts atbalsta programmai “Atbalsts mazo un vidējo kooperatīvo sabiedrību attīstībai”.

SITUĀCIJAS IZPĒTE PAR ATBALSTA PROGRAMMĀM UZŅĒMĒJDARBĪBAI UN
NODARBINĀTAJĒM COVID-19 KRĪZES PĀRVARĒŠANAI

Atbildīgā ministrija	Atbalsta sniedzējs	Atbalsta veids	Atbalsta programmas nosaukums	Ar Ministru kabineta rīkojumu paredzētais valsts budžeta finansējums atbalsta saņēmējiem, <i>euro</i>		Valsts budžetā piešķirtais finansējums atbalsta saņēmējiem ²⁰² , <i>euro</i>		Atbalsta saņēmējiem piešķirtais atbalsts, <i>euro</i>		Atbalsta saņēmējiem piešķirtais atbalsts (publiski pieejamā informācija par atbalsta saņēmējiem), <i>euro</i>	
				2020.gads	2021.gads	2020.gads	2021.gads	2020.gads	2021.gads	2020.gads	2021.gads
			Kopā:	502 683 978	946 241 975	367 903 516	794 483 976	269 501 759	784 437 424	314 771 647	706 074 526
		Situācijas izpētē detalizētāk analizētās atbalsta programmas (2021.gads)	Pavisam kopā:	1 448 925 953		1 162 387 492		1 053 939 183		1 020 846 173	

3.pielikums. Covid-19 izraisītās krīzes skartajiem nomniekiem 2020. un 2021.gadā sniegtais atbalsts, *euro*

Atbalsta sniedzēja resors/ atbalsta sniedzējs ²³¹	2020.gadā sniegtais atbalsts, <i>euro</i>	2021.gadā sniegtais atbalsts, <i>euro</i>
Aizsardzības ministrija	3396	840
Ārlietu ministrija	3011	3802
Ekonomikas ministrija	18 466	84 369
Finanšu ministrija	1 172 582	849 803
Iekšlietu ministrija	2230	1679
Izglītības un zinātnes ministrija	818	47 087
Kultūras ministrija ²³²	106 425	84 541
Labklājības ministrija	1802	11 664
Satiksmes ministrija	427 758	172 039
Tieslietu ministrija	4473	2924
Veselības ministrija	63 603	26 013
Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija	3430	15 502
Zemkopības ministrija	74 199	38324
Banku augstskola	1210	
Daugavpils Universitāte	22 652	
Latvijas Lauksaimniecības universitāte	18 998	28 382
Latvijas Universitāte	206 440	189 159
Latvijas Zinātņu akadēmija	16 741	14 143
Liepājas Universitāte	1263	2430
Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija	1249	1010
Rīgas Stradiņa universitāte	- ²³³	37 975
Rīgas Tehniskā universitāte	56 376	177 594
Ventspils brīvostas pārvalde	27 730	214
Rīgas brīvostas pārvalde	90 518	512 428
Rēzeknes speciālās ekonomiskās zonas pārvalde	86	-
Kopā valsts institūcijas, valsts augstskolas, brīvostas un speciālās ekonomiskās zonas	2 325 456	2 301 922
Pašvaldības	2 816 956	1 514 983
Kopā	5 142 412	3 816 905

²³¹ Ministrijas sniedz informāciju arī par to padotības iestādēm un kontrolētajām kapitālsabiedrībām.

²³² Tajā skaitā J.Vītola Latvijas Mūzikas akadēmija, Latvijas Kultūras akadēmija.

²³³ Iekļauts Veselības ministrijas sniegtā atbalsta summā.

4.pielikums. Uzņēmumu neto apgrozījuma izmaiņas 2020. un 2021.gadā (salīdzinājumā ar 2019.gadu) sadalījumā pa nozarēm

Nozare	Neto apgrozījuma izmaiņas (2020.gads salīdzinājumā ar 2019.gadu), %		Atbalstu saņēmušo uzņēmumu proporcija 2020.gadā, %		Neto apgrozījuma izmaiņas (2021.gads salīdzinājumā ar 2019.gadu), %		Atbalstu saņēmušo uzņēmumu proporcija 2021.gadā, %	
	Atbalstu saņēmušie uzņēmumi	Atbalstu nesaņēmušie uzņēmumi	No visiem nozares uzņēmumiem	No visiem atbalstu saņēmušajiem uzņēmumiem	Atbalstu saņēmušie uzņēmumi	Atbalstu nesaņēmušie uzņēmumi	No visiem nozares uzņēmumiem	No visiem atbalstu saņēmušajiem uzņēmumiem
Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība	-62,6	-6,9	12	6,3	-40,1	2,2	17	5,2
Apstrādes rūpniecība	-2,2	5,6	12	9,4	-0,1	28,2	20	9,3
Būvniecība	-21,9	-6,2	7	6,0	-25,0	-9,2	19	8,7
Citi pakalpojumi	-16,6	2,4	16	4,7	-28,5	20,0	33	5,8
Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana	-26,3	8,5	1	0,0	-11,8	19,2	3	0,1
Finanšu un apdrošināšanas darbības	43,7	-15,7	2	0,3	54,4	187,5	2	0,1
Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde	-1,9	6,0	6	0,2	-3,3	10,5	16	0,3
Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	-8,4	1,7	6	3,4	-10,0	12,9	10	3,3
Izglītība	-17,3	-2,5	19	2,8	-18,5	4,2	30	2,7
Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	-39,6	-6,6	40	13,1	-44,0	7,8	46	7,4

SITUĀCIJAS IZPĒTE PAR ATBALSTA PROGRAMMĀM UZŅĒMĒJDARBĪBAI UN
NODARBINĀTAJĒM COVID-19 KRĪZES PĀRVARĒŠANAI

Nozare	Neto apgrozījuma izmaiņas (2020.gads salīdzinājumā ar 2019.gadu), %		Atbalstu saņēmušo uzņēmumu proporcija 2020.gadā, %		Neto apgrozījuma izmaiņas (2021.gads salīdzinājumā ar 2019.gadu), %		Atbalstu saņēmušo uzņēmumu proporcija 2021.gadā, %	
	Atbalstu saņēmušie uzņēmumi	Atbalstu nesaņēmušie uzņēmumi	No visiem nozares uzņēmumiem	No visiem atbalstu saņēmušajiem uzņēmumiem	Atbalstu saņēmušie uzņēmumi	Atbalstu nesaņēmušie uzņēmumi	No visiem nozares uzņēmumiem	No visiem atbalstu saņēmušajiem uzņēmumiem
Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	-1,1	-5,1	16	5,7	3,8	16,3	20	5,4
Mājsaimniecību kā darba devēju darbība; pašpatēriņa preču ražošana un pakalpojumu sniegšana individuālajās mājsaimniecībās	66,2	8,6	14	0,0	48,1	-24,2	13	0,0
Māksla, izklaide un atpūta	-48,4	-5,1	29	6,7	-75,3	21,1	42	5,3
Operācijas ar nekustamo īpašumu	-35,9	-5,4	4	2,9	-5,0	14,1	7	3,5
Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	-15,3	1,2	7	8,8	-8,3	-3,6	13	10,1
Transports un uzglabāšana	-40,6	-10,6	10	5,3	-27,5	-2,9	17	5,6
Ūdens apgāde; notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija	-1,3	1,2	5	0,2	-22,1	3,3	8	0,2
Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts	-19,9	0,2	10	20,7	5,8	20,0	22	25,8

SITUĀCIJAS IZPĒTE PAR ATBALSTA PROGRAMMĀM UZŅĒMĒJDARBĪBAI UN
NODARBINĀTAJĒM COVID-19 KRĪZES PĀRVARĒŠANAI

Nozare	Neto apgrozījuma izmaiņas (2020.gads salīdzinājumā ar 2019.gadu), %		Atbalstu saņēmušo uzņēmumu proporcija 2020.gadā, %		Neto apgrozījuma izmaiņas (2021.gads salīdzinājumā ar 2019.gadu), %		Atbalstu saņēmušo uzņēmumu proporcija 2021.gadā, %	
	Atbalstu saņēmušie uzņēmumi	Atbalstu nesaņēmušie uzņēmumi	No visiem nozares uzņēmumiem	No visiem atbalstu saņēmušajiem uzņēmumiem	Atbalstu saņēmušie uzņēmumi	Atbalstu nesaņēmušie uzņēmumi	No visiem nozares uzņēmumiem	No visiem atbalstu saņēmušajiem uzņēmumiem
Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	-16,7	-1,8	12	0,1	-20,7	8,9	14	0,0
Veselība un sociālā aprūpe	-2,3	11,6	20	3,4	-0,1	48,8	10	1,2
Kopā	-20,3	-1,4	11	100,0	-5,0	21,6	18	100,0

Datu avots: Valsts ieņēmumu dienesta dati par komersantu darbības nozarēm (atskaite “[Komersantu iepriekšējos trīs taksācijas gados samaksāto VID administrēto nodokļu kopsummas](#)”);

Uzņēmumu reģistra informācija par uzņēmumu gada pārskatu finanšu datiem ([Gada pārskatu finanšu dati – Peļņas vai zaudējumu aprēķini](#), 21.06.2022. dati);
atbalsta sniedzēju tīmekļvietnēs publicētā informācija par atbalsta saņēmējiem.

5.pielikums. Ar Covid-19 ierobežojumiem saistītie kritēriji²³⁴

Atbalsta veids	Ieņēmumu samazinājums	Periods ieņēmumu samazinājuma noteikšanai un citi nosacījumi/kritēriji atbalsta saņemšanai
Granti		
Atbalsts apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai	ne mazāk kā 20 % vai 30 %	Agrozījuma samazinājums ir saistīts ar saimnieciskās darbības ierobežojumiem (Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai), un apgrozījums ir samazinājies atbilstoši vienam no minētajiem nosacījumiem: 1. atbalsta perioda mēnesī vismaz par 20 %, salīdzinot ar vidējo apgrozījumu 2021.gada jūlijā, augustā un septembrī kopā; 2. atbalsta perioda mēnesī vismaz par 30 %, salīdzinot ar apgrozījumu 2019.gada atbilstošajā kalendāra mēnesī, un apgrozījums 2021.gadā vismaz trīs mēnešus ir pārsniedzis 10 % no 2019.gada atbilstošā kalendāra mēneša apgrozījuma.
Diktāves atbalsts	ne mazāk kā 20 % vai 30 %	Ieņēmumu no saimnieciskās darbības samazinājums ir saistīts ar saimnieciskās darbības ierobežojumiem, un ieņēmumi ir samazinājušies atbilstoši vienam no minētajiem nosacījumiem: 1. konkrētajā atbalsta mēnesī, salīdzinot ar mēneša vidējiem ieņēmumiem 2020. gada augustā, septembrī un oktobrī, kuros uzņēmums faktiski darbojies, ir samazinājušies ne mazāk kā par 20 %; 2. konkrētajā atbalsta mēnesī, salīdzinot ar 2019. gada attiecīgā mēneša ieņēmumiem, ir samazinājušies ne mazāk kā par 30 %.
Algu subsīdijas	ne mazāk kā 20 % vai 30 %	Ieņēmumu no saimnieciskās darbības samazinājums ir saistīts ar saimnieciskās darbības ierobežojumiem, un ieņēmumi no 09.11.2020. līdz 30.06.2021., no 01.10.2021. līdz 31.12.2021. ir samazinājušies atbilstoši vienam no minētajiem nosacījumiem: 1. konkrētajā atbalsta mēnesī, salīdzinot ar atbilstošo mēnesi, kad nodokļu maksātājs faktiski darbojies, ne mazāk kā par 20 %; 2. konkrētajā atbalsta mēnesī, salīdzinot ar 2019.gada attiecīgā mēneša ieņēmumiem, ir samazinājušies ne mazāk kā par 30 %.
Biļešu kompensācija kultūras pasākumu rīkotājiem	nav noteikts	Atbalsts bija paredzēts kultūras pasākumu rīkotājiem: 1.kuri Covid-19 noteikto ierobežojumu dēļ bija spiesti atcelt izziņotos publiskos kultūras pasākumus ar norisi no 09.11.2020. līdz 31.12.2021.; 2. kuriem pēc pasākuma izziņošanas (pasākums izziņots līdz 15.06.2021.) saskaņā ar normatīvo aktu prasībām ir noteiktas tādas epidemioloģiskās drošības prasības pasākuma norisei, kas liedz personai apmeklēt pasākumu, jo personai nav sadarbspējīga vakcinācijas, pārslimošanas vai testēšanas sertifikāta (Covid-19 sertifikāts); 3. kuri, lai nodrošinātu epidemioloģiskās prasības, bija spiesti samazināt izziņotā un pārdošanā izliktā pasākuma ar norisi no 11.10.2021. līdz 11.01.2022. apmeklētāju skaitu, daļai skatītāju anulējot biļetes, kultūras pasākumu rīkotājiem daļēji atmaksājot naudu par skatītājam atmaksāto nesaņemtā pakalpojuma biļetes cenu (līdz 11.10.2021. pārdotajām biļetēm) u.c.
Kultūras institūciju ilgtspēja	vismaz 30 %	Neto apgrozījums ir krities par vismaz 30 % 2020.gadā salīdzinājumā ar 2019.gadu.
Grantu izmaksa sporta centriem	vismaz 60 %	Agrozījuma kopsumma samazinājusies par vismaz 60 % vienā no laika posmiem: 1. 2020. gada decembrī, 2021. gada janvārī, februārī, martā, aprīlī un maijā, salīdzinot ar 2019. gada oktobri, novembri, decembri un 2020. gada janvāri, februāri, martu; 2. 2021. gada janvārī, februārī, martā, aprīlī un maijā, salīdzinot ar 2020. gada jūliju, augustu, septembri, oktobri un novembri.
Grantu izmaksa tirdzniecības centriem	vismaz 30 %	Rēķinu kopsumma samazinājusies par vismaz 30 % vienā no laika posmiem: 1. 2020. gada decembrī un 2021. gada janvārī, februārī un martā, salīdzinot ar 2019. un 2020. gada vai 2018. un 2019. gada attiecīgajiem mēnešiem; 2. 2021. gada janvārī un februārī, salīdzinot ar 2020. gada novembri un decembri; 3. 2021. gada janvārī, februārī, martā un aprīlī, salīdzinot ar 2020. gada septembri, oktobri, novembri un decembri.
Atbalsts ražotājiem un citiem uzņēmumiem lauksaimniecības,	vismaz 5 % "ieņēmumu" atbalstam (aprēķins	Pieejams viens no atbalsta veidiem pēc atbalsta saņēmēja izvēles – negūto ieņēmumu (ieņēmumu atbalsts) vai nesegto patstāvīgo izmaksu atbalsts (izmaksu atbalsts).

²³⁴ Atbalsta piešķiršanas kritēriji norādīti uz 31.12.2021.

SITUĀCIJAS IZPĒTE PAR ATBALSTA PROGRAMMĀM UZŅĒMĒJDARBĪBAI UN NODARBINĀTAJĒM COVID-19 KRĪZES PĀRVARĒŠANAI

Atbalsta veids	Ieņēmumu samazinājums	Periods ieņēmumu samazinājuma noteikšanai un citi nosacījumi/kritēriji atbalsta saņemšanai
zivsaimniecības un pārtikas nozarē – cūkkopība	tiek veikts par nozari) vismaz 30 % “izmaksu” atbalstam (aprēķins tiek veikts individuāli katram pretendentam)	Ieņēmumu atbalstu piešķir, ja cūkkopības nozarē ražotāju kopējo ieņēmumu samazinājums ir vismaz 5 % kādā no šādiem laikposmiem: 1. no 01.11.2020. līdz 31.01.2021. salīdzinājumā ar ieņēmumiem cūkkopības nozarē vidēji trīs mēnešos 2019. gadā; 2. no 01.02.2021. līdz 30.04.2021. aprīlim salīdzinājumā ar ieņēmumiem cūkkopības nozarē vidēji trīs mēnešos 2019. gadā; 3. no 01.05.2021. līdz 31.07.2021. salīdzinājumā ar ieņēmumiem cūkkopības nozarē vidēji trīs mēnešos 2019. gadā; 4. no 01.08.2021. līdz 30.09.2021. salīdzinājumā ar ieņēmumiem cūkkopības nozarē vidēji divos mēnešos 2019. gadā. Informāciju par kopējo cūkkopības nozares ieņēmumu samazinājuma apmēru procentos aprēķina Zemkopības ministrija un publicē to oficiālajā izdevumā “Latvijas Vēstnesis”²³⁵. <u>Izmaksu atbalstu</u> var saņemt, ja uzņēmumam 2020.gada novembrī–2021.gada aprīlī vai 2021.gada maijā–oktobrī salīdzinot ar attiecīgu periodu 2019.gadā neto apgrozījums samazinājies vismaz par 30 %. Izmaksu atbalstu piešķir 70 % apmērā no attiecināmajām izmaksām jeb nesegtajām pastāvīgajām izmaksām (mazajiem un sīkajiem (mikro) uzņēmumiem – 90 %). Atbalsta pretendentam jāiesniedz zvērināta revidenta apstiprinātas operatīvās bilances, peļņas un zaudējumu aprēķins, kā arī zvērināta revidenta ziņojums par datu patiesuma atbilstību, tajā norādot atbalsta saņemšanai nepieciešamo informāciju. Atbalsta pretendents apņemas nepārtraukt darbību nozarē vismaz trīs mēnešus pēc atbalsta saņemšanas. Ja tas minētajā laikā pārtrauc darbību cūkkopības nozarē, dienests atgūst izmaksāto atbalstu.
Atbalsts ražotājiem un citiem uzņēmumiem lauksaimniecības, zivsaimniecības un pārtikas nozarē – liellopu nozare	nav noteikts²³⁶	Atbalsts tiesību aktā noteiktās atbalsta likmes (70 % no ieņēmumu samazinājuma) apmērā piešķirts par vienu pārvietotu liellopu katram atbalsta laikposmam (no 2020. gada oktobra līdz decembrim un no 2021. gada janvāra līdz martam) Atbalsta apmērs noteikts, pamatojoties uz Zemkopības ministrijas aprēķiniem par nozares ieņēmumu samazināšanos un ņemot vērā Lietuvas īstenoto atbalsta pasākumu ietekmi uz Latvijas liellopu audzētāju konkurētspēju.
Atbalsts ražotājiem un citiem uzņēmumiem lauksaimniecības, zivsaimniecības un pārtikas nozarē – mājputni	vismaz 5 % “ieņēmumu” atbalstam (aprēķins tiek veikts individuāli katram pretendentam) vismaz 30 % “izmaksu” atbalstam (aprēķins tiek veikts individuāli katram pretendentam)	Pieejami divi atbalsta veidi – negūto ieņēmumu (ieņēmumu atbalsts) vai nesegto patstāvīgo izmaksu atbalsts (izmaksu atbalsts). <u>Ieņēmumu atbalstu</u> piešķir, ja pretendenta vidējais neto apgrozījums primārajā lauksaimnieciskajā ražošanā vai lauksaimniecības produktu pārstrādē atbalsta periodā (2020. gada 1. marta līdz 2021. gada 31. maijam vai par laikposmu, kas minētajā periodā nav mazāks par diviem kalendāra mēnešiem) ir vismaz par 5 % zemāks salīdzinājumā ar neto apgrozījumu 2017.–2019. gada attiecīgajā periodā. Atbalstu piešķir par vidējo EBIT samazinājumu. <u>Izdevumu atbalstu</u> piešķir, ja pretendenta vidējais neto apgrozījums primārajā lauksaimnieciskajā ražošanā vai lauksaimniecības produktu pārstrādē, vai abās nozarēs kopā no 2020. gada 1. marta līdz 2021. gada 31. maijam vai šī perioda vienā vai vairākos mēnešos salīdzinājumā ar attiecīgo periodu 2019. gadā ir vismaz par 30 % mazāks. Izmaksu atbalstu piešķir 70 % apmērā no attiecināmajām izmaksām jeb nesegtajām fiksētajām izmaksām (mazajiem un sīkajiem (mikro) uzņēmumiem – 90 %). Atbalsta pretendentam jāiesniedz zvērināta revidenta apstiprinātas operatīvās bilances, peļņas un zaudējumu aprēķins, kā arī zvērināta revidenta ziņojums par datu patiesuma atbilstību, tajā norādot atbalsta saņemšanai nepieciešamo informāciju.
Atbalsts ražotājiem un citiem uzņēmumiem lauksaimniecības, zivsaimniecības un pārtikas nozarē – zvejniecība un akvakultūra	vismaz 30 % (aprēķins tiek veikts individuāli katram pretendentam)	Atbalstu varēja saņemt zvejniecības un akvakultūras nozares uzņēmumi, kuru neto apgrozījums nozarē no 2021. gada 1. janvāra līdz 31. maijam vai kādā no šā laikposma mēnešiem ir samazinājies vairāk nekā par 30 procentiem salīdzinājumā ar 2019. gada attiecīgo laikposmu. Atbalstu piešķir tieša maksājuma veidā 20 % apmērā no starpības, ko aprēķina, no neto apgrozījuma zvejniecības vai akvakultūras nozarē par laikposmu no 2021. gada 1. janvāra līdz 31. maijam atņemot neto apgrozījumu par 2019. gada attiecīgo laikposmu. Atbalsta saņēmējam jāpierāda neto apgrozījuma samazinājuma cēloniskā saikne ar Covid-19 izplatību, tostarp, iesniedzot dienestā pierādījumus par piegādes līgumiem.

²³⁵ Oficiālā izdevuma “Latvijas Vēstnesis” publikācija Nr. 2021/127.DA1, publikācija Nr. 2021/181.DA2 un publikācija Nr. 2021/225.DA6.

²³⁶ Kopējo nozares ieņēmumu samazinājums (%) ir norādīts Ministru kabineta noteikumu, kas nosaka šī atbalsta piešķiršanas kārtību, anotācijā un, pamatojoties uz to, ir noteiktas atbalsta likmes.

SITUĀCIJAS IZPĒTE PAR ATBALSTA PROGRAMMĀM UZŅĒMĒJDARBĪBAI UN NODARBINĀTAJĒM COVID-19 KRĪZES PĀRVARĒŠANAI

Atbalsta veids	Ieņēmumu samazinājums	Periods ieņēmumu samazinājuma noteikšanai un citi nosacījumi/kritēriji atbalsta saņemšanai
		Atbalsta pretendents jāiesniedz arī operatīvā bilance, peļņas un zaudējumu aprēķins, tostarp apgrozījumu apliecinājošie grāmatvedības dokumenti.
Atbalsts ražotājiem un citiem uzņēmumiem lauksaimniecības, zivsaimniecības un pārtikas nozarē – mikrozaļumu ražošana	vismaz 30 % (aprēķins tiek veikts individuāli katram pretendents)	Atbalstu varēja saņemt, ja neto apgrozījums mikrozaļumu ražošanas nozarē no 2020. gada 1. oktobra līdz 2021. gada 31. maijam vai kādā no šā laikposma mēnešiem ir samazinājies vairāk nekā par 30 % salīdzinājumā ar 2019. gada attiecīgo laika posmu. Atbalstu piešķir tieša maksājuma veidā 100 procentu apmērā no starpības, ko aprēķina, no neto apgrozījuma mikrozaļumu ražošanas nozarē par laika posmu no 2020. gada 1. oktobra līdz 2021. gada 31. maijam vai kādā no šā laikposma mēnešiem atņemot neto apgrozījumu par 2019. gada attiecīgo laika posmu. Atbalsta saņēmējam jāpierāda neto apgrozījuma samazinājuma cēloniskā saikne ar Covid-19 izplatību, tostarp, iesniedzot Lauku atbalsta dienestā pierādījumus par piegādes līgumiem. Atbalsta pretendents jāiesniedz arī operatīvā bilance, peļņas un zaudējumu aprēķins, tostarp neto apgrozījumu apliecinājošie grāmatvedības dokumenti.
Kreditprocentu dzēšana (lauksaimniecības nozarē)	nav noteikts	Atbalsts tika piešķirts primārās lauksaimniecības produkcijas ražotājiem, lauksaimniecības un mežsaimniecības pakalpojumu kooperatīvajām sabiedrībām, lauksaimniecības produktu pārstrādes komersantiem un pretendentiem, kas darbojas zvejniecībā un zvejas produktu apstrādē, jo tos ietekmēja Covid-19 izplatība, tā rezultātā notika pieprasījuma samazinājums eksporta noieta tirgos, kavējumi izejvielu piegāžu ķēdēs, patērētāju ieradumu maiņa un pieprasījuma pārmaiņas tirgū. Atbalsta pretendents nebija jāpierāda Covid-19 ietekme uz tā saimniecisko darbību.
Atbalsts mazo un vidējo kooperatīvo sabiedrību attīstībai	nav noteikts	Atbalsts tika piešķirts, lai sniegtu atbalstu sadarbības formu attīstībai, stiprinātu mazo un vidējo kooperatīvo sabiedrību tirgus varu, administratīvo un ekonomisko kapacitāti Covid-19 pandēmijas apstākļos.
Atbalsts īso piegādes ķēžu digitālās platformas pieejamībai	nav noteikts	Atbalsts tika piešķirts pretendents, kas pilda valsts lauku un zivsaimniecības sadarbības tīkla sekretariāta funkcijas. Atbalstu piešķir atbilstoši regulā ²³⁷ noteiktajām attiecināmajām izmaksām 100 procentu apmērā. Programmas nepieciešamību Zemkopības ministrija pamatoja ar Latvijas lauksaimniecību ietekmējošiem faktoriem, kas radušies Covid-19 izplatības dēļ – pieprasījuma samazinājums eksporta noieta tirgos, kavējumi izejvielu piegāžu ķēdēs, iekšzemes pakalpojumu ierobežošana, patērētāju ieradumu maiņa un pieprasījuma pārmaiņas tirgū.
Aizdevumi		
Atbalsts mākslas, izklaides un atpūtas nozaru komersantiem ²³⁸	nav noteikts	Atbalstu varēja saņemt komersanti, kuri organizē pastāvīgu publisku mākslas, izklaides un atpūtas pasākumu norisi un kuru darbību ietekmējuši Covid-19 izplatības dēļ valstī noteiktie ierobežojumi.
Stipendijas		
Radošo personu nodarbinātības programma	nav noteikts	Atbalsta saņemšanai projektu konkursā varēja piedalīties radošas personas, kuru profesionālā radošā darbība ir ierobežota Covid-19 apdraudējuma laikā valsts epidemioloģiskās situācijas un noteikto ierobežojumu dēļ. Projekta pieteikumā jāapliecina, ka projekta pieteicēja profesionālā radošā darbība ir tikusi ierobežota Covid-19 apdraudējuma laikā valsts epidemioloģiskās situācijas un noteikto ierobežojumu dēļ.
Garantijas		
Garantiju programma lauksaimniecībai	nav noteikts	Līdzekļi ir pārskaitīti Altum, šajā programmā garantijas nav izsniegtas. Programmas nepieciešamību Zemkopības ministrija pamatoja ar Latvijas lauksaimniecību ietekmējošiem faktoriem, kas radušies Covid-19 izplatības dēļ – pieprasījuma samazinājums eksporta noieta tirgos, kavējumi izejvielu piegāžu ķēdēs, iekšzemes pakalpojumu ierobežošana, patērētāju ieradumu maiņa un pieprasījuma pārmaiņas tirgū.

²³⁷ Komisijas Regulas (ES) Nr. 702/2014 (2014. gada 25. jūnijs), ar kuru konkrētas atbalsta kategorijas lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē un lauku apvidos atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. pantu 24. panta 2. punkta "b" apakšpunktā un 5. punkta "a" apakšpunktā minētās izmaksas.

²³⁸ Atbalsts gan granta, gan aizdevuma veidā.

6.pielikums. Darbinieku skaita izmaiņas uzņēmumos, kuri 2020. un 2021.gadā saņēma *Dīkstāves atbalstu* un *Algu subsīdijas*, un saņemtais atbalsta apmērs

	Uzņēmumu skaits	Piešķirtais atbalsts, milj. euro	Piešķirtais atbalsts, %
<i>Uzņēmumi, kuros palielinājās darbinieku skaits</i>			
No 1 līdz 10 darbiniekiem	3345	28,0	x
No 11 līdz 50 darbiniekiem	208	8,3	x
No 51 līdz 100 darbiniekiem	14	1,2	x
No 101 līdz 224 darbiniekiem	6	2,3	x
Kopā	3573	39,8	20,6
<i>Uzņēmumi, kuros darbinieku skaits nemainījās</i>			
x	4886	18,3	9,4
<i>Uzņēmumi, kuros samazinājās darbinieku skaits</i>			
No 1 līdz 10 darbiniekiem	6638	58,1	x
No 11 līdz 50 darbiniekiem	454	34,9	x
No 51 līdz 100 darbiniekiem	52	16,5	x
No 101 līdz 554 darbiniekiem	27	25,8	x
Kopā	7171	135,3	70